

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**REVIZORJEVI POSTOPKI NA PODROČJU PREPREČEVANJA
PRANJA DENARJA**

Ljubljana, september 2018

KRISTINA FABJAN

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Kristina Fabjan, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Revizorjevi postopki na področju preprečevanja pranja denarja, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Mitjo Kovačem in sosvetovalko prof. dr. Majo Zaman Groff

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 SPLOŠNO O PRANJU DENARJA	3
1.1 Opredelitev pojma pranje denarja.....	3
1.2 Zgodovina pranja denarja	3
1.3 Značilnosti pranja denarja.....	4
1.4 Postopek in načini pranja denarja	4
1.4.1 Postopek pranja denarja.....	4
1.4.2 Pogoste pojavne oblike pranja denarja	5
1.5 Izkoriščanje <i>offshore</i> finančnih središč	6
2 PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA V EVROPSKI UNIJI	9
2.1 Institucije na področju preprečevanja pranja denarja v Evropski uniji	9
2.1.1 Vloga Sveta Evrope pri preprečevanju pranja denarja	9
2.1.2 Vloga FATF.....	9
2.1.3 Posebni odbor Sveta Evrope za boj proti pranju denarja – Moneyval	10
2.1.4 Pomen Organizacije združenih narodov v boju proti pranju denarja	11
2.1.5 Združenje organov – Egmont	11
2.2 Razsežnost problema pranja denarja v Evropski uniji.....	12
3 PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA V SLOVENIJI.....	15
3.1 Pravna ureditev področja pranja denarja v Sloveniji.....	15
3.1.1 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma	15
3.1.2 Kazenski zakonik.....	16
3.1.3 Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja	17
3.2 Razsežnost problema pranja denarja v Sloveniji	18
3.2.1 Analiza gotovinskih in sumljivih transakcij v obdobju 2013–2016.....	21
3.2.2 Skupne značilnosti obravnavanih sumljivih transakcij.....	23
3.2.3 Najpogostejši mehanizmi, tehnike in instrumenti pranja denarja v letu 2016..	24
4 VLOGA NOTRANJE IN ZUNANJE REVIZIJE NA PODROČJU PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA.....	25
4.1 Vloga notranjega revizorja pri preprečevanju pranja denarja.....	25

4.2	Vloga zunanjega revizorja pri preprečevanju pranja denarja	29
4.3	Značilnosti revizije in ukrepi na področju preprečevanja pranja denarja po svetu ..	31
4.3.1	Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer Nizozemske.....	31
4.3.2	Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer Grčije	36
4.3.3	Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer ZDA	40
4.3.4	Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer Brazilije.....	46
4.4	Navodila namenjena revizorjem na področju preprečevanja pranja denarja v Sloveniji.....	48
4.4.1	Izdelava ocene tveganja in obvladovanje tveganj pranja denarja	50
4.4.2	Ravnanje in smernice revizorjev pri analizi tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja	51
4.4.3	Pregled strank in vodenje evidenc	54
4.4.4	Seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in sumljivih transakcij.....	55
4.4.5	Izobraževanje in dokumentacija	56
4.4.6	Revidiranju sorodne storitve in preprečevanje pranja denarja	56
4.4.7	Poročanje v primeru suma pranja denarja	56
4.4.8	Sankcije v primeru kršitve zakonodaje	57
4.5	Nacionalna ocena tveganja za pranje denarja (sektorska analiza).....	57
4.6	Priporočila za izdelavo učinkovitega revizijskega programa za boj proti pranju denarja	59
4.7	Vloga forenzičnega (preiskovalnega) računovodstva na področju preprečevanja pranja denarja	61
5	VIRI NEUČINKOVITOSTI IN PRIPOROČILA ZA IZBOLJŠANJE	62
5.1	Majhno število pravnomočnih sodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja v Sloveniji.....	62
5.2	Zastarela navodila o revizorjevih postopkih na področju preprečevanja pranja denarja	63
5.3	Manjkajoče smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja	64
5.4	Pomoč zavezancem pri skladnosti z zakonom	64
5.5	Previsoke denarne kazni za zavezance v primeru kršitev zakona	64
5.6	Previsok mejni znesek za sporočanje gotovinskih transakcij Uradu.....	65
5.7	Manjkajoča enotna podatkovna baza Urada za preprečevanje pranja denarja	66
5.8	Pomanjkljiva spletna stran Urada za preprečevanje pranja denarja	66
5.9	Premile kazni za storilce kaznivega dejanja pranja denarja v Sloveniji.....	67
	SKLEP	67

LITERATURA IN VIRI	70
---------------------------------	-----------

KAZALO TABEL

Tabela 1: Faze postopkov in število zadev v letu 2016 v Sloveniji	20
Tabela 2: Število gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR v obdobju 2013–2016	21
Tabela 3: Število prijav sumljivih transakcij/dejavnosti in zaključenih zadev v obdobju 2013–2016.....	22

KAZALO SLIK

Slika 1 : Število STR v Evropski uniji v obdobju 2006–2014	12
Slika 2: Število vloženih STR v posamezni državi članici Evropske unije v obdobju 2006–2014	13
Slika 3: Število pravnomočnih sodb v obdobju 2013–2016 v Sloveniji	19
Slika 4: Delež načinov zlorabe (uporabe) bančnih računov pravnih oseb v letu 2016 (v %)	23
Slika 5: Najbolj pogoste tehnike pranja denarja v letu 2016.....	25
Slika 6: Število UTR poročil, ki jih je prejela nizozemska FIU v obdobju 2006–2016.....	32
Slika 7: Število zaključenih preiskav in obsodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja na Nizozemskem v obdobju 2004–2010	35

UVOD

Eden od načinov pridobitve velikih vsot denarja predstavlja pranje denarja, kjer gre za prikrivanje pravega izvora denarja in katerega izvor so kriminalne dejavnosti. Organi pregona iščejo rešitve, kako bi to učinkovito in v največji možni meri preprečili. Za odkrivanje oziroma preprečevanje morebitnega pranja denarja v organizacijah si prizadevajo tudi revizorji, ki se s svojimi postopki pri opravljanju revizij trudijo omenjeno kaznivo dejanje odkriti in preprečiti.

Glavna tema magistrske naloge bo namenjena opisu revizorjevih postopkov na področju preprečevanja pranja denarja na Nizozemskem, v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA), Braziliji, Grčiji ter v Sloveniji. Namen magistrske naloge je na podlagi sekundarnih podatkov raziskati področje odkrivanja in preprečevanja pranja denarja, raziskati revizorjeve postopke na omenjenem področju ter ugotoviti vire neučinkovitosti. Oblikovalcu ekonomskih politik in zakonodajalcem želim podati normativne predloge.

Cilj magistrske naloge je preučiti regulatorni okvir in zakonodajo na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja v Evropski uniji, Sloveniji, na Nizozemskem, v ZDA, Braziliji, in Grčiji ter izpostaviti in opisati postopke revizorjev na tem področju. V okviru zastavljenih ciljev bom opredelila ključne vire neučinkovitosti ureditve pranja denarja in podala normativne predloge.

Da bi dosegla cilj magistrske naloge, sem si določila sledeča raziskovalna vprašanja:

- Kako je urejeno področje odkrivanja in preprečevanja pranja denarja v Sloveniji, Evropski uniji, na Nizozemskem, v ZDA, Braziliji in Grčiji?
- Kakšni so viri neučinkovitosti ureditve preprečevanja pranja denarja v Sloveniji?
- Katere ukrepe na področju preprečevanja pranja denarja v ZDA, na Nizozemskem, Grčiji in Braziliji bi bilo smiselno prenesti v slovensko zakonodajo?
- Kakšne so razlike v sankcijah v primeru odkritja pranja denarja v Sloveniji, na Nizozemskem, v ZDA, Grčiji in Braziliji?
- Kakšne so razlike na področju dela revizorjev pri preprečevanju pranja denarja v ZDA, na Nizozemskem, Grčiji, Braziliji ter v Sloveniji?

Magistrska naloga bo temeljila na teoretičnem raziskovanju z uporabo znanstveno-raziskovalnega pristopa ter na deskriptivnem pristopu – preučitvi domače in tuje znanstvene literature, znanstvenih in strokovnih razprav ter člankov na temo pranja denarja. Podatke bom zbirala iz domače in tuje znanstvene ter strokovne literature, zakonodaje in strokovnih podlag s področja pranja denarja, znanstvenih razprav, člankov ter raziskav na temo pranja denarja in revizorjevih postopkov na tem področju, torej tako imenovanih sekundarnih podatkov. Sekundarne podatke bom pridobivala izven enot, na katere se nanaša raziskovanje – v različnih institucijah, npr. v specializiranih knjižnicah, statističnih uradih, ministrstvih ipd. Prednosti sekundarnih podatkov so v enostavnem

dostopu in nizki ceni. Pri zbiranju teh vrst podatkov lahko naletimo na omejitve, kot so pomanjkljive informacije, zastarelost podatkov in njihov javni dostop. Pri zbiranju podatkov bom uporabila institucionalni pristop; podatke bom iskala s pomočjo institucionalnih ponudnikov sekundarnih podatkov, npr. iskanje podatkov na spletni strani Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (v nadaljevanju Urad) ter uradov drugih držav po svetu, Mednarodnega denarnega sklada ipd. Poleg omenjenega pristopa bom uporabila tudi vsebinski pristop – podatke bom iskala s pomočjo ključnih besed oziroma fraz. V okviru omenjenega pristopa bom podatke iskala s pomočjo spletnih strani drugih raziskovalcev, s pomočjo kazal vsebine in s pomočjo spletnih iskalnikov. V okviru sekundarnih podatkov bom uporabila kvalitativno analizo, za katero je značilno, da so podatki predstavljeni opisno, in kvantitativno analizo, kjer so podatki predstavljeni numerično (Bregar et al., 2005, str. 61–65).

Metodološko bo magistrsko delo temeljilo na deduktivnem pristopu ter pozitivni in normativni ekonomski analizi. Deduktivni pristop je metoda, za katero je primeren pristop racionalne izbire. Temelji na poudarku od teorije do realnosti. Začenja se z izdelavo predpostavk, iz katerih se oblikujejo hipoteze. Slednje se na koncu soočijo z rezultati empiričnih opazovanj. Prednost omenjenega pristopa je lažje oblikovanje izhodiščnega modela raziskave in omogoča vključitev naših spoznanj v okvir obstoječega znanja (Kerkmeester, 1999, str. 391; Bregar et al., 2005, str. 163).

Ekonomska analiza prava je sestavljena iz normativne in pozitivne ekonomske analize. Pozitivna analiza predstavlja, kakšen zakon dejansko je, in napoveduje, kako se bodo ljudje odzvali na različna zakonska pravila, ter odpira razpravo, kakšna naj bi zakonodaja bila. Normativna ekonomska analiza predstavlja analizo zakona z ekonomskega vidika in daje priporočila za spremembo zakonov. Zakon je namreč analiziran z ekonomskega vidika, kar predstavlja teorijo racionalne izbire. Politična priporočila so pridobljena na podlagi ekonomske analize. Za pridobitev takšnih priporočil je potrebno razviti okvir za oceno relativne zaželenosti različnih rezultatov. V ekonomiji in pravu temu pravijo »učinkovitost« oziroma maksimiziranje družbene blaginje (Pacces & Visscher, 2011, str. 4).

Deduktivni pristop in pozitivna analiza bosta v magistrski nalogi predstavljala analizo obstoječega stanja na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja.

Naloga bo sestavljena iz petih poglavij. Prvo poglavje bo zajemalo opredelitev samega pojma pranja denarja ter njegovo zgodovino, značilnosti in postopek. V okviru tega poglavja bo opisana tudi vloga *offshore* finančnih centrov na tem področju. V drugem poglavju se bom osredotočila na preprečevanje pranja denarja v Evropski uniji. Tretje poglavje bo zajemalo opis preprečevanja pranja denarja v Sloveniji. Pri tem bom med drugim opisala razsežnost problema in pravno ureditev področja v naši državi. Četrto poglavje bo namenjeno revizorjem na področju preprečevanja pranja denarja. Začetek poglavja bo nasplošno obravnaval vlogo revizorja na omenjenem področju oziroma opis

njegovih nalog. Nadaljevala bom z opisom revizijskih ukrepov na tem področju v različnih državah po svetu (v ZDA, na Nizozemskem, v Grčiji in Braziliji), drugi del pa bo namenjen opisu revizorjevega postopka pri preprečevanju pranja denarja v Sloveniji. Zadnji del četrtega poglavja naloge bo namenjen opisu priporočil za izdelavo učinkovitega revizijskega programa za preprečevanje pranja denarja ter vloge forenzičnega računovodstva na tem področju. Peto poglavje bo zajemalo ugotovljene vire neučinkovitosti ureditve na področju preprečevanja pranja denarja v Sloveniji in priporočila za njihovo izboljšanje.

1 SPLOŠNO O PRANJU DENARJA

1.1 Opredelitev pojma pranje denarja

Pranje denarja vključuje vse dejavnosti, ki so namenjene prikrivanju nezakonitega izvora pridobljenega denarja. Na ta način pridobljenemu denarju podelijo navidezno zakonitost, da bi olajšali njegovo kasnejše vlaganje v zakonito gospodarstvo (Iacolino, 2013, str. 2).

Za pojav pranja denarja so v praksi značilne lastnosti, ki jih je pogosto nemogoče odkriti, in sicer zaradi težav pri količinskem vrednotenju finančnih tokov. Ti so namreč zaradi svoje nezakonite narave večinoma prikriti, poleg tega so metode, ki se uporabljajo za pranje denarja, bolj zapletene in nepregledne (Iacolino, 2013, str. 2).

1.2 Zgodovina pranja denarja

V knjigi *Lords of the Rim* ameriški zgodovinar Sterling Seagrave pojasnjuje, kako so trgovci na Kitajskem približno 2000 let pred našim štetjem skrili svoje bogastvo pred vladarji, ki bi jim premoženje odvzeli in jih pregnali iz domovine. Njihov namen skrivanja je bil, da poleg premika premoženja tudi investirajo v podjetja v oddaljenih deželah ali celo zunaj Kitajske. Na ta način se je rodila *offshore* industrija in s tem se je razvila tudi davčna utaja. Takšna so bila načela pranja denarja – skrivanje, premikanje in investiranje premoženja. V obdobju več tisoč let so ljudje uporabljali tehnike pranja denarja za premik denarja, ki je izhajal iz kaznivega dejanja. Tehnike pranja denarja so uporabljali tudi zato, da so ga skrili in premaknili izven dosega vlade ter vključno pred zatiralskim režimom in tiranskimi voditelji. Pred več tisoč leti sta bila sicer denar in vrednost ločena in je vrednost predstavljala sredstva – običajno sredstva brez prave vrednosti, vendar sredstva, ki so bila prepoznanja in zamenljiva (Morris-Cotterill, 1999).

Začetek uporabe izraza pranje denarja sega v leto 1920 (v obdobje prohibicije ZDA). To je bil čas prepovedi prodaje alkohola in omejitve igralniških storitev. Ljudje so uporabljali različne načine, da so prikrili velike vsote denarja, pridobljene z uvozom in prodajo alkohola. Za prikrivanje denarja so uporabljali tudi zakonite igralnice, kjer je bilo plačilno sredstvo gotovina (največkrat v obliki kovancev). Javne pralnice perila in avtomati (npr. prodajni avtomati za cigarete, brezalkoholne pijače ipd.) so bila zelo pripravna mesta, kjer je ta denar spet prišel v zakonit plačilni promet. Izraz je bil prvič

uporabljen leta 1973 v časopisnem članku o 200.000 ameriških dolarjev (v nadaljevanju USD), namenjenih republikanski predvolilni kampanji v ZDA in opranih v Mehiki. Izmislili so si ga ameriški predstavniki tožilstva in policije ter ga uporabili v medijih pri obravnavi zadeve »Watergate«. Izraz pranje denarja naj bi se v pravnih listinah ponovno pojavil v ZDA šele leta 1982. Od takrat se pojem pranja denarja (angl. *money laundering*) uporablja po vsem svetu (Šeme Hočevar, 2007, str. 17–18).

1.3 Značilnosti pranja denarja

Pri pranju denarja so vključene velike vsote denarja. Značilno je, da premoženje ali denar izvirata iz kaznivega dejanja, izvršita pa se preko zakonitega plačilnega sistema. Opran denar deluje kot zakonito pridobljeni denar ali premoženje in se izvrši na način, da je denarju čim težje slediti. Pogosto ima dejanje mednarodni značaj. Nezakonita sredstva so prenesena v gospodarstvo ali pa se, sedaj kot zakonito pridobljena, ponovno investirajo v kriminalno dejavnost (Šeme Hočevar, 2007, str. 29).

1.4 Postopek in načini pranja denarja

1.4.1 Postopek pranja denarja

1. faza: plasiranje sredstev (angl. *placement; sorting and refining*)

Začne se, ko je pridobljena protipravna premoženjska korist in jo storilec predhodnega kaznivega dejanja izroči pralecu. Obstajajo primeri, ko sta storilec predhodnega kaznivega dejanja in pralec denarja ista oseba. V večini primerov je denar izročen v gotovini. Veliko ukrepov proti pranju denarja je usmerjenih v to fazo, saj je na začetku, ko denar vstopi v finančni sistem, to najlažje odkriti. Kriminallec najprej zbere denar in ga razdeli v manjše zneske, ki so primerni za kasnejše postopke »pranja«. V tem delu pranja denarja so pogosto soudeležene menjalnice, saj pralec v tej fazi velikokrat zamenja valuto, nato poskusi položiti gotovino v banko ali drugo finančno institucijo. Glede na to, da so banke pri velikih vsotah denarja previdne, se pralec denarja ne pojavi z vso gotovino naenkrat. Pralec lahko uporabi večje število posameznikov, ki so običajnega videza in v banki ne izstopajo, ko izvršijo številne depozite z gotovinskimi zneski. Ti so nižji od limita, pri katerem je banka v skladu s predpisi dolžna identificirati ali sporočiti transakcijo (Šeme Hočevar, 2007, str. 29–30).

2. faza: ustvarjanje plasti – prikrivanje izvora denarja (angl. *layering*)

Po fazi plasiranja sredstev sledi faza ustvarjanja plasti. Slednja je najbolj zapletena in pogosto zajema mednarodno gibanje sredstev. Glavni namen te faze je ločitev protizakonito pridobljenih sredstev od njenega izvora. Storilci kaznivega dejanja to naredijo z zapletenim ustvarjanjem plasti finančnih transakcij, ki prekrijejo sled in povezavo s prvotnim kaznivim dejanjem. V tej fazi se lahko pranje denarja začne z elektronskim prenosom sredstev iz ene države v drugo, nato pa se jih razdeli v naložbe, ki

predstavljajo napredne finančne možnosti, ali tudi v čezmorske trge. Sredstva nenehno premikajo, da bi se izognili odkritju, izkoriščajo vrzeli ali neskladja v zakonodaji in izkoriščajo zamude pri sodnih ter policijskih postopkih (About Business Crime Solutions Inc., b.l.).

3. faza: vključitev (angl. *integration*)

Denar je potrebno le vključiti v finančni sistem kot popolnoma zakonito premoženje. Denar se v tej fazi vrne k storilcu predhodnega kaznivega dejanja ali osebam, povezanim z njim, in tako se zaključi krog. Zaključi se lahko z nakupom nepremičnine, ki se jo kasneje proda, lahko v obliki kreditnega odnosa z jamstvom, lahko se vrne z nakupom banke v *offshore* centru, z dokapitalizacijo podjetja. Denar vstopi v gospodarstvo in pri vseh transakcijah, ki jih pralec denarja opravi, se lahko opazi le majhne znake, ki niso povsem običajni. Velikokrat logika pralca denarja ni v skladu z ustaljenimi navadami pri poslovanju ali pa je neekonomsko. V takih primerih lahko finančna institucija zazna razliko s pomočjo liste indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij ali pa to opazi nadzorni organ ob opravljanju nadzora. V večini primerov po končani tretji fazi kriminalci večji del opranega denarja uporabijo za kriminalne namene (npr. nakup orožja, mamil ipd.) (Šeme Hočevar, 2007, str. 31).

1.4.2 Pogoste pojavne oblike pranja denarja

Pogoste pojavne oblike pranja denarja so (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, b.l.d; Iacolino, 2013, str. 12):

- **uporaba fizičnih oseb:** glavna značilnost je, da se osebni račun fizične osebe uporablja za prejemanje sredstev in dvige gotovine ali nakazila na druge račune, fizična oseba pa z omenjenimi transakcijami največkrat nima nič, ampak samo posodi svoj bančni račun ter svoje ime in s tem omogoči anonimnost dejanskim storilcem teh aktivnosti. Namen nakazila na račune fizičnih oseb običajno ni realen in ne odraža dejanskega namena transakcij. Omenjena tipologija pranja denarja se lahko uporabi tudi brez bančnega računa fizične osebe, in sicer z uporabo »cash« kurirjev. Njihova naloga je prenos gotovine med različnimi državami, s čimer se prikrije sled za sredstvi. Tipologija uporabe bančnih računov fizičnih oseb se lahko pojavlja kot predhodno kaznivo dejanje v obliki tatvine z vdorom v računalnike oziroma bančne račune oseb, ki so uporabniki spletnega bančništva. Storilci omenjenih kaznivih dejanj običajno niso prisotni v svoji državi, saj za izvršitev kaznivega dejanja potrebujejo zgolj računalnik in dostop do interneta;
- **uporaba *offshore* podjetij:** uporabljajo se za prikrivanje dejanskih lastnikov, ki razpolagajo s sredstvi, za prenose nezakonitih sredstev preko elektronskega bančništva in za dvige gotovine z bančnih računov omenjenih podjetij;
- **uporaba računov družb in fizičnih oseb v povezavi s sredstvi in družbami iz tujine:** gre za uporabo bančnih računov pravnih ali fizičnih oseb, ki služijo predvsem

za prejemanje sredstev iz tujine, večinoma iz držav Evropske unije, ki se kasneje nakažejo na različne druge račune ali dvignejo v gotovini. Omenjena tipologija zajema značilnosti tipologije uporab fizičnih oseb in slamnatih družb. Običajno so uporabljene slamnate družbe, ki se nahajajo blizu državne meje. Na bančnih računih slamnatih družb se izvajata dve skupini transakcij, in sicer prilivi in odlivi iz tujine, večinoma iz držav Evropske unije. Zatem v kratkem času sledijo odlivi omenjenih sredstev znova v tujino, večinoma v države Evropske unije, ali dvigi gotovine s strani pooblaščenecv. Vpletene fizične osebe – slamnate osebe – služijo za prikrivanje dejanskih lastnikov in organizatorjev teh aktivnosti;

- **uporaba slamnatih podjetij:** pogosto izvira iz predhodnih gospodarskih kaznivih dejanj, kot npr. zloraba zaupanja pri gospodarski dejavnosti, zloraba položaja ali davčna zatajitev. Za t.i. slamnata podjetja velja, da so znotraj »prazna«, saj nimajo premičnega ali nepremičnega premoženja, ampak le identifikacijsko oziroma davčno številko, transakcijski račun, ki je praviloma fiktiven in na katerega prejemniki računov nakazujejo denar, ki se nato z računa dviga v gotovini. Omenjena podjetja običajno zastopajo »slamnati« direktorji, torej osebe, ki le opravljajo funkcije zakonitega zastopnika. Ti ne opravljajo poslov po svoji volji, ampak po navodilih organizatorjev nezakonitih poslov, in so običajno tujci ali osebe z družbenega dna s kriminalno preteklostjo.
- **zamenjava bankovcev manjših vrednosti v bankovce večjih vrednosti:** izvršuje se v prvi fazi pranja denarja. Storilci sami ali preko tretjih oseb nezakonito pridobljen denar v obliki bankovcev manjših vrednosti položijo na bančne račune v več poslovalnicah in ga kasneje dvignejo v bankovcih večjih vrednosti.
- **uporaba sistemov za prenos denarja:** sistem omogoča vplačilo denarja na enem mestu in dvig denarja nekje drugje po svetu. Oseba, ki ji je denar namenjen, mora imeti osebni dokument in pravilno geslo za dvig teh sredstev. Anonimnost prejemnika omenjenih sredstev je glavni dejavnik za razširjenost te tipologije, ki omogoča prenos denarja po skoraj celem svetu.
- **uporaba posojil:** med tehnikami pranja denarja je najbolj znana tehnika navidezenega najema posojila ali kritnega posojila (angl. *loan back*), pri kateri zainteresirana oseba pri banki najame posojilo v določenem znesku, ki ga zavaruje s sredstvi v enaki višini, kot jih ima na računu druge banke, ki ima običajno sedež na ozemlju *offshore*. Slednja nato zaradi neizpolnjevanja obveznosti iz posojilne pogodbe banki, ki je odobrila posojilo, izplača zavarovanje, s katerim se izvrši prenos sredstev, ki so navidez zakonita.

1.5 Izkoriščanje *offshore* finančnih središč

Offshore finančna središča je Mednarodni denarni sklad opredelil kot središča, kjer je večina dejavnosti finančnega središča na obeh straneh bilance stanja (večji del sredstev in obveznosti finančnih institucij predstavljajo nerezidenti), kjer se transakcije začnejo

drugje in kjer večino vključenih institucij nadzirajo tujci (Monetary and Exchange Affairs Department, 2000).

Offshore finančna središča se običajno imenujejo (Monetary and Exchange Affairs Department, 2000):

- jurisdikcije, ki imajo relativno veliko število finančnih institucij in se ukvarjajo predvsem s poslovanjem s tujci;
- finančni sistemi z zunanjimi sredstvi in obveznostmi, sorazmernimi z domačim finančnim posredovanjem, ki so namenjeni financiranju domačih gospodarstev;
- središča, ki zagotavljajo nekatere ali vse naslednje storitve: nizke ali nične obdavčitve, zmerne ali lahko finančno ureditev, bančno tajnost in anonimnost.

Offshore finančna središča lahko razvrstimo v tri skupine (Šeme Hočevar, 2007, str. 38; Sinha & Srivastava, 2013, str. 992–993):

- **mednarodna *offshore* središča:** predstavljajo jih finančni posredniki med viri in njihovimi porabniki;
- **regionalna *offshore* središča:** usmerijo pritek finančnih sredstev v regijo ali iz nje. Njihove glavne lastnosti so, da se nahajajo v bližini večjih gospodarskih območij, so ozko finančno usmerjena, pogosto imajo sklenjene sporazume o izogibanju dvojnemu obdavčevanju, imajo visok nivo storitev (npr. telekomunikacije, prevoz), nimajo finančne avtonomije ter zahtevajo dejansko prisotnost in plačevanje nižjih davkov;
- **knjigovodska *offshore* središča (davčni raji):** so območja posrednikov. Viri in njihovi porabniki se nahajajo zunaj teh območij. Take vrste držav imenujemo »davčni raji«. Univerzalnega seznama teh držav ni. Obstajajo splošno znani elementi, ki kažejo da določena država spada med take vrste *offshore* držav, npr. relativno nizke davčne stopnje, relativno obsežen bančni in finančni sektor v primerjavi s splošnimi gospodarskimi aktivnostmi v državi, odsotnost nadzora nad tujimi depoziti v tujih valutah, gospodarski predpisi, ki strogo varujejo bančne in poslovne skrivnosti, uporaba modernih komunikacijskih tehnik in sredstev ter promocija države kot finančnega centra.

Obstoj *offshore* finančnih središč je odigral pomembno vlogo pri izvrševanju davčnih zatajitev in pranja denarja. Tri mednarodne organizacije – Projektna skupina za finančno ukrepanje (angl. *Financial Action Task Force*, v nadaljevanju FATF), Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *The Organisation for Economic Co-operation and Development* – OECD) ter Forum za finančno stabilnost (angl. *Financial Stability Forum*) – so leta 2000 začele obravnavati *offshore* središča in izdelale kriterije za opredelitev držav, ki omogočajo lažje pranje denarja, ter predlagale, da se zoper te države ukrepa. S temi predlogi in ukrepi so se povečali stroški finančnih središč in s tem je nastala potreba po institucijah, ki bodo pri njih izvajale nadzor nad finančnim sektorjem. Resnih sankcij mednarodne skupnosti si ni želelo nobeno *offshore* finančno središče, zato

so te vrste finančna središča začela urejati zakonodajo s področja preprečevanja in odkrivanja pranja denarja, ustanavljati urade za preprečevanje pranja denarja in povečala nadzor nad svojim finančnim poslovanjem (Šeme Hočvar, 2007, str. 41).

Povezava *offshore* finančnih središč in pranja denarja

Kriminalci izvajajo pranje denarja preko *offshore* finančnih središč, ker ta ponujajo bolj skrivnostna mesta, kjer se denar lahko opere. V večini *offshore* finančnih središč je za imetnike računov zagotovljena bančna tajnost, kar ščiti kršitelje pred kakršnim koli preiskovanjem. Pranje denarja je takoj neznano dejanje, razen za tiste, ki so ga izvedli. Uspešen pralec denarja bo prilagodil svoje obnašanje novim spremembam v zakonodaji. Pranje denarja je, kot že omenjeno, skrito dejanje. V primeru, da se odkrije, je lahko opran denar uspešno zaplenjen. Organi oblasti potrebujejo dostop do pomembnih bančnih evidenc, da bi odkrili in zaplenili premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Pogosto se pri tem soočajo z vzpostavljenimi zakonodajnimi ovirami, ki zagotavljajo zakonsko dolžnost zaupnosti. Za pralca denarja zagotovljena bančna zaupnost pomeni, da mu ni treba spreminjati vzorca vedenja (Young, 2013, str. 201).

Zakaj se pranje denarja še vedno dogaja v *offshore* finančnih središčih?

Stroga bančna zaupnost igra pomembno vlogo pri ohranjanju gospodarstev številnih majhnih otoških držav, ki delujejo kot *offshore* finančna središča. To lahko pomeni, da so nekatere države za ohranitev svojega gospodarstva skoraj v celoti odvisne od stroge bančne zaupnosti. Za vlado lahko predstavlja bančna zaupnost enega od najpomembnejših gospodarskih stebrov pri ohranjanju finančne stabilnosti določene države, zato je malo verjetno, da bo ogrožena. Namesto tega se lahko država ohlapno zaveže k Zakonu o preprečevanju pranja denarja, ki so ga oblikovali z namenom izpodbijanja bančne zaupnosti. Svetovna prizadevanja za preprečevanje pranja denarja niso uspela zmanjšati pranja denarja v *offshore* finančnih središčih, kar kaže na neuspešno izvajanje zakonov o preprečevanju pranja denarja in omogoča nadaljevanje te kriminalne dejavnosti. Pranje denarja še vedno poteka v *offshore* finančnih središčih zaradi dogovora med slednjimi ter zahodnimi državami. Zahodne države so sicer ohlapno zavezane Mednarodnemu zakonu o preprečevanju pranja denarja in so v t.i. nesoglasju s praksami *offshore* finančnih središč. Te države imajo namreč velike koristi *offshore* finančnih centrov in njihovih zakonov o zaupnosti. Politična in gospodarska resničnost je, da se Zahod okorišča z *offshore* finančnimi središči, ker rezidenti in podjetja tujih držav uporabljajo finančna orodja, ki jih ponujajo te vrste finančna središča. Zaradi omenjenih razlogov ni s strani *offshore* finančnih središč in Zahoda nobene pobude za ukrepanje proti strogi bančni zaupnosti (Young, 2013, str. 204–205).

2 PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA V EVROPSKI UNIJI

2.1 Institucije na področju preprečevanja pranja denarja v Evropski uniji

2.1.1 Vloga Sveta Evrope pri preprečevanju pranja denarja

Svet Evrope je že ob ustanovitvi (leta 1949) v Strasbourgu stremel k uveljavitvi evropske enotnosti in skupnosti, zaščiti človekovih pravic ter spodbujanju socialnega in gospodarskega napredka v državah članicah. Leta 1977 je Evropski odbor za probleme kriminala zaradi velikega števila nasilnih dejanj (med drugim ugrabitev), sprejel odločitev o ustanovitvi posebnega odbora strokovnjakov, ki se bo posvetil resnim problemom v zvezi z nezakonitim transferjem denarja, ki izvira iz kaznivih dejanj. Rezultat dela odbora je bilo Priporočilo Sveta Evrope št. (80) 10 o ukrepih proti hrambi in prenosu sredstev kriminalnega izvora, ki ga je Odbor ministrov sprejel 27. junija 1980. To priporočilo oziroma dokument pomeni začetek razvoja zakonodaje o preprečevanju pranja denarja, med drugim pa tudi nakazuje smernice razvoja pravnih ureditev proti pranju denarja v določenem obdobju (Šeme Hočevar, 2007, str. 73–75).

Leta 1990 so ministri sprejeli Zakon o ratifikaciji konvencije o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (Ur.l. RS – Mednarodne pogodbe, št. 11/97 in 8/98, v nadaljevanju Konvencija št. 141). Svet Evrope je maja 2005 sprejel novo Konvencijo Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, vključno s financiranjem terorizma (v nadaljevanju Konvencija št. 198), ki je v celoti nadomestila Konvencijo št. 141. Konvencija št. 198 vključuje odgovornost pravnih oseb za kaznivo dejanje pranja denarja. Je prvi mednarodni akt z zavezujočimi določbami, ki ureja definicijo, nekatera pooblastila in mednarodno sodelovanje uradov za preprečevanje pranja denarja, in vsebuje določbe o preventivnih ukrepih. Konvencija zahteva vzpostavitev regulatornega in nadzornega sistema za preprečevanje pranja denarja, ki mora upoštevati mednarodne standarde – priporočila FATF. Predpisuje obvezno ustanovitev uradov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma ter zagotovitev finančnih ter tehničnih sredstev, kadrov (oseb z visoko integriteto) in dostopa (posrednega ali neposrednega) do finančnih, upravnih in policijskih podatkov, ki jih urad potrebuje za izpolnjevanje svojih nalog. Konvencija št. 198 je priporočila skupine FATF in skupine Egmont preoblikovala v zavezujočo obliko (Council of Europe, 1990; Šeme Hočevar, 2007, str. 75–76).

2.1.2 Vloga FATF

FATF je medvladni organ, ki ga je leta 1989 ustanovila »Skupina sedmih« (G7) v Parizu. Cilji FATF so postaviti standarde in spodbujati učinkovito izvajanje pravnih, regulativnih in operativnih ukrepov za boj proti pranju denarja, financiranju terorizma in drugih z njim

povezanih groženj za celovitost mednarodnega finančnega sistema. FATF je »organ za oblikovanje politik«, ki si prizadeva ustvariti politično voljo, ki je potrebna za pripravo zakonodajnih in regulativnih reform na teh področjih (FATF, b.l.a).

Leta 1990 je skupina oblikovala 40 priporočil in 9 posebnih priporočil, ki so priznana kot mednarodni standard za boj proti pranju denarja, financiranju terorizma in širjenju orožja za množično uničevanje. Priporočila predstavljajo osnovo za odziv na grožnje celovitosti finančnega sistema in so pomoč pri zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev. Priporočila so bila revidirana v letih 1996, 2001, 2003 in nazadnje leta 2012 z namenom zagotovitve njihove posodobljenosti, ustreznosti ter univerzalne uporabnosti. V spremnih dokumentih so člani skupine FATF zapisali, da zaradi razlik v pravnih sistemih, oblikah pranja denarja in finančnih sistemih med državami članicami te ne morejo izvajati vseh ukrepov na enak način, temveč jih bodo prilagodile notranjemu pravu. Ena od glavnih lastnosti priporočil je zato prilagodljivost različnim državam (FATF, b.l.a; Šeme Hočevar, 2007, str. 65).

Skupina FATF pri delu spremlja svoje člane in njihov napredek pri izvajanju potrebnih ukrepov, preverja pranje denarja ter tehnike financiranja terorizma in protiukrepe, spodbuja sprejemanje in izvajanje ustreznih ukrepov na svetovni ravni. V sodelovanju z drugimi mednarodnimi zainteresiranimi organi FATF dela za prepoznavanje ranljivosti na nacionalni ravni z namenom zaščite mednarodnega finančnega sistema pred zlorabami (FATF, b.l.a).

Skupina FATF ima 37 držav članic in dve državi, ki imata status opazovalk – Izrael in Savdska Arabija. Slovenija od leta 2004 sodeluje v skupini FATF posredno, kot članica Evropske unije (FATF, b.l.b; Šeme Hočevar, 2007, str. 65).

Od začetka delovanja skupina deluje v fiksni življenjski dobi, ki zahteva odločanje ministrov o njihovem delovanju. Sedanji mandat FATF (2012–2020) je bil sprejet na ministrskem zasedanju leta 2012 (FATF, b.l.c).

2.1.3 Posebni odbor Sveta Evrope za boj proti pranju denarja – Moneyval

Odbor ministrov Sveta Evrope je septembra 1997 ustanovil Posebni odbor strokovnjakov za ocenjevanje ukrepov proti pranju denarja, imenovan PC-R-EV, ki je bil pozneje zaradi boljše prepoznavnosti preimenovan v Moneyval (Šeme Hočevar, 2007, str. 79).

Moneyval je stalni nadzorni organ Sveta Evrope. Je vseevropska organizacija, ki zajema 47 držav članic ter neposredno poroča svojemu glavnemu organu – Odboru ministrov. Moneyval ima nalogo ocenjevanja skladnosti z glavnimi mednarodnimi standardi za boj proti pranju denarja ter financiranju terorizma, učinkovitosti njihovega izvajanja in dajanja priporočil nacionalnim organom v zvezi s potrebnimi izboljšavami njihovih sistemov. Izvaja tudi tematske tipologije raziskav metod, tehnik in trendov pranja denarja ter financiranja terorizma (Council of Europe, b.l.).

Odbor Moneyval skrbi za izobraževanje ocenjevalcev na področju poznavanja pravnih okvirov, mednarodnih standardov in tehnik ocenjevanja. Izobraževanje vključuje tudi najnovejše oblike pranja denarja in druge novosti na tem področju. Postopek ocenjevanja je identičen postopku, ki ga uporabljajo v skupini FATF, in tudi služi kot vzorec za ocenjevanje v odboru Moneyval (Šeme Hočevar, 2007, str. 80).

Moneyval je bil prvotno opazovalec skupine FATF, od leta 2006 pa je njihov pridružen član. 20 držav članic Sveta Evrope ocenjuje skupina FATF, 27 držav članic Sveta Evrope pa je članic skupine Moneyval. Ruska federacija je članica obeh – skupine Moneyval in FATF. Predsednik skupine FATF določi dva člana v tej skupini, ki sta lahko dve leti člana odbora Moneyval, od leta 2017 sta to Francija in Italija (Council of Europe, b.l.).

2.1.4 Pomen Organizacije združenih narodov v boju proti pranju denarja

Organizacija združenih narodov (v nadaljevanju OZN) je ena najbolj izkušenih ponudnikov usposabljanja na področju preprečevanja pranja denarja, financiranja terorizma in tehnične pomoči. Svetovni program Združenih narodov proti pranju denarja (angl. *The united nations global programme against money laundering, proceeds of crime and financing of terrorism*, v nadaljevanju GPML) je bil zasnovan leta 1997, da bi državam članicam pomagal pri izpolnjevanju konvencij Združenih narodov ter drugih instrumentov, ki se ukvarjajo s pranjem denarja in financiranjem terorizma. Omenjeni program zagotavlja tehnično pomoč in usposabljanje pri razvoju s tem povezane zakonodaje, infrastrukture in spretnosti, ki pomagajo državam članicam pri odkrivanju, zasegu in zaplembi nezakonitih prihodkov. Skozi leta so razvili ambiciozen program z namenom učinkovitejših mednarodnih ukrepov proti premoženjskim koristim pridobljene s kaznivim dejanjem in nezakonitim finančnim tokovom (U.S Department of State, 2015).

2.1.5 Združenje organov – Egmont

Skupina Egmont je bila ustanovljena 8. junija 1995 v Bruslju, njen namen pa je bil izboljšanje mednarodnega sodelovanja med sorodnimi uradi na področju boja proti pranju denarja. Cilj skupine je izmenjava informacij, izobraževanje in razvoj novih uradov po svetu ter vzpostavljanje in razvijanje sodelovanja med članicami. Pod njenim vodstvom delujejo štiri delovne podskupine: za pravne zadeve, za izobraževanje (s podskupino za informacijsko tehnologijo), za operativne zadeve in za pomoč tistim državam, ki ustanavljajo sorodne urade (Šeme Hočevar, 2007, str. 83).

Skupina Egmont je ustvarila možnost izmenjave informacij preko spleta, in sicer s sistemom zaščitene računalniške mreže (angl. *Egmont's secure web system*, v nadaljevanju ESW). Sistem dovoljuje članom, da komunicirajo med seboj preko varne elektronske pošte. ESW omogoča članom Egmonta dostop do zapisnikov o sestankih in s tem povezanih dokumentov, kontaktnih informacij vseh članov ipd. (The Egmont Group, b.l.a).

Skupina Egmont združuje 155 uradov s celega sveta. Predsedstvo skupine poudarja pomembnost tesnega sodelovanja s FATF in s tem večjo vlogo skupine pri delu te organizacije. Prizadeva si tudi za tesnejše sodelovanje s finančnimi ministri »Velikih 20« (G20) in Varnostnim svetom Združenih narodov (The Egmont Group, b.l.b).

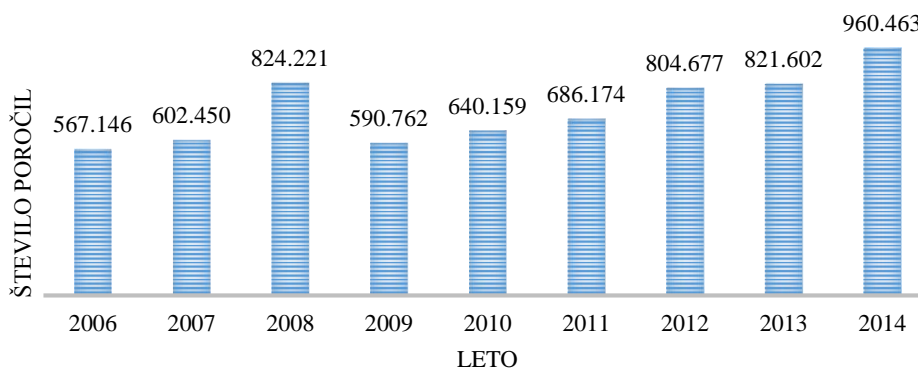
2.2 Razsežnost problema pranja denarja v Evropski uniji

Četrta direktiva (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 (v nadaljevanju Direktiva (EU) 2015/849) uvaja zahteve glede preglednosti o dejanskem lastništvu podjetij in spodbuja sodelovanje ter izmenjavo informacij med finančnimi obveščevalnimi enotami različnih držav članic. Vzpostavlja usklajene politike držav nečlanic Evropske unije, ki imajo pomanjkljiva pravila za preprečevanje pranja denarja in financiranje terorizma, ter krepi pooblastila pristojnih organov za sankcioniranje, poleg tega uvaja obveznost pri bankah, odvetnikih in računovodjih, da opravijo oceno tveganja. Med drugim je določila sektorje, tako finančne kot nefinančne, ki imajo obveznost predložitve poročil o sumljivih transakcijah (angl. *Suspicion transaction report*, v nadaljevanju STR) ali poročil o sumljivih dejavnostih (angl. *Suspicion activity report*, v nadaljevanju SAR) svoji finančni obveščevalni enoti (angl. *Financial intelligence unit*, v nadaljevanju FIU) (Europol, 2017, str. 14; Evropska komisija, 2017).

30. maja 2018 sta Evropski parlament in Svet Evropske unije sprejela Direktivo (EU) 2018/843 o spremembi Direktive (EU) 2015/849. Glavne spremembe omenjene direktive so boljši dostop do registrov dejanskega lastništva, obladovanje tveganj povezanih z virtualnimi valutami in predplačniškimi karticami, strožje preverjanje tveganih tretjih držav in izboljšanje sodelovanja med FIU držav članic (Evropski Svet & Svet Evropske unije, 2018; Evropski svet & Svet Evropske unije, 2017).

Iz Slike 1 je razvidno število poslanih STR v Evropski uniji v obdobju od leta 2006 do 2014.

Slika 1 : Število STR v Evropski uniji v obdobju 2006–2014

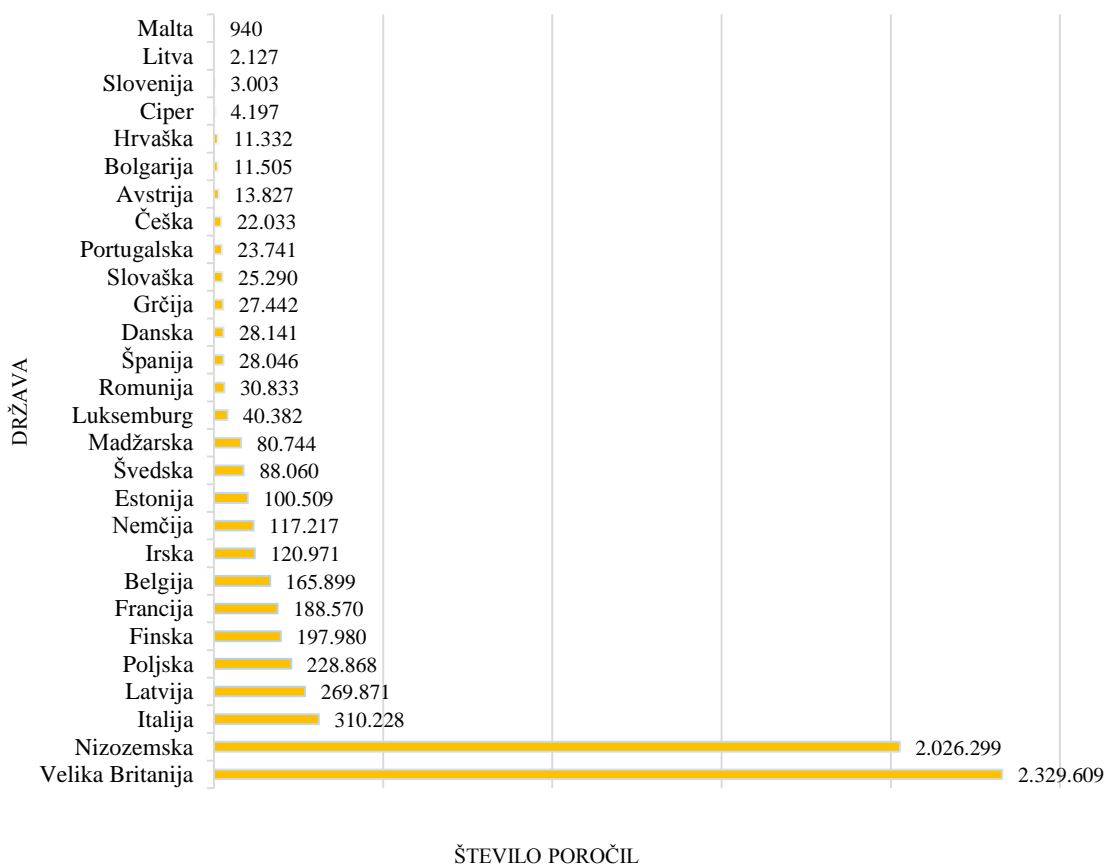
Vir: Europol, *From suspicion to action*, 2017, str. 9.

Regulirani sektor pošilja 70 % več poročil v primerjavi z letom 2006. V letu 2014 je zasebni sektor v državah članicah Evropske unije poslal skoraj milijon poročil, kar je skoraj dvakrat več v primerjavi z letom 2006. Vedno večje število poslanih poročil je pokazatelj, da nekateri subjekti poročanja prevzemajo svojo obveznost poročanja zelo resno in so s tem namenom vložili znatna sredstva za izboljšanje poročanja (Europol, 2017, str. 9).

Poročevalci pričakujejo, da bodo poročali FIU v državi, v kateri so registrirani. Velikost finančnega trga, razlike v mejah obveznosti poročanja, interpretaciji sumov, kakovosti ozaveščanja in nadzora s strani FIU ter nadzornih organov pomeni, da obstajajo velike razlike v številu poročil, poslanih iz ene države v drugo. Vložena poročila dveh držav namreč predstavljajo 67 % vseh vloženi poročil v Evropski uniji – Velika Britanija 36 % in Nizozemska 31 % (Europol, 2017, str. 9).

Iz Slike 2 je razvidno število poslanih STR v posamezni državi članici Evropske unije v obdobju od leta 2006 do 2014.

Slika 2: Število vloženi STR v posamezni državi članici Evropske unije v obdobju 2006–2014

Vir: Europol, From suspicion to action, 2017, str. 10.

Velika Britanija je ena od držav, ki vloži največje število poročil v Evropski uniji (2.329.609). Razlog je v tem, da predstavlja sedež za enega največjih finančnih trgov v Evropi in da deluje s politiko SAR, ki razširja vrsto prejetih poročil. Kljub temu so podatki visoki v primerjavi z drugimi državami, kar je lahko tudi posledica obrambe ali prekomernega poročanja (Europol, 2017, str. 10).

Na Nizozemskem je obseg poročanja, glede na velikost njenega ozemlja, prebivalstva in finančnega sektorja, nenavaden. Veliko število poročil, ki jih je prejel nizozemski FIU, je mogoče razložiti z dejstvom, da ne prejemajo STR od poročevalskih institucij, ampak poročila o nenavadnih transakcijah (angl. *Unusual transaction report*, v nadaljevanju UTR). Večina teh poročil izhaja iz uradov za prenos denarja, ki so dolžni poročati o vseh transakcijah, ki presegajo 2.000 EUR. Po FIU preiskavi se lahko nenavadna transakcija razglasi za sumljivo in vse STR se lahko posreduje preiskovalnim službam. Manjši delež poročil, ki jih je prejela nizozemska FIU, je bil razglašen za sumljivega (povprečno približno 15 %), kar pomeni, da se veliko poročil le redko uporablja v preiskovalne namene (Europol, 2017, str. 10).

Kreditne institucije in banke ostajajo pretežno najpomembnejši sektor poročanja. Storitve denarnih prenosov (podjetja ali ponudniki denarnih storitev) tudi predstavljajo pomemben delež poročil v Evropski uniji. V nefinančnem sektorju tri skupine obveznih subjektov poročanja najpogosteje poročajo FIU: industrija iger na srečo, notarji in računovodje (Europol, 2017, str. 14).

Najpogostejši razlog, zaradi katerega regulirani organi predložijo STR svoji FIU, je predvsem uporaba gotovine (npr. pologi, dvigi gotovine, gotovinske transakcije in nenavadno vedenje strank). Luksemburg, kjer je izdaja bankovcev nenavadno visoka, je ena redkih držav, ki ne navaja uporabe gotovine kot glavnega razloga za poročanje. Vzrok najverjetneje tiči v tem, da luksemburški FIU prejme poročila s strani elektronskih plačilnih institucij, ki se običajno ne ukvarjajo z gotovino. To pomeni, da se zneski gotovine, ki jih je izdal Luksemburg, ne vključijo v luksemburško gospodarstvo ali finančni sistem preko lokalnih zavezanih subjektov, ali tega preprosto ne poročajo, kljub dejstvu, da bi se z gotovino izvajalo veliko dejavnosti (Europol, 2017, str. 21).

Kot glavna predhodna kazniva dejanja prevladujejo gospodarski zločini, zlasti goljufije, npr. davčne goljufije, preslepitve in druge goljufije (Europol, 2017, str. 23).

Tveganje, da bi izvajanje Direktive Evropske unije o preprečevanju pranja denarja povzročilo odmik finančnega sistema od drugih sredstev pranja denarja, zlasti od gibanja gotovine, je pripeljalo do dopolnitve zakonodaje oziroma do Uredbe o kontroli gotovine (ES) št. 1889/2005. Uredba določa obveznost prijave zneskov gotovine, ki presegajo 10.000 EUR, ob vstopu ali izstopu z območja Evropske unije. Poleg Uredbe o kontroli gotovine imajo nekatere države tudi nacionalne določbe, ki potnike obvezujejo, da pri prehodu znotraj Evropske unije prijavijo vsoto denarja nad določenim zneskom. Prijave lahko v primeru, da so pravilno analizirane in uporabljene, zagotovijo znaten vpogled v

vzorke morebitnih kriminalnih denarnih tokov. FIU-ji v Evropski uniji so poročali o prejetju 68.712-ih prijav gotovine v letu 2013, v letu 2014 pa 65.556. Izmed teh prijav je bilo v letu 2013 dodatno raziskanih 2.266, v letu 2014 pa 2.290 (Europol, 2017, str. 18–19).

3 PREPREČEVANJE PRANJA DENARJA V SLOVENIJI

3.1 Pravna ureditev področja pranja denarja v Sloveniji

3.1.1 Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

Prvi zakon o preprečevanju pranja denarja (Ur.l. RS, št. 36/94, v nadaljevanju ZPPDen) je bil v Sloveniji sprejet leta 1994. Od takrat pa do danes je bilo veliko sprememb in dopolnitev ZPPDen, novembra 2016 pa je v veljavo stopil nov Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur.l. RS, št. 68/16, v nadaljevanju ZPPDFT-1), s katerim je Slovenija v pravni red prenesla Direktivo (EU) 2015/849 (Glojnarich, 2017).

Pri pripravi zakona so bila prizadevanja usmerjena predvsem v učinkovit prenos določb Direktive (EU) 2015/849 v pravni sistem, odpravo pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene pri izvajanju zakonskih določb v preteklosti, in uskladitev z revidiranimi mednarodnimi standardi FATF. Bistvene novosti v sistemu preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma so predvsem tiste, ki izhajajo iz določb Direktive (EU) 2015/849. Nov zakon je prinesel pristop, ki temelji na analizi in oceni tveganja na nacionalnem in nadnacionalnem nivoju, na področju delovanja nadzornih institucij in na nivoju zavezancev. Z novim zakonom je določena obveznost izdelave nacionalne ocene tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma ter njene periodične nadgradnje. Slovenija je oceno tveganja izdelala leta 2015 ter jo posodobila leta 2016. Pri tem se lahko upošteva skupno mnenje evropskih nadzornih organov in ugotovitve poročila Evropske komisije, ki vplivajo na delovanje notranjega trga. Namen izdelave nacionalne ocene tveganja je, da se ugotovijo in ublažijo tveganja ter da se viri in sredstva nadzornih organov usmerijo v področja, na katerih so večja tveganja pranja denarja in financiranja terorizma (Glojnarich, 2017).

ZPPDFT-1 v 18. členu določa obveznost pregleda stranke, ki predstavlja enega od bistvenih ukrepov preprečevanja pranja denarja, in je razširjena na tiste primere, ko gre pri občasnih transakcijah za prenos sredstev, ki presegajo 1.000 EUR. Za stranke, ki so fizične osebe, so predvidene situacije, ko ima fizična oseba pooblaščenca, pod določenimi pogoji je uvedena možnost ugotavljanja in preverjanja njihove istovetnosti brez osebne navzočnosti s pomočjo uporabe videoelektronske identifikacije, kar določa 30. člen ZPPDFT-1 (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur. l. RS, št. 68/16).

ZPPDFT-1 v 32. členu določa novost na področju ugotavljanja in preverjanja istovetnosti bank in drugih podobnih kreditnih institucij, kjer je dovoljena uporaba virov, ki so

običajni v mednarodnih bančnih razmerjih. Dovoljena je hramba kopij uradnih osebnih dokumentov v elektronski obliki, kadar so te kopije pridobili v okviru izvajanja ukrepov ugotavljanja in preverjanja istovetnosti stranke, kot izjema za zavezance, ki so kreditne in finančne institucije (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur. l. RS, št. 68/16).

Ena od poglavitnih novosti ZPPDFT-1 je uvedba registra dejanskih lastnikov. Poslovni subjekti (vpisani v Poslovni register Slovenije) bodo morali ugotoviti, posredovati podatke o svojih dejanskih lastnikih in jih vpisati v Register o dejanskih lastnikih. Tega bo upravljala in vzdrževala Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. V registru se bodo zbirali posodobljeni in natančni podatki o dejanskih lastnikih z namenom zagotavljanja transparentnosti lastniških struktur poslovnih subjektov ter možnostjo dostopa zavezancev do relevantnih podatkov za potrebe izvajanja ukrepov pregleda stranke ter organov odkrivanja in pregona, sodišč in nadzornih organov za potrebe izvajanja pooblastil in nalog v zvezi s preprečevanjem in odkrivanjem pranja denarja ter financiranjem terorizma (Glojnarič, 2017).

ZPPDFT-1 v 61. členu nadomešča izraz »tuja politično izpostavljena oseba« s pojmom »politično izpostavljena oseba«, ki deluje ali je v zadnjem letu delovala na vidnem javnem položaju v državi članici ali tretji državi ter v 68. členu predpisuje novost na področju mejnih vrednosti, nad katero morajo zavezanci Uradu sporočiti podatke o gotovinskih transakcijah, in sicer iz 30.000 EUR na 15.000 EUR takoj, ko je opravljena, ali v treh delovnih dneh po opravljeni transakciji (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur. l. RS, št. 68/16).

ZPPDFT-1 v podpoglavju 9.2 uvaja novosti na področju pooblastil Urada, in sicer ima z novim zakonom Urad pooblastila za izvajanje inšpekcijskega nadzora. To mu omogoča izvajanje inšpekcijskih nadzorov nad zavezanci, ki nimajo primarnega nadzornika, po potrebi bo pa lahko opravljal tudi inšpekcijski nadzor nad drugimi zavezanci, ki primarnega nadzornika že imajo. Urad lahko sodeluje in opravlja nadzore skupaj z drugimi primarnimi nadzorniki (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur. l. RS, št. 68/16).

Na področju kazenskih določb so skladno z Direktivo (EU) 2015/849 uvedene strožje sankcije za kršitve, ki so hude zaradi višine povzročene škode, višine protipravno pridobljene premoženjske koristi, zaradi storilčevega naklepa, njegovega namena koristoljubnosti ter zaradi ponavljanja ali sistematičnosti storitve prekrška (Glojnarič, 2017).

3.1.2 Kazenski zakonik

Prvi Kazenski zakonik (Ur.l. RS, št. 63/94) v Republiki Sloveniji je bil sprejet leta 1994. Do sedaj je bil deležen veliko sprememb in dopolnitev. Trenutno velja Kazenski zakonik, ki ga je Državni zbor potrdil junija 2012 (Ur.l. RS, št. 50/12, v nadaljevanju KZ-1-

UPB2). Zadnji Zakon o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika (Ur.l. RS, št. 27/2017–KZ-1E), je državni zbor sprejel maja 2017.

Področje pranja denarja ureja 245. člen KZ-1-UPB2 in določa zaporno kazen do 5 let za osebe, ki denar ali premoženje, za katerega vedo, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, sprejmejo, hranijo, z njim razpolagajo, ga uporabijo pri gospodarski dejavnosti ali na drug način, določen z ZPPDFT-1, ali s pranjem zakrijejo ali poskusijo zakriti njegov izvor. V primeru, da sta denar ali premoženje pridobljena na omenjeni način, je kazen za omenjena dejanja enaka za storilca ali udeleženca kaznivega dejanja, s katerim je bil denar pridobljen (Kazenski zakonik, Ur.l. RS, št. 50/12).

V primeru, da gre za denar ali premoženje velikih vrednosti, se storilca kaznuje z zaporno kaznijo do 8 let in denarno kaznijo. Če je dejanje storjeno v hudodelski združbi, se za izvedbo takih dejanj storilca kaznuje z zaporom od enega do 10 let in z denarno kaznijo. Kdor bi moral in mogel vedeti, da je bil denar ali premoženje pridobljeno s kaznivim dejanjem pranja denarja, pa vseeno stori to dejanje, se kaznuje z zaporom do dveh let. Denar in premoženje se vzameta (Kazenski zakonik, Ur.l. RS, št. 50/12).

3.1.3 Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja

Urad je organ v sestavi Ministrstva za finance, ki je pričel delovati 1. januarja 1995. Je upravni organ, ki nima policijskih pooblastil, kar pomeni, da je poleg odkrivanja poudarjena tudi njegova vloga pri preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, b.l.a).

Urad deluje v vlogi posrednika med institucijami finančnega sistema ter organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj. Skladno s pooblastili analizira sporočene sumljive transakcije, ki mu jih sporočajo zavezanci. V primeru, da pri tem ugotovi razloge za sum pranja denarja ali financiranja terorizma ter drugih kaznivih dejanj, zbrane podatke kot obvestilo ali informacijo pošlje v nadaljnjo obravnavo pristojnim organom (policiji in tožilstvu). Pri obvestilih Urada (policiji ali tožilstvu) gre za obveščevalne podatke, katerih del je opravljena analiza finančnih in drugih podatkov, in ne za kazenske ovadbe v smislu Zakona o kazenskem postopku (Ur.l. RS, št. 32/1 – ZKP) (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 5–6).

V začetku leta 2014 je bila organizacijska struktura Urada spremenjena, ukinjena je bila Služba za analitiko, njene naloge je prevzel Sektor za sumljive transakcije. Urad sestavljajo poleg vodstva še štiri organizacijske enote, in sicer Sektor za sumljive transakcije, Služba za informatiko, Sektor za preventivo in nadzor in Služba za mednarodno sodelovanje (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 6).

Urad opravlja naloge, ki se nanašajo na preprečevanje in odkrivanje pranja denarja, financiranja terorizma, predhodnih kaznivih dejanj ter druge naloge, določene z

ZPPDFT-1, in sicer na način, da pristojnim organom predlaga dopolnitve in spremembe predpisov, ki se nanašajo na preprečevanje in odkrivanje pranja denarja in financiranja terorizma, pripravlja in izdaja priporočila ali smernice za enotno izvajanje tega zakona in predpisov, izdanih na njegovi podlagi, zbira in objavlja statistične podatke v zvezi s pranjem denarja in financiranjem terorizma, na druge primerne načine ozavešča javnost o javnih oblikah pranja denarja in financiranja terorizma, sodeluje pri sestavi seznama indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, sodeluje pri strokovnem usposabljanju zaposlenih pri zavezcih, državnih organih, nosilcih javnih pooblastil. Poleg navedenih nalog pa Urad lahko z novim ZPPDFT-1 izvaja inšpekcijsko nadzorstvo na kraju samem in zunaj njega (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, b.l.b).

Pri opravljanju nalog je Urad samostojen, operativno neodvisen, avtonomen, vključno z odločitvami o sprejemanju in analiziranju dokumentacije, informacij, podatkov in tudi glede posredovanja rezultatov svojih analiz pristojnim organom (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, b.l.c).

3.2 Razsežnost problema pranja denarja v Sloveniji

V letu 2016 je bilo med predhodnimi kaznivimi dejanji, iz katerih je najverjetneje izviral »umazan« denar, največ kaznivih dejanj v obliki goljufij, ki jim je sledilo kaznivo dejanje zlorabe položaja ali pravic pri opravljanju gospodarske dejavnosti. Delež zadev, pri katerih je Urad ocenil, da gre za predhodna kazniva dejanja, storjena v tujini, se je povečal, saj je v letu 2016 znašal 46 %, v letu 2015 pa 37 %. Med zaznanimi tehnikami pranja denarja pa so prevladovali prenosi sredstev med računi in državami ter dvigi gotovine (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 49).

Urad je leta 2016 zaključil s 531-imi zadevami, kar je več, kot znaša povprečje zaključenih zadev (511) v obdobju 2013–2015. V 245-ih primerih je Urad policiji oziroma državnemu tožilstvu posredoval obvestilo o sumljivih transakcijah zaradi suma pranja denarja ali financiranja terorizma, v 150-ih zadevah so posredovali informacije zaradi ugotovljenega suma storitve nekaterih drugih kaznivih dejanj, v 136-ih zadevah pa z analizo niso potrdili v začetku izkazanih razlogov za sum pranja denarja (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 49).

S strani policije je bilo leta 2016 podanih 42 novih kazenskih ovadb zaradi utemeljenega suma storitve kaznivega dejanja pranja denarja, v 13-ih zadevah so tožilstva sama pričela s pregonom – skupaj so se v letu 2016 začeli postopki v 55-ih zadevah. V zadnjih 7-ih letih se je vsako leto pričelo več kot 50 zadev, kar kaže na kontinuiteto obravnave pranja denarja s strani organov pregona (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 49).

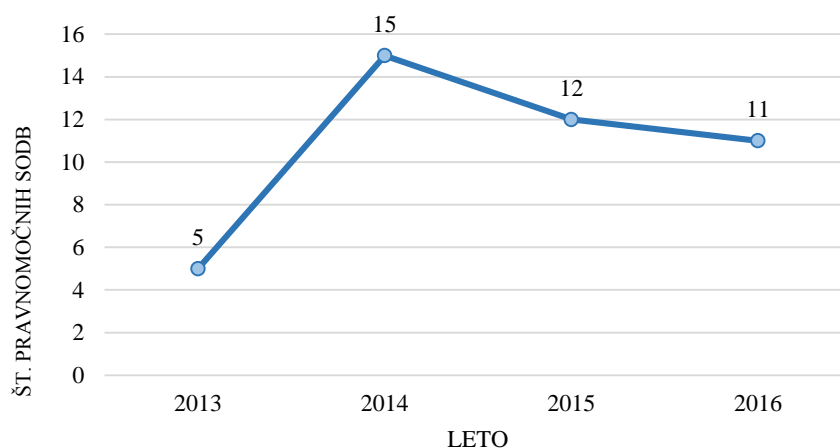
Prva obsodilna sodba, ki je postala v Sloveniji pravnomočna, je bila izrečena maja 2006. Od leta 2006 se je število pravnomočnih sodb ohranjalo v podobnem obsegu (ena v letu

2008, ena v letu 2010, dve v letu 2011 in štiri v letu 2012) (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2014, str. 29).

Iz Slike 3 je razvidno število pravnomočnih sodb v Sloveniji v obdobju 2013 do 2016.

Slika 3: Število pravnomočnih sodb v obdobju 2013–2016 v Sloveniji

Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Repulike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2016, 2017, str. 20; Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2015, 2016, str. 21; Urad Repulike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014, 2015, str. 21; Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada RS za preprečevanje pranja denarja za leto 2013, 2014, str. 21.

Število pravnomočnih sodb se je v obdobju od 2014 do 2016 povzpelo čez 10. V letu 2016 so sodišča v 11-ih pravnomočnih sodbah zaradi pranja denarja odredila poleg zapornih kazni tudi odvzem in vrnitev premoženja, ki izvira iz tega kaznivega dejanja, in hkrati izrekla stranske denarne kazni. Pravnomočno je bilo obsojenih 11 fizičnih oseb in ena pravna oseba. Dve fizični osebi sta bili v teh sodbah obsojeni zaradi storitve predhodnih kaznivih dejanj. Dve tretjini sodb sta se nanašali na pogojno izrečene kazni zapora, povprečna izrečena zaporna kazen pri obsojencu je znašala 21 mesecev, pri čemer je najvišja znašala 2 leti in najnižja 1 leto in 7 mesecev. S sodbami v letu 2016 ni bilo odvzetega nobenega premoženja in hkrati ni bilo odrejenih nobenih vračil protizakonito pridobljenih sredstev, so pa bile izrečene stranske denarne kazni v skupnem znesku 75.991 EUR (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 20).

Sodišča so do leta 2016 v vseh pravnomočnih sodbah zaradi pranja denarja odvzela skupno 4.618.116 EUR, odredila vrnitev 6.662.523 EUR protipravno pridobljene koristi in izrekla za 967.401 EUR stranskih denarnih kazni (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 21).

V zadnjih treh letih je bilo skupno izrečenih 38 pravnomočnih obsodilnih sodb, kar je več kot polovica vseh pravnomočnih sodb pranja denarja. K temu trendu je po mnenju Urada največ prispeval kazensko pravni institut sporazuma o priznanju krivde, ki poenostavi kazenski postopek, kot tudi izrek samih kazni, kjer je vključen tudi izrek o odvzemu ali vrnitvi premoženja. Kljub temu pa na Uradu opažajo velik razkorak med višino začasno zaseženih sredstev na letni ravni in zneskom odvzetega premoženja. Ugotavljajo tudi, da v nekaterih sodbah ni izrekov o odvzemu sredstev – kljub temu, da so bile v teh zadevah izdane odredbe o začasnem zavarovanju sredstev (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 21).

V obdobju 2010–2016 je 52 % od skupno 352-ih predkazenskih in kazenskih postopkov s področja pranja denarja temeljilo na obvestilih Urada. Med temi zadevami se je 36 % zadev s področja pranja denarja začelo na podlagi podatkov, ki so jih zavezanci ZPPDFT-1 v obliki prijav sumljivih transakcij posredovali Uradu, in 16 % na podlagi pobud državnih organov. Policija ali tožilstva so v 48 % zadev povsem samostojno preganjala kaznivo dejanje pranja denarja. Povečalo se je samostojno delo policije in tožilstva pri odkrivanju ter preiskovanju kaznivega dejanja pranja denarja, saj so v letu 2016 na podlagi lastnih informacij podali ovadbe ali pričeli postopke v 28-ih zadevah, povezanih s kaznivim dejanjem pranja denarja (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 50).

Iz Tabele 1 so razvidne faze postopkov, v katerih so se nahajale zadeve, ki so povezane s kaznivim dejanjem pranja denarja v Sloveniji leta 2016.

Tabela 1: Faze postopkov in število zadev v letu 2016 v Sloveniji

Faze postopkov	Število zadev
Tožilstvo: še ni odločitve	112
Tožilstvo: ovadba ovržena	74
Tožilstvo: odložen pregon	1
Tožilstvo: zahteva za preiskavo	31
Tožilstvo: odstop od pregona	28
Preiskovalni sodnik: preiskava uvedena	56
Sodišče: obtožnica	74
Sodišče: obsodilna sodba	69
Sodišče: pravnomočna oprostilna sodba	22
Sodišče: zaustavitev kazenskega postopka	20
Sodišče: odstop pregona v tujino	6
Prekvalifikacija kaznivega dejanja	5
Združitev postopkov	12

Vir: Urad Repulike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2016, 2017, str. 28.

Iz Tabele 1 je razvidno, da je konec leta 2016 od 510-ih zadev, ki so bile povezane s kaznivim dejanjem pranja denarja, pravnomočno končalo 236 zadev; v 22-ih zadevah je bila izrečena pravnomočna oprostilna sodba, 69 zadev se je zaključilo s pravnomočno obsodilno sodbo, v 74-ih zadevah je tožilstvo zavrglo kazensko ovadbo, 6 zadev je bilo predanih v nadaljnje reševanje v tujino, v 48-ih zadevah je tožilstvo odstopilo od pregona ali pa je sodišče ustavilo kazenski pregon, 5 zadev je končalo s prekvalifikacijo v drugo kaznivo dejanje, v 12-ih zadevah pa so sodišča in tožilstva sklenila, da združijo predkazenske in kazenske postopke (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 28–29).

V 112-ih zadevah tožilstvo še ni sprejelo odločitve o kazenskem pregonu in v eni zadevi odložilo pregon. 31 zadev je bilo v fazi zahteve za preiskavo, v 56-ih zadevah pa je bila preiskava že uvedena. V fazi obtožnice se je nahajalo 74 zadev (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 28–29).

3.2.1 Analiza gotovinskih in sumljivih transakcij v obdobju 2013–2016

Urada je bilo v obdobju 2013–2016 na predpisanih obrazcih sporočenih skupno 56.544 gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR. Največ sporočenih gotovinskih transakcij je bilo s strani zavezancev bančnega sektorja, povprečna višina transakcije v letu 2016 je bila 62.405 EUR, kar je nekoliko manj kot leta 2015, ko je povprečna višina znašala 65.658 EUR (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 8).

Iz Tabele 2 je razvidno število gotovinskih transakcij in njihova skupna vrednost v obdobju 2013–2016.

Tabela 2: Število gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR v obdobju 2013–2016

Leto	Število gotovinskih transakcij	Skupna vrednost gotovinskih transakcij
2013	17.181	1.241.321.026 €
2014	13.548	974.279.746 €
2015	11.993	853.095.310 €
2016	13.822	862.564.344 €

Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2016, 2017, str. 7.

Iz Tabele 2 je razvidno, da je bilo največje število gotovinskih transakcij Uradu sporočeno leta 2013 (17.181), najmanj pa leta 2015 (11.993). Število različnih organizacij, ki Uradu sporočajo gotovinske transakcije nad 30.000 EUR, iz leta v leto ostaja skoraj enako (okrog 40), največ transakcij je prijavljenih s strani bank (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 7).

V letu 2016 je bil na slovenskem delu meje skupno prijavljen 101 prenos gotovine čez mejo (25 % manj kot v predhodnem letu), ni bilo pa ugotovljenih neprijavljenih prenosov

gotovine preko meje. Število prenosov gotovine se je z vstopom Slovenije v Evropsko skupnost močno zmanjšalo, obvezna prijava gotovine velja namreč samo še na mejnih prehodih, letališčih in v pomorskih lukah (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 10).

V letu 2016 so Uradu največ prijav sumljivih transakcij, v zvezi s katerimi naj bi obstajali razlogi za sum pranja denarja, posredovali zavezanci – finančne in nefinančne institucije, med katerimi izstopajo banke (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 13).

V letu 2016 je Urad 392 zadev odprl na podlagi sporočenih sumljivih transakcij zavezancev, 3 zadeve na podlagi dejstev, prejetih od nadzornih organov, 2 zadevi na podlagi podatkov iz evidenc Urada, 32 zadev na podlagi pobud državnih organov in 20 zadev na podlagi podatkov, ki izhajajo iz zaprosil sorodnih uradov s področja preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 12).

Iz Tabele 3 je razvidno število prijav sumljivih transakcij/dejavnosti in zaključenih zadev v letu 2016.

Tabela 3: Število prijav sumljivih transakcij/dejavnosti in zaključenih zadev v obdobju 2013–2016

Leto	Število prijav sumljivih transakcij/oseb	Število zaključenih zadev
2013	600	435
2014	480	521
2015	521	572
2016	449	531

Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2016, 2017, str. 13.

Iz Tabele 3 je razvidno, da je Urad prejel največ prijav sumljivih transakcij oziroma dejavnosti leta 2013, najmanj pa leta 2016. V letu 2015 je bilo največ zaključenih zadev. Leta 2016 je Urad odprl 449 novih zadev in v istem obdobju zaključil 531 zadev (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 14):

- 245 zadev je Urad v obliki 184-ih pisnih obvestil o sumljivih transakcijah odstopil v nadaljnjo obravnavo Upravi kriminalistične policije, Ministrstvu za notranje zadeve in v nekaterih primerih tudi državnemu tožilstvu. Ugotovili so namreč, da pri njih obstajajo nekateri razlogi za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja ali financiranja terorizma. To predstavlja 55,56 % vseh zaključenih zadev v letu 2016;
- 150 zadev so zaključili s 128-imi pisnimi informacijami, saj so ugotovili, da pri njih obstajajo nekateri razlogi za sum storitve drugih kaznivih dejanj, zato so jih

posredovali pristojnim organom (Policiji, Finančni upravi Republike Slovenije – v nadaljevanju FURS). Z informacijami so v letu 2016 zaključili 33,4 % vseh zadev zaključenih v tem letu;

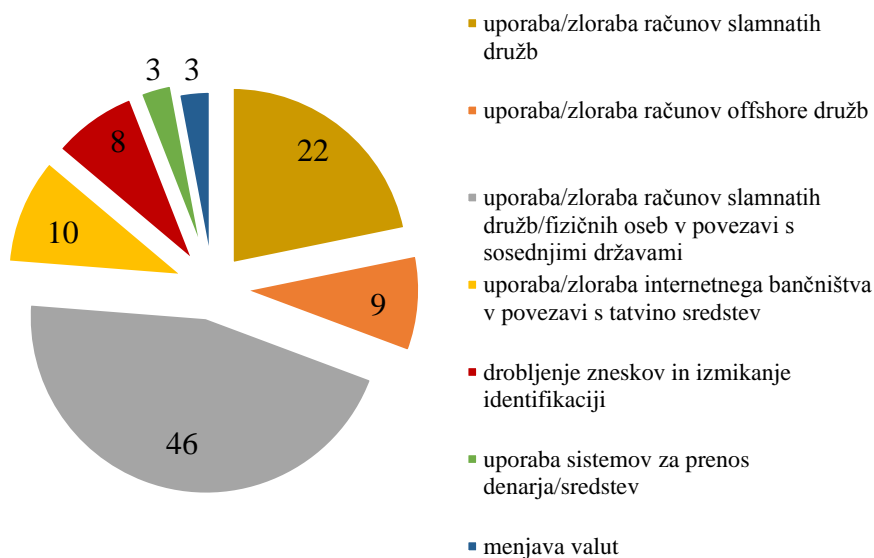
- 136 zadev so zaključili in arhivirali v Uradu, saj pri njih niso ugotovili razlogov za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja ali drugega kaznivega dejanja, kar predstavlja 30,28 % vseh zaključenih zadev v Uradu leta 2016.

3.2.2 Skupne značilnosti obravnavanih sumljivih transakcij

S strani Urada je bilo leta 2016 izdanih 183 obvestil policiji/tožilstvu o sumljivih transakcijah. Skupne značilnosti obravnavanih sumljivih transakcij (tipologij) so zloraba (uporaba) bančnih računov fizičnih oseb, ugotovljeno v približno 67 % vseh zadev, in zloraba (uporaba) bančnih računov pravnih oseb, ugotovljeno v približno 66 % vseh zadev (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 23).

Iz Slike 4 so razvidni deleži načinov zlorabe oziroma uporabe bančnih računov pravnih oseb v letu 2016.

Slika 4: Delež načinov zlorabe (uporabe) bančnih računov pravnih oseb v letu 2016 (v %)

Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2016, 2017, str. 23.

Pri zlorabi (uporabi) bančnih računov pravnih oseb so ugotovili zlorabo (uporabo) slamnatih družb (približno 22 % zadev), zlorabo/uporabo računov *offshore* družb (približno 9 % zadev), zlorabo/uporabo računov slamnatih družb in fizičnih oseb v povezavi s sredstvi in družbami iz sosednjih držav (približno 46 % zadev), zlorabo/uporabo internetnega bančništva v povezavi s tatvino sredstev z bančnih računov

(približno 10 % zadev), drobljenje zneskov in izmikanje identifikaciji (približno 8 % zadev), uporabo sistemov za prenos sredstev/denarja (približno 3 % zadev), menjava valut (približno 3 % zadev) (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 23).

Na Uradu ugotavljajo, da se glavne značilnosti tipologij ne spreminjajo bistveno, spreminja se samo pogostost zaznave posamezne tipologije (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 23).

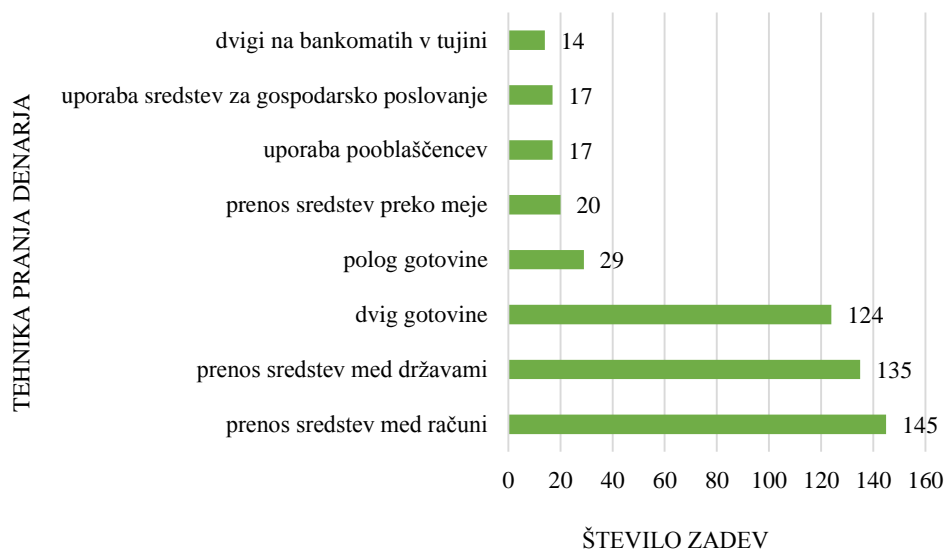
3.2.3 Najpogostejši mehanizmi, tehnike in instrumenti pranja denarja v letu 2016

V letu 2016 so bili po podatkih Urada najbolj pogosto uporabljeni naslednji mehanizmi pranja denarja (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 21–22):

- fizične osebe: uporabljene so bile v 142-ih zadevah. Način uporabe se je razlikoval, in sicer se je pojavljalo kot lastno pranje (angl. *self laundering*), pri katerem je fizična oseba izvršila tako predhodno kaznivo dejanje kakor tudi kaznivo dejanje pranja denarja. Pojavila se je tudi uporaba fizičnih oseb kot pooblaščenec ali uporaba fizičnih oseb kot tretjih oseb, preko katerih so se izvrševale aktivnosti pranja denarja;
- pravne osebe: uporabljene so bile v 116-ih zadevah. *Offshore* družbe so bile uporabljene v najmanj 17-ih zadevah in slamnate družbe v 41-ih zadevah;
- finančne institucije (banke in hranilnice): uporabljene so bile v 172-ih od 183-ih zadev. V ostalih zadevah so zaznali posamezne uporabe igralnic, uporabo dejavnosti prometa s plemenitimi kovinami (naložbeno zlato) in alternativnih sistemov za prenos sredstev. Pri storitvah finančnih (bančnih) institucij oziroma finančnega sistema so bili večinoma uporabljeni računi družb in fizičnih oseb pri bankah. V najmanj 97-ih zadevah so bili uporabljeni računi v tujini, kar pomeni, da so tuje pravne ali fizične osebe uporabljale račune v Sloveniji ali pa so slovenske pravne in fizične osebe uporabljale račune v tujini.

Iz Slike 5 so razvidne najbolj pogosto uporabljene tehnike pranja denarja v letu 2016. Najbolj pogosto uporabljena tehnika je bila prenos sredstev med računi (ugotovljeno v približno 79 % vseh zadev) in med državami (ugotovljeno v približno 74 % vseh zadev). Med najbolj pogostimi tehnikami je izstopal tudi dvig gotovine, pri kateri je bilo v 124-ih zadevah ugotovljeno pranje denarja. Najmanj uporabljena tehnika pranja denarja so bili dvigi na bankomatih v tujini. Poleg zgoraj omenjenih tehnik pranja denarja je Urad v letu 2016 ugotovil še nekatere druge, kot so npr. uporaba čekov in menic, uporaba igralnic in kazinojev, uporaba virtualnih valut, ustvarjanje lažnih obveznosti, nakupi igralnih žetonov, uporaba igralnih računov, dvigi na bankomatih v Sloveniji in investiranje v vozila ter plovila (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 22).

Slika 5: Najbolj pogoste tehnike pranja denarja v letu 2016

Vir: Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Poročilo o delu Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2016, 2017, str. 22.

Med največkrat uporabljenimi instrumenti se pojavlja denar, ki so ga v letu 2016 zasledili pri skoraj vseh obravnavanih zadevah sumov pranja denarja, poleg tega pa so v posameznih zadevah zaznali še uporabo čeka oziroma menice, vrednostnih papirjev, igralnih žetonov in plovila, nepremičnin, naložbenega zlata oziroma zlatih palic (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 23).

4 VLOGA NOTRANJE IN ZUNANJE REVIZIJE NA PODROČJU PREPREČEVANJA PRANJA DENARJA

4.1 Vloga notranjega revizorja pri preprečevanju pranja denarja

Za notranjerevizijsko dejavnost in za izpolnjevanje nalog notranjih revizorjev je bistvena skladnost z Mednarodnimi standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju (v nadaljevanju Standardi IIA). Standardi IIA zajemajo dve glavni skupini – Standarde značilnosti in Standarde delovanja. Standardi značilnosti obravnavajo bistvene lastnosti organizacij in posameznikov, ki izvajajo notranje revidiranje, Standardi delovanja določajo merila kakovosti, po katerih je mogoče presojati uspešnost izvajanja teh storitev, in opisujejo naravo notranjega revidiranja. Obe skupini standardov se uporabljata za vse storitve notranjega revidiranja (The institute of internal auditors, 2016, str. 1).

Standard IIA 1210 – Strokovnost zahteva, da morajo imeti notranji revizorji dovolj znanja za ocenitev tveganja prevare in način njegovega obravnavanja v organizaciji, vendar se pri tem od njih ne pričakuje, da bodo imeli strokovno znanje osebe, katere glavna naloga je preiskovati in odkrivati prevare oziroma morebitnega pranja denarja (The institute of internal auditors, 2016, str. 6).

Notranja revizija je obvezna v bankah, zavarovalnicah, borznoposredniških družbah ter pri proračunskih uporabnikih. Glavni nalogi notranjega revizorja sta preizkušanje in vrednotenje primernosti in učinkovitosti sistema notranjih kontrol ter neodvisno presojanje o poslovnih procesih in stanjih (storitve dajanja zagotovil in svetovalne storitve). Notranji revizor je v pomoč organizaciji pri obvladovanju tveganj, pri vzdrževanju učinkovitih kontrol in pri zagotavljanju učinkovitega upravljanja. Ena od nalog notranjega revizorja predstavlja preverjanje skladnosti organizacije s predpisi, internimi akti ter ukrepi, sprejetimi na njeni podlagi (Slovenski inštitut za revizijo, b.l.; Zakon o bančništvu, Ur.l. RS, št. 25/15).

V ZDA Zakon o bančni tajnosti (angl. *Bank secrecy act*, v nadaljevanju BSA), njegovi izvajalci in organi kazenskega pregona zahtevajo v finančnih institucijah vzpostavljen celovit program skladnosti na področju preprečevanja pranja denarja (angl. *BSA/AML compliance program*, v nadaljevanju BSA/AML program) z okrepljenimi sistemi notranjih kontrol, zanj pa so v celoti odgovorni odbor in višje vodstvo. Program BSA/AML zahteva med drugim neodvisno testiranje oziroma revizijo.

Razlike med notranjo revizijo in revizijo na področju preprečevanja pranja denarja (angl. *Anti money laundering audit*, v nadaljevanju AML revizija) ter značilnosti slednje so predstavljene v nadaljevanju.

Razlike med notranjo revizijo in AML revizijo

Za razliko od notranje revizije revizija z namenom preprečevanja pranja denarja preverja skladnost programa preprečevanja pranja denarja (angl. *Anti money laundering program*, v nadaljevanju AML program) in učinkovit ter pravočasen zaključek dnevnih nalog. AML revizije morajo opredeliti pomanjkljivosti, vrzeli in slabosti AML programa (politika, postopki, usposabljanje in poročanje) ter njegov nadzor in delovanje. Neučinkovita revizija lahko privede do morebitnih kršitev na področju preprečevanja pranja denarja, npr. neporočanja o sumljivih dejavnostih ali nezbiranja potrebnih identifikacijskih dokumentov strank. V primeru neupoštevanja nadzornih ukrepov o preprečevanju pranja denarja lahko finančna institucija s strani zakonodajalca utрпи sankcije v obliki finančnih kazni ali izgubo ugleda (BAE systems, 2016, str. 3).

Za razliko od notranje revizije AML revizije zahtevajo analizo in vrednotenje z drugačnega vidika in z različnimi revizijskimi metodologijami. Revizijska ocena temelji na dokumentaciji programa, nalogah, spremljanju in poročanju. Od revidiranega oddelka, za katerega je revizor, ki je zadolžen za področje preprečevanja pranja denarja (angl. *Anti money laundering auditor*, v nadaljevanju AML revizor) učinkovito opravil oceno, se zahteva predložitev določenih dokazil ali poročil. Kar je prvotno zagotovljeno AML revizorju, morda ni dovolj ustrezno ali zadostno za omogočanje učinkovite AML revizije, kar je lahko rezultat Oddelka za preprečevanje pranja denarja (angl. *Anti money laundering department*, v nadaljevanju AML oddelek), ki zahtev za revizijo ne razume popolnoma, neizkušenih revizorjev, ki niso ustrezno usposobljeni glede pravil in

predpisov o preprečevanju pranja denarja, ali AML revizorja, ki neustrezno ovrednoti načrt AML revizije. Zaradi omenjenih razlogov so podatki, ki jih predloži AML oddelek pred začetkom AML revizije, vključno z jasnim razumevanjem revizijskih vlog in odgovornosti, bistvenega pomena za doseganje učinkovite in uspešne revizije (BAE systems, 2016, str. 4).

Vloga in odgovornost AML revizorja (BAE systems, 2016, str. 4):

- zagotovitev seznama določene dokumentacije AML oddelku, ki je potrebna za začetek revizije;
- kratek opis revizijskega načrta in pristopa;
- priprava ter predstavitev rezultatov in ugotovitev revizije.

Vloge in odgovornosti AML oddelka (BAE systems, 2016, str. 4):

AML oddelek zbere zahtevano dokumentacijo in od AML revizorja pridobi pojasnila v primeru nejasnosti ali nadaljnje opredelitve zahtev. Zbrana dokumentacija lahko zagotovi AML revizorju okvirni AML program in strukturo, kar mu lahko pomaga pri prepoznavanju področij, ki bi lahko zahtevala dodatno pozornost, dokumentacijo in pregled.

Za učinkovito AML revizijo je potrebno upoštevati naslednje korake (BAE systems, 2016, str. 4):

- 1. Pridobitev dokumentacije pred revizijo:** zajema oceno tveganja z namenom preprečevanja pranja denarja za celotno podjetje, metode ocenjevanja tveganj (določanje kupcev z visoko stopnjo tveganja, politično izpostavljenih oseb itd.), pravila in postopke v pisni obliki, gradiva za usposabljanje, revizijska poročila s predlaganimi rešitvami na področju preprečevanja pranja denarja;
- 2. Načrtovanje – pristop AML revizije:** zajema jasno opredeljene revizijske strategije za preprečevanje pranja denarja, ustrezno obsežen in dokumentiran revizijski načrt, ki je določen za preprečevanje pranja denarja, obširen načrt testiranja na podlagi tveganja;
- 3. Končni rezultati in ugotovitve:** zajemajo natančno poročilo o ugotovitvah za vodstvo in višje vodstvo, nadaljnje načrte za potrditev pravilne obravnave ali reševanje vseh spornih vprašanj in zadev.

Pri zagotavljanju učinkovitih AML revizij je potrebno več kot zgolj zbiranje pripomočkov za preprečevanje pranja denarja. AML oddelek v podjetju mora izvajati močne programe in uporabljati orodja za rešitve na področju preprečevanja pranja denarja ter zahtevati dodatne ukrepe, ki jih mora AML revizor sprejeti in, ki so lahko sicer velikokrat spregledani. Ustrezne informacije o postopkih, rešitvah in kadrovske sposobnostih lahko ne bodo pritegnile zadostne pozornosti. Učinkoviti AML revizorji zagotavljajo, da so opravili sledeče (BAE systems, 2016, str. 5):

- jasno opredelili cilje na področju preprečevanja pranja denarja in cilje AML revizije: AML revizija se lahko izvaja kot del rutinskih postopkov ali za določene namene;
- dodelili revizorja, ki je seznanjen z zakoni, predpisi in pričakovanji na področju preprečevanja pranja denarja: revizorji, ki nimajo dovolj znanja ali izkušenj na področju preprečevanja pranja denarja lahko spregledajo vrzeli ali slabosti v AML;
- pripravili seznam zahtevane dokumentacije in morebitne dodatne dokumentacije za izvedbo natančne revizije: revizor se mora prepričati, da je seznam vnaprej predan AML oddelku in da ima dovolj časa za primerjavo zahtevanih elementov. Velikokrat revizorji napačno ocenijo čas, ki je potreben, da skupina za preprečevanje pranja denarja pridobi te informacije, AML oddelek zaradi tega hiti in nepravilno zbira elemente. Dokumentacija mora biti zadovoljiva. Revizor se mora prepričati, da delovni in drugi spremljajoči dokumenti podpirajo načrt revizije in vzdržujejo zadostne dokaze testiranja in rezultatov. Dodatna podpora je upravičena pri opazovanju tam, kjer obstaja večje tveganje;
- vnaprej pripravili seznam vprašanj o preprečevanju pranja denarja za intervjuvanje osebja, ki se ukvarja s preprečevanjem pranja denarja, vključno s posebnimi vprašanji za nadzornika na tem področju: AML revizorji morajo imeti splošno razumevanje programa, postopkov, uporabe in dnevnih nalog AML oddelka. Omenjeni podatki morda niso zlahka dostopni v napisanem AML programu;
- vnaprej pridobili revizijska poročila o programu, ki zajema rešitve s strani AML oddelka: učinkovita revizija je odvisna tudi od sposobnosti AML oddelka, da ustrezno in učinkovito pripravi lastna revizijska poročila. AML oddelek mora imeti implementirane rešitve, ki omogočajo različna revizijska poročila na področju preprečevanja pranja denarja, z namenom zagotavljanja ustrezne in natančne podporne dokumentacije za svoja prizadevanja na področju preprečevanja pranja denarja;
- zagotovili natančne preglede revizijskih poročil o preprečevanju pranja denarja, ki jih omogoča implementirana rešitev AML oddelka: zaradi natančnih informacij o preprečevanju pranja denarja, ki jih revizorji zagotavljajo, lahko revizijska poročila o preprečevanju pranja denarja pomagajo zagotoviti, da se izvajajo učinkovite AML revizije. Poročila, ki nastanejo na podlagi rešitve na področju preprečevanja pranja denarja, je potrebno kvantificirati, imeti morajo ustrezno terminologijo, opredeljene neznane izraze, poročati in/ali povezati morajo ugotovitve s strankami, transakcijami ali subjekti in imeti slike ali grafe za predstavitev rezultatov;
- poskrbeli, da je velikosti vzorca primerna in reprezentativna: dejavnosti, kjer obstaja večje tveganje, je potrebno preučiti natančneje kot dejavnosti z manjšim tveganjem.

Učinkoviti revizijski AML programi morajo zagotoviti vpogled in podpirati cilje finančne institucije ter poslovnih strategij in ne smejo biti oblikovani na podlagi števila ugotovitev ali izjem, ki jih identificirajo. Načrt revizije je potrebno povezati s profilom tveganja. Notranje kontrole morajo odražati geografska tveganja, proizvodna tveganja ter tveganja, povezana s strankami, kot jih mora tudi revizijski načrt na področju preprečevanja pranja denarja. Dolgoročna učinkovitost je določena s sposobnostjo AML revizije, da to opravi.

Dodana vrednost finančne institucije je lahko posledica učinkovite AML revizije (BAE systems, 2016, str. 6).

Preglednost je ključnega pomena. Enostavnejše je, če regulatorji razumejo, kako je revizor opredelil, dokumentiral, nadziral in revidiral tveganja in bodo na ta način zadovoljni s prizadevanji revizorja na področju preprečevanja pranja denarja in rezultati revizije (BAE systems, 2016, str. 5).

4.2 Vloga zunanjega revizorja pri preprečevanju pranja denarja

Pomen Mednarodnih standardov revidiranja pri preprečevanju pranja denarja

Na področju preprečevanja pranja denarja ima pomembno vlogo revizija računovodskih izkazov, ki se osredotoča na ugotavljanje, ali so računovodski podatki organizacije v skladu s predpisi in pravili o finančnem poročanju. Revizorji pri izvajanju slednje uporabljajo Mednarodne standarde revidiranja (v nadaljevanju MSR). S pridobitvijo ustreznih in zadostnih revizijskih dokazov revizor poda mnenje o tem, ali računovodske informacije vključujejo pomembno napačne navedbe zaradi goljufije ali napake (Računsko sodišče, 2017, str. 6).

Pri reviziji računovodskih izkazov v organizaciji je na področju preprečevanja pranja denarja ključnega pomena MSR 240, imenovan Revizorjeve naloge povezane z obravnavanjem prevar pri reviziji računovodskih izkazov, ki predstavlja pomoč revizorjem pri prepoznavanju in ocenjevanju tveganj pomembno napačne navedbe zaradi prevare in pri načrtovanju postopkov v primeru odkritja take napačne navedbe. Cilji revizorja so, v okviru MSR 240, pridobitev ustreznih in zadostnih revizijskih dokazov o ocenjenih tveganjih pomembno napačne navedbe zaradi prevare s pomočjo izvajanja in načrtovanja primernih odzivov, prepoznavanje in ocenitev omenjenih tveganj v računovodskih izkazih zaradi prevare in primeren odziv na morebiten sum prevare ali prevaro, ki je bila ugotovljena med revizijo. Revizor mora v času revizije ohranjati poklicno nezaupljivost in se zavedati možnosti, da obstaja pomembno napačna navedba zaradi prevare. Revizor izvaja poizvedbe pri poslovodstvu, notranji reviziji, pristojnih za upravljanje in drugih v organizaciji z namenom ugotovitve dejanske oziroma domnevne prevare, ki jo utegnejo poznati in vpliva na organizacijo. S poizvedovanjem si revizor pridobi informacije o tem, kako pristojni za upravljanje izvajajo nadzor nad poslovodskimi postopki za prepoznavanje in odzivanje na tveganja prevar v organizaciji in nad notranjim kontroliranjem, ki ga je vzpostavilo poslovodstvo z namenom zmanjšanja slednjih. Pri svojem delu revizor upošteva tudi nepričakovane ali nenavadne povezave, ki lahko nakazujejo tveganja pomembno napačne navedbe zaradi prevare. Ocenjena tveganja, ki lahko povzročijo pomembno napačno navedbo zaradi prevare so bistvena tveganja, zato revizor ovrednoti vzpostavitev z njimi povezanih kontrol, vključno z ustreznim kontrolnim delovanjem in ugotovi, ali kontrole delujejo. Revizor pri svojem delu pomembno pozornost nameni tudi tveganju pomembno napačne navedbe zaradi prevar, ki so povezane s priznavanjem prihodkov (IFAC, 2009, str. 5–11, 50).

Revizor pred opravljanjem revizije, v skladu z MSR 315 – Prepoznavanje in ocenjevanje tveganj pomembno napačne navedbe s pomočjo poznavanja organizacije in njenega okolja, na splošno spozna regulativni in zakonski okvir, ki se nanaša na organizacijo in dejavnost, v kateri posluje ter ravnanje organizacije v skladu s tem okvirom. Revizor v skladu z MSR 250 – Upoštevanje zakonov in drugih predpisov pri reviziji računovodskih izkazov, pridobi zadostne in ustrezne revizijske dokaze o ravnanju organizacije v skladu z določbami tistih zakonov in predpisov, za katere velja, da neposredno vplivajo na določitev pomembnih zneskov in odkritij v računovodskih izkazih (IFAC, 2018a, str. 10).

V primeru revizorjevega sklepa, da ima neupoštevanje zakonov ali drugih predpisov pomemben učinek na računovodske izkaze in, da v njih ni bilo primerno prikazano izrazi v skladu z MSR 705 – Prilagoditve mnenja v poročilu neodvisnega revizorja, mnenje s pridržki ali odklonilno mnenje o računovodskih izkazih. Če pristojni za upravljanje ali poslovodstvo revizorju onemogočijo pridobiti ustrezne in zadostne revizijske dokaze za namen presoje, da je prišlo ali verjetno prišlo do neupoštevanja, ki lahko pomembno vpliva na računovodske izkaze izrazi revizor mnenje s pridržki ali zavrne, da bi izrazil mnenje o računovodskih izkazih zaradi omejitve področja revizije (IFAC, 2018b, str. 8).

Pri opravljanju revizije računovodskih izkazov je bistvenega pomena predpostavka o delujočem podjetju, ki jo obravnava MSR 570 – Delujoče podjetje. Revizor mora v okviru MSR 570 proučiti, ali obstajajo dogodki oziroma okoliščine, ki vzbujajo dvom o sposobnosti podjetja glede nadaljevanja kot delujočega najmanj 12 mesecev po izdaji računovodskih izkazov. V primeru, da je predpostavka o delujočem podjetju ustrezna, vendar pri tem obstaja pomembna negotovost (računovodski izkazi opisujejo dogodke in okoliščine, ki povzročajo negotovost) revizor izrazi neprilagojeno mnenje in poročilo dopolni z odstavkom o poudarjanju zadeve, ki nakazuje obstoj pomembne negotovosti, in usmeri pozornost na ustrezna pojasnila k računovodskim izkazom. V primerih, kjer razmere kažejo na več negotovosti, ki so pomembne za računovodske izkaze, lahko revizor zavrne, da bi izrazil mnenje. Če v računovodskih izkazih ni ustreznega razkritja, revizor izrazi mnenje s pridržki ali odklonilno mnenje. V primeru, da predpostavka o delujočem podjetju ni ustrezna revizor izrazi odklonilno mnenje. Obstajajo primeri, kjer poslovodstvo ne želi pripraviti ali razširiti svoje ocene, v tem primeru mora revizor zaradi omejitve področja dela preučiti potrebo po prilagoditvi svojega poročila (IFAC, 2018c, str. 6–8, 13).

Napačno razumevanje in pogosta pričakovanja so, da imajo zunanji revizorji, ki opravljajo neodvisno revizijo računovodskih izkazov, obveznost in sposobnost odkrivanja morebitnega pranja denarja. Obstaja majhna verjetnost, da bodo revizorji opazili pranje denarja. V nasprotju z goljufijami pranje denarja skoraj nikoli ne vpliva na računovodske izkaze ali rezultate poslovanja. V primerjavi z goljufi si pralci denarja prizadevajo uporabiti organizacijo kot »kanal«, preko katerega se opere denar v najkrajšem možnem času. Kljub temu morajo računovodje, ki se kot zunanji revizorji ukvarjajo z računovodskimi izkazi, spoštovati standarde revizije, ki od njih zahtevajo razumevanje subjekta, ki je revidiran, njegovo okolje in njegov sistem notranjih kontrol, se posluževati

pojma poklicnega skepticizma in preučiti možnost nezakonitih dejanj stranke (Abel & MacKay, 2016).

Pomen revizije skladnosti poslovanja s predpisi pri preprečevanju pranja denarja

Revizija skladnosti poslovanja s predpisi je neodvisno presojanje revizorja, ali so spoštovani zakoni in drugi predpisi ter notranji pravilniki, pogodbene določbe in predpisi. Izvede se z ocenitvijo revizorja, ali so finančne transakcije, aktivnosti in informacije v vseh pomembnih pogledih skladne z usmeritvami in predpisi, ki urejajo poslovanje revidiranca. Revizija skladnosti se na splošno izvaja v povezavi z revidiranjem računovodskih izkazov ali ločeno ter v kombinaciji z revidiranjem smotrnosti. Revizorji morajo načrtovati in izvajati revizijo s poklicno nezaupljivostjo in v celotnem procesu uporabljati strokovno presojo, prevzeti odgovornost za celovito kakovost revizije, imeti morajo dostop do potrebnih veščin, revizijsko tveganje in pomembnost morajo obravnavati v celotnem revizijskem procesu, pripraviti zadostno revizijsko dokumentacijo in poskrbeti za učinkovito komunikacijo v celotnem revizijskem procesu (Računsko sodišče, 2018, str. 5).

Pri preprečevanju pranja denarja je bistvenega pomena upoštevanje obveznosti zakonodaje zvezanih institucij na tem področju, med katere sodi tudi poročanje o vseh sumljivih transakcijah, kjer obstaja sum pranja denarja ali druge nezakonite dejavnosti ter gotovinskih transakcijah nad mejnim zneskom, ki je določen za poročanje v posamezni državi. Revizija skladnosti poslovanja s predpisi je na tem področju ključnega pomena, saj omogoča dosledno upoštevanje in preprečuje izogibanje obveznostim zakonodaje s strani zvezanih institucij, kar lahko pripomore k učinkovitemu sistemu preprečevanja pranja denarja v posamezni državi.

4.3 Značilnosti revizije in ukrepi na področju preprečevanja pranja denarja po svetu

4.3.1 Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer Nizozemske

Zakonodaja

Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (angl. *Money laundering and terrorist financing prevention act*, v nadaljevanju Wwft) je začel veljati 1. avgusta 2008 in vključuje tretjo evropsko direktivo o pranju denarja. Združena sta bila dva zakona: Zakon o identifikaciji (zagotavljanju storitev) (angl. *The identification (provision of services) act*) in Zakon o razkrivanju nenavadnih transakcij (finančnih storitev) (angl. *Disclosure of unusual transactions (financial services) act*). Zakon se osredotoča tako na osebe, ki so vpletene v sumljive transakcije, kot tudi na tveganje omenjenih transakcij (Graydon, b.l.).

Skladnost z Wwft je delovno intenziven proces, vendar obstajajo rešitve za zmanjšanje obremenitev. Obstajajo programske rešitve za preverjanje identitete končnega upravičenega lastnika transakcije, kar ponuja številne prednosti, kot so zmanjšanje časa in

možnosti človeške napake. Poleg tega se programska oprema spreminja skladno z dopolnitvami zakona, kar zagotavlja neprekinjeno skladnost s pravili, preprečevanje glob in izgubo ugleda (Graydon, b.l.).

Poročanje

V okviru Wwft mora revizor poročati o nenavadnih transakcijah, pri katerih obstaja sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Nenavadne transakcije morajo biti sporočene nizozemski FIU. Na ta način revizor zagotavlja etično in nadzorovano poslovanje (Royal NBA, 2016, str. 6).

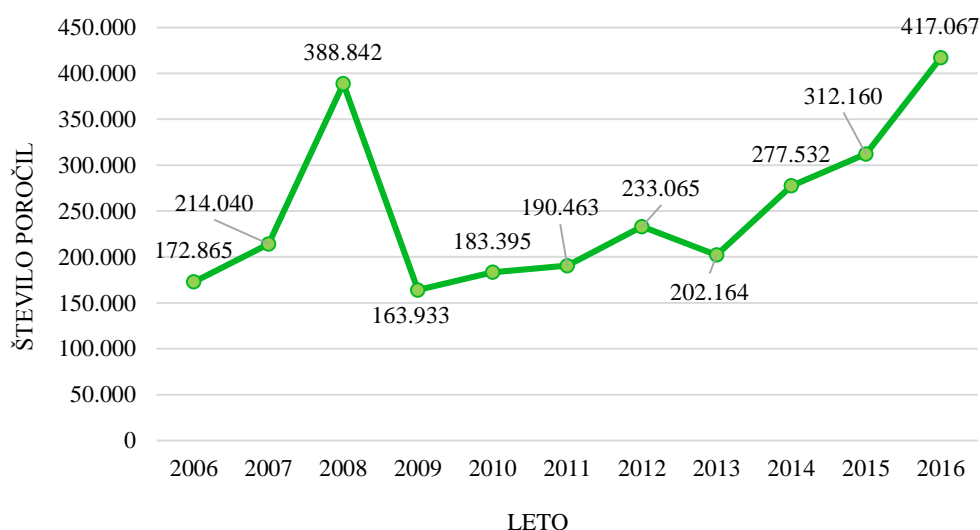
Poročila UTR temeljijo na (FIU – the Netherlands, 2016, str. 40):

- objektivnih kazalnikov: poročanje v primeru pojava transakcije, ki presega določen denarni prag – 15.000 EUR, z manjšo analizo, ki je izvedena s strani subjektov;
- subjektivnih kazalnikov: poročanje v primeru, ko institucija sumi, da gre za transakcijo, ki je povezana s kaznivim dejanjem pranja denarja.

FIU je pooblaščen za prijavo poročila kot sumljivega. FIU uporablja UTR za obveščanje nadzornih organov na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, izdelavo strateških analiz in odkriva nove trende (FIU – the Netherlands, 2016, str. 40).

Iz Slike 6 je razvidno število UTR poročil, ki jih je prejela nizozemska FIU v obdobju od 2006 do 2016.

Slika 6: Število UTR poročil, ki jih je prejela nizozemska FIU v obdobju 2006–2016

Vir: Europol, *From suspicion to action*, 2017, str. 11; FIU-the Netherlands, *Annual report*, 2016, str. 36.

Kot je že omenjeno in razvidno iz Slike 6, je število poročil v zadnjih štirih letih iz leta v leto naraščalo. Leta 2016 je nizozemska FIU raziskala 417.067 UTR. Če so UTR poročila

povezana, jih nizozemska FIU združi v eno datoteko. Slednja lahko vključuje geografske, gospodarske, kaznive, osebne, transakcijske in karakteristične odnose. To bi lahko npr. vključevalo več transakcij, ki so bile izvedene s strani ene osebe, ali transakcije, ki so izvedene s strani oseb, ki so del kriminalne mreže (FIU – the Netherlands, 2016, str. 17).

V letu 2016 je nizozemska FIU sestavila 6.516 datotek s 53.533-imi sumljivimi transakcijami, ki so na voljo preiskovalnim službam, kar je za 25 % več kot v predhodnem letu. Poleg zagotavljanja preiskav FIU lahko datoteke služijo kot nadaljnji vir informacij z namenom delitve znanja in vpogleda s poročevalskimi enotami ter nadzornimi organi. Skupna vrednost sumljivih transakcij je leta 2016 znašala 4,6 milijarde EUR (FIU – the Netherlands, 2016, str. 17).

V skladu z Wwft imajo subjekti obveznost poročati o predvidenih in opravljenih transakcijah, ki ustrezajo enemu ali več kazalnikom (objektivnim ali subjektivnim). Subjekti, ki ne poročajo o nenavadnih transakcijah, kršijo zakon Wwft. V primeru, da subjekt zataji pri poročanju (namerno ali nenamerno), stori gospodarski zločin, ki ima določene posledice v skladu z nizozemskim Zakonom o gospodarskih kaznivih dejanjih (angl. *Dutch Economic Offences Act*). Na podlagi razpoložljivih podatkov o obnašanju subjekta glede poročanja lahko FIU dodatno razišče zadevo. Če gre za morebitno neuspešno poročanje, lahko FIU to poroča nadzornemu organu. Nadzorni organi lahko v skladu z Zakonom o finančnem nadzoru (angl. *Financial supervision act*) odredijo sankcijo, kazen ali globo v primeru, da subjekt ne spoštuje zakona Wwft (obveznost poročanja), poleg tega se lahko javno tožilstvo odloči za pregon zaradi neizvršitve poročanja (FIU – The Netherlands, b.l.).

Jeseni leta 2016 se je na Nizozemskem začelo vse sumljive transakcije vključevati v podatkovno bazo BVI (angl. *Basic information provision*), ki predstavlja podatkovno skladišče nacionalne policije. Zaradi tega lahko policija samostojno izvaja nove analize poročil na podlagi sumljivih transakcij, ki so vključene v BVI. Omenjena podatkovna baza omogoča, da FIU pridobi boljši vpogled v to, kako se policija dejansko spopriema s sumljivimi transakcijami, kar prispeva k boljšemu razumevanju učinkovite uporabe sumljivih transakcij s strani preiskovalnih služb (FIU – the Netherlands, 2016, str. 18).

FIU Nizozemske uporablja GoAML – osnovno informacijsko in komunikacijsko tehnologijo, pri kateri se baze podatkov s sporočenimi transakcijami analizirajo in vodijo (FIU – the Netherlands, 2016, str. 18).

Leta 2016 je Nizozemska FIU pridobila dostop do novih policijskih programov oziroma vlog, kar omogoča boljše geografske in strateške analize. Te analize prispevajo k temu, da se nenavadne transakcije prijavijo kot sumljive, nato so informacije lahko dostopne preiskovalnim službam (FIU – the Netherlands, 2016, str. 18).

Od leta 2013 Nizozemska FIU na svoji spletni strani objavlja tudi dvotedensko zgodovino primerov iz svojih raziskovalnih datotek, ki obsegajo kazniva dejanja od

pranja denarja do likvidacij, od trgovanja s prepovedanimi drogami do prevar na področju investicij. Zgodbe iz resničnega življenja so lahko koristne za poročevalce, saj bi lahko na eni strani ocenili vrednost njihovega poročanja, na drugi strani pa uporabili povratne informacije za poostreitev notranjih postopkov na področju preprečevanja in boju proti pranju denarja ter financiranju terorizma (FIU – the Netherlands, 2016, str. 14).

FIU Nizozemska redno pripravlja seznam najpogostejših vprašanj in jih razvrščene v kategorije objavlja na svoji javni spletni strani, poleg tega se slednje prenesejo na funkcijo, ki predstavlja spletno pomoč. To zagotavlja, da se poročevalskim enotam in strankam FIU nemudoma nudi pomoč tako na digitalni način kot telefonsko. V primeru konkretno zastavljenega vprašanja pa poteka strokovna obravnava na mestu FIU in o slednjem tudi odgovorijo v določenem roku (FIU – the Netherlands, 2016, str. 7).

Zunanja revizija

Korupcija vpliva na številne vidike dela posameznega revizorja ali revizijskega podjetja, zaradi tega obstaja ustrezna zakonodaja, ki jo morajo revizijska podjetja ali revizorji upoštevati, ko se spopadajo z vprašanji korupcije. Zakonodaja vključuje (Royal NBA, 2016 str. 5–6):

- Zakon o nadzoru revizijskih podjetij (angl. *Audit firms supervision act*, v nadaljevanju Wta) v povezavi z Uredbo o nadzoru revizijskih podjetij (angl. *Audit firms supervision decree* – Bta),
- Wwft,
- Urad za finančni trg (angl. *Financial Market Authority* – AFM),
- Etični kodeks profesionalnih računovodij, ki regulira poklicno ravnanje (angl. *Code of ethics for professional accountants, regulation with respect to professional conduct*),
- Predpise o revizijah in pregledih računovodskih izkazov z zagotovljenimi in drugimi storitvami, vključno z Standardoma 240 in 250.

V okviru zakona Wta je revizijsko podjetje dolžno zagotoviti okvir za nadzor in etično poslovanje. Če obstaja možnost korupcije pri stranki, obstaja tveganje za vključitev revizijskega podjetja v negativnem smislu. Revizijsko podjetje mora sprejeti odločitve obvladovanja tveganja, kar je odvisno od narave in velikosti revizijskega podjetja ter njegovih strank (Royal NBA, 2016, str. 5).

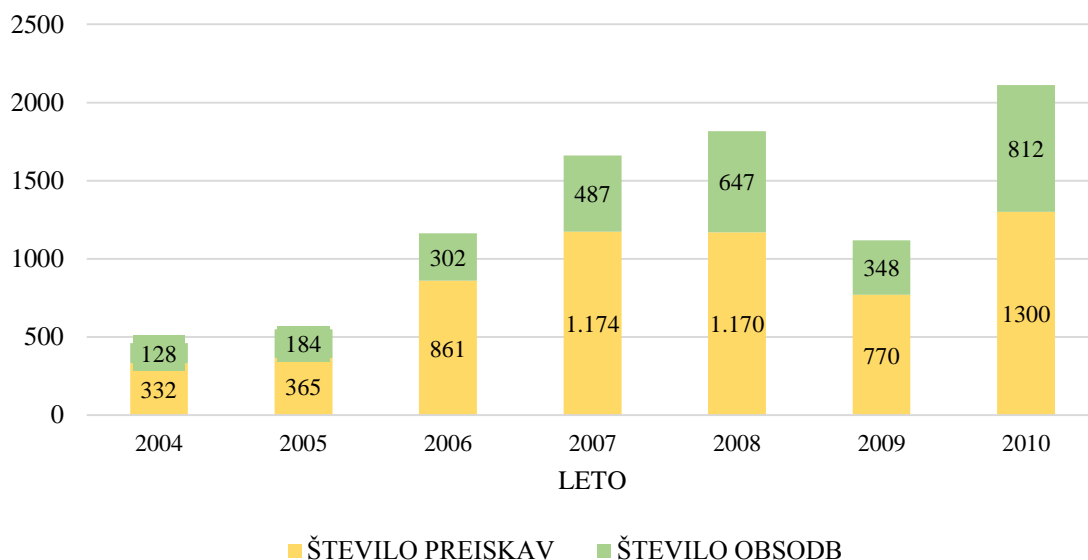
Nizozemski civilni zakonik (angl. *Netherlands civil code, article 403*, v nadaljevanju NCC) določa, da so vse družbe, razen samostojnih podjetnikov in majhnih podjetij, dolžne imeti obvezno revizijo. Nizozemski inštitut pooblaščenih računovodij (angl. *Netherlands institute of chartered accountants – Royal NBA*) dejansko določa revizijske standarde ter prevaja, sprejema in izvaja MSR, ki jih je izdal Odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil (angl. *International auditing and assurance standards board* – IAASB). Na področju odkrivanja korupcije ali goljufij sta pomembna MSR 240 in 250 (IFAC, 2015a; Giessen & Manschot, 2017, str. 19).

Preiskave in obsodbe

Iz Slike 7 je razvidno število preiskav in obsodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja na Nizozemskem v obdobju od 2004 do 2010.

Slika 7: Število zaključenih preiskav in obsodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja na Nizozemskem v obdobju 2004–2010

Vir: *International monetary fund, Kingdom of the Netherlands – Detailed assessment report on anti-money laundering and combating the financing of terrorism, 2011, str. 24; U.S Department of State, Countries, Countries/jurisdictions of primary concern – Netherlands through Zimbabwe, 2013.*

Iz Slike 7 je razvidno, da je bilo število preiskovanih primerov in obsodb v primerjavi s številom prejetih poročil bistveno manjše. Število preiskav se je povečevalo skladno s številom obsodb pranja denarja na Nizozemskem. Manj kot polovica preiskav pranja denarja je končala vsako leto z obsodbo, število obsodb je v primerjavi z ostalimi državami Evropske unije večje. Iz Slike 7 je razviden relativni upad števila preiskav in obsodb na področju pranja denarja v letu 2009; razlog tiči v tem, da podatki za omenjeno leto veljajo do 30. junija 2009 in ne do 31. decembra 2009 (International monetary fund, 2011, str. 24–25).

Podatki o številu preiskav in obsodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja so starejšega datuma, ker jih za ostala leta ni na razpolago. INCSR je zaradi tega v svojem poročilu leta 2017 med pomanjkljivostmi na področju preprečevanja pranja denarja navedel tudi, da bi morala država podatke o preiskavah in obsodbah zaradi pranja denarja dati na razpolago širši javnosti (U.S. Department of State, 2017, str. 134).

Sankcije v primeru pranja denarja

Pranje denarja je v Nizozemskem kazenskem zakoniku (angl. *Dutch criminal code*, v nadaljevanju DCC) kriminalizirano v 420. členu (členi 420bis, 420bis.1, 420 ter, 420quater, 420quater.1 and 420quinquies DCC) in sankcionirano z zaporom od treh mesecev do 8 let in peto kategorijo denarne kazni – 82.000 EUR (Lodder, 2017, str. 13).

Oseba, ki skriva ali prikriva resnično naravo, vir, lokacijo, prenos oziroma premik denarja/premoženja, prikriva identiteto osebe, ki ima denar/premoženje v lasti, ali je upravičen do denarja/premoženja, medtem ko se zaveda, da je posredno ali neposredno povezan s kakršnim koli hudim kaznivim dejanjem, ali oseba, ki pridobi in ima denar/premoženje v lasti in ga prenese ali pretvori ob zavedanju, da izhaja iz resnega kaznivega dejanja, je odgovorna za namerno pranje denarja in je kaznovana z zaporno kaznijo do 6-ih let ali peto kategorijo denarne kazni – 82.000 EUR. Z zlorabo poklica za dejanja pranja denarja, npr. odvetniki, bančniki, ali davčni svetovalci, so vpleteni prav tako kazensko odgovorni, saj velja, da se vsaka oseba, ki opravlja običajno oziroma namerno pranje denarja, kaznuje z zaporno kaznijo do 6-ih let ali peto kategorijo denarne kazni – 82.000 EUR (Lodder, 2017, str. 13).

V primeru, da storilec izvrši večkrat namerno pranje denarja, zagreši ponavljajoče se pranje denarja, mu grozi 8 let zavora (Lodder, 2017, str. 13).

Če oseba stori kaznivo dejanje pranja denarja, medtem ko ima razumne razloge za sum, da denar/premoženje izvira posredno ali neposredno iz kakršnega koli hudega kaznivega dejanja, je kriva za malomarno pranje denarja, ki je kriminalizirano v DCC. Slednje je kaznovano z zaporom za obdobje dveh let (Lodder, 2017, str. 13).

Od 1. januarja 2017 je v DCC vključeno še lažje oziroma preprostejše pranje denarja, pri katerem storilec na preprost način pridobi denar/premoženje, ki neposredno izvira iz kakršnega koli hudega kaznivega dejanja, oziroma ima ga ima v lasti (Lodder, 2017, str. 13).

4.3.2 Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer Grčije

Zakonodaja

Osnovni pravni predpisi proti pranju denarja veljajo z Zakonom 3691/2008, ki vključuje vse pravne določbe, ki jih določata tretja direktiva Evropskega parlamenta in Sveta proti pranju denarja (2005/60/ES, L 309/15/25.11.2005) in direktiva Evropskega parlamenta in Sveta proti pranju denarja (2006/70/ES, L214/29/4.8.2006), ter radikalno spremenjena prejšnja zakonodaja (Zakon 2331/1995) (Anagnostopouls & Zapanti, 2017).

Vse zavezane ustanove in osebe morajo izvajati programe skladnosti na področju preprečevanja pranja denarja. Običajno sledijo smernicam in predpisom pristojnih nadzornih organov. Zavezane institucije, ki so bolj izpostavljene dejavnosti pranja

denarja (npr. banke, zavarovalnice), imajo bolj obširne in natančne programe skladnosti zlasti zato, ker so pod strogim nadzorom in predpisi (Anagnostopouls & Zapanti, 2018).

Sankcije v primeru pranja denarja

Sankcije v primeru pranja denarja so odvisne od resnosti dejanja pranja denarja, od osebe, ki je storila dejanje (fizične ali pravne), vrste predhodnega kaznivega dejanja in z njim povezanih okoliščin. Sankcije za fizične osebe vključujejo zaporno in denarno kazen, za podjetja ali pravne osebe pa globo z dodatnimi ukrepi (npr. prekinitev dejavnosti) ali brez njih. V primeru, da je predhodno kaznivo dejanje lažje kaznivo dejanje, je storilec pranja denarja kaznovan z zaporno kaznijo od najmanj enega leta do 5 let. V primeru, da je predhodno kaznivo dejanje težje kaznivo dejanje, je osnovna kazen za fizične osebe zaporna, in sicer od 5 do 10 let ter denarna kazen v vrednosti od 20.000 EUR do enega milijona EUR (Anagnostopouls & Zapanti, 2018).

Če je kaznivo dejanje zagrešil zaposleni v zavezani instituciji ali je predhodno kaznivo dejanje povezano s pasivnim ali aktivnim podkupovanjem sodnika, se kaznuje z zaporno kaznijo od 5 do 20 let in denarno kaznijo v višini od 30.000 EUR do 1,5 milijona EUR (Anagnostopouls & Zapanti, 2018).

V primeru, da je kaznivo dejanje storjeno s strani osebe, ki je take vrste dejanj naredila večkrat ali so njena dejanja povezana z dejavnostmi organiziranega kriminala, se kaznuje z zaporom najmanj 10 do 20 let in z denarno kaznijo od 50.000 EUR do dveh milijonov EUR (Anagnostopouls & Zapanti, 2018).

Izpustitve pri poročanju zaposlenih v zvezanih institucijah ali vložitve nepravilnih podatkov so prekrški, ki se kaznujejo z zaporom do dveh let (Anagnostopouls & Zapanti, 2018).

Zunanja revizija

V Grčiji zahteve za obvezne revizije določa Zakon o družbah, 2190/1920. V skladu z omenjenim zakonom so vsi subjekti, ki izpolnjujejo kriterije glede velikosti za dve zaporedni leti predmet z zakonom obveznih revizij svojih letnih računovodskih izkazov, ki jih opravi javno pooblaščen revizor. Poleg tega so vsi subjekti javnega interesa, kot tudi subjekti, ki pripravljajo svoje računovodske izkaze v skladu z Mednarodnimi računovodskimi standardi (MRS) in Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja (MSRP), predmet z zakonom določenih revizij s strani javnega pooblaščenega revizorja – ne glede na kriterij velikosti. Obstajajo tudi posebni zakoni, ki obvezujejo določene subjekte, predvsem v javnem sektorju, za opravljenje revizij s strani javno pooblaščenega revizorja. V skladu z Zakonom 3693/2008 morajo javno pooblaščen revizorji opraviti z zakonom določene revizije v skladu z MSR. Revizorji, ki zagotavljajo storitve kreditnim in finančnim institucijam (nadzorovanim s strani grške banke), morajo v skladu z Zakonom 2166/1992 obvestiti banko o kakršnih koli informacijah, ki bi lahko vplivale na

finančni položaj ali učinkovitost nadzora omenjenih institucij. Ministrstvo za finance in Ministrstvo za razvoj in konkurenčnost sta odgovorni za določitev računovodskih in revizijskih standardov v Grčiji (IFAC, 2015b).

Nadzorni odbor helenskih računovodskih in revizijskih standardov (angl. *Hellenic accounting and auditing standards oversight board*, v nadaljevanju HAASOB) je nacionalni nadzorni organ za revizijsko–računovodsko stroko v Grčiji in deluje pod nadzorom Ministrstva za finance, ki imenuje člane odbora HAASOB (IFAC, 2015b).

HAASOB je združenje za vzpostavitev in nadzor pravilnega ter učinkovitega izvajanja računovodskih in revizijskih standardov. Njegova naloga je nenehno povečevati zaupanje investitorjev v delovanje računovodskih in revizijskih institucij v Grčiji. Njegovi cilji so zagotoviti kakovost revizijskih storitev in povečati zanesljivost ter preglednost finančnih podatkov. HAASOB nadzoruje računovodsko ureditev preko Odbora za računovodske standarde, revizijsko ureditev preko Odbora za nadzor kakovosti in stroko kot celoto preko Odbora za strokovne izpite (HAASOB, b.l.).

Ministrstvo za finance je izdalo vrsto okrožnic v zvezi z uporabo zakonov in predpisov o preprečevanju pranja denarja in knjigovodskih obveznostih, pri čemer so bili revizorjem in računovodjem izdane posebne smernice za poročanje grški FIU o kakršni koli transakciji, kjer je vzbujen sum, da je povezana s kaznivim dejanjem, tudi v primeru, ko gre za splošen ali preprost sum, ki ga ni treba dokazati (Anagnostopoulos & Zapanti, 2018).

Ukrepi na področju pranja denarja pri borznoposredniških družbah – članicah grške Helenske borze

Helenski odbor za kapitalni trg (angl. *Hellenic Capital Market Committee*, v nadaljevanju HCMC) je nadzorni organ borznoposredniških družb v Grčiji. Je neodvisni organ grške države in je primarno odgovoren za uveljavitev zakonodaje o vrednostnih papirjih s strani Evropskega odbora, za predlaganje pravil o vrednostih papirjih ter za ureditev varnostne industrije in drugih dejavnosti. Omenjena pravila se nanašajo na borznoposredniške družbe, vzajemne sklade, naložbene portfelje, nepremičninske vzajemne sklade in holdinge vzajemnih skladov, kot tudi na vodje, zaposlene in posameznike, ki zagotavljajo investicijske storitve partnerjem (Mitrou & Papachristou, 2015 str. 168).

Glavni elementi na področju preprečevanja pranja denarja so (Mitrou & Papachristou, 2015, str. 168).

- skrbni pregled stranke,
- notranja revizija,
- nadzornik za skladnost.

Podjetja so dolžna sprejeti le zanesljive dokumente, s katerimi lahko potrdijo svoje stranke. Imeti morajo seznam sumljivih strank in jih primerjati s svojimi ter potencialnimi strankami. V pisnih postopkih so dolžna določiti način izvajanja preprečevanja pranja denarja. Obseg in pogostost ukrepov je določena glede na tveganje za pranje denarja. Tveganja lahko opredelijo z naslednjimi dejavniki: vrsta stranke, viri vloženih sredstev ipd. Podjetja morajo svoje stranke razvrstiti v vsaj dve kategoriji tveganj, od katerih mora ena predstavljati visoko tvegane stranke. Razvrstitev mora biti izvedena s pisno oceno tveganja stranke. V skupino visoko tveganih strank so avtomatsko vključene stranke, za katere je potrebno uporabiti okrepljene ukrepe skrbnega pregleda, npr. politično izpostavljene osebe, *offshore* podjetja, subjekti s posebnim namenom itd. Podjetja morajo biti sposobna dokazati, da je obseg izvedenih ukrepov sorazmeren tveganju, ki ga predstavlja vsak poslovni odnos ali transakcija. Ukrepi vključujejo vzpostavitev finančnega/transakcijskega profila stranke, ki mora vključevati najmanj namen, za katerega je bil odprt naložbeni račun, predvideni znesek sredstev za naložbe, vrste transakcij, ki jih je mogoče izvršiti, bančni račun, na katerega se sredstva vrnejo, vire in obseg premoženja ter prihodkov stranke, opis poklicne ali poslovne dejavnosti stranke. Podjetja so odgovorna, da poskrbijo za dodatne podrobnosti ter informacije z namenom oblikovanja in posodabljanja finančnega/transakcijskega profila stranke, odvisno od stopnje tveganja (Mitrou & Papachristou, 2015, str. 168).

V skladu z Zakonom 3691/2008 so borznoposredniške družbe dolžne imeti nadzornika za skladnost, katerega naloga je skrb za skladnost družbe z obveznostmi preprečevanja uporabe finančnega sistema za namene pranja denarja in financiranja terorizma. Nadzornik prejme poročila zaposlenih v podjetju za kakršen koli sum pranja denarja, ki morajo biti natančna in podpisana s strani osebe, ki je poročilo pripravila. Nadzornik nato oceni poročilo in v primeru, da je to upravičeno, ga pošlje Odboru za preprečevanje pranja denarja (angl. *Committee for the prevention of money laundering*), ki je neodvisni vladni organ; v nasprotnem primeru ga arhivira v določeno mapo z utemeljitvijo razlogov za odločitev neposredovanja Odboru. Med drugim je vloga nadzornika za skladnost tudi ocena tveganja pri novih strankah in podajanje predlogov Odboru o novih ukrepih za boj proti pranju denarja (Mitrou & Papachristou, 2015 str. 168–169).

Letno poročilo nadzornika za skladnost in postopki (ustreznost in primernost) so ocenjeni s strani zunanjih revizorjev vsaka tri leta. Pri tem je napisano posebno poročilo, njegova kopija pa je poslana nacionalnemu HCMC (Mitrou & Papachristou, 2015, str. 169).

Poročilo vključuje podatke o ukrepih, ki jih je podjetje izvedlo, preiskavah, ki so bile izvedene tekom leta, kakršne koli slabosti in pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene med postopki, število sumljivih transakcij sporočenih nadzorniku, število visoko tveganih strank, pri katerih je podjetje ustavilo transakcije, in tistih, ki so nadaljevali svojo poslovno dejavnost. Poleg tega poročilo vključuje tečaje usposabljanja, ki se jih je nadzornik udeležil, in informacije o izobraževanju zaposlenih. Vsi postopki nadzornika

za skladnost so izvedeni v sodelovanju z notranjim revizorjem (Mitrou & Papachristou, 2015, str. 169).

4.3.3 Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer ZDA

Zakonodaja

Pomembne ameriške predpise o preprečevanju pranja denarja sestavljajo Zakon o bančni tajnosti (angl. *Bank secrecy act*, v nadaljevanju BSA), Patriotski zakon (angl. *Patriot act*), Zakon o nadzoru pranja denarja (angl. *Money laundering control act*) in Zakon o preprečevanju pranja denarja (angl. *Money laundering supression act*) (Yicheng Huang, 2015, str. 525).

Poročanje

Finančne institucije morajo elektronsko poslati poročilo nadzornemu organu za finančni kriminal – ameriškemu FIU (angl. *Financial Crimes Enforcement Network*, v nadaljevanju FinCEN) – o valutnih transakcijah, ki presegajo 10.000 USD, vključno z dvigi gotovine, pologi, menjavo valute ter drugimi plačili in prenosi v obliki poročil o valutnih transakcijah (angl. *Currency transaction report*, v nadaljevanju CTR) (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 81).

Banke, bančni holdingi in njihove hčerinske družbe morajo vložiti SAR v primeru (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 60):

- kaznivih dejanj, ki vključujejo zlorabe s strani dobro obveščenih zaposlenih v katerem koli znesku;
- kaznivih dejanj, ki znašajo 5.000 USD ali več in pri katerih se lahko identificira osumljenca;
- kaznivih dejanj, ki znašajo 25.000 USD ali več, ne glede na to, kdo stori kaznivo dejanje;
- transakcij, ki se izvajajo oziroma jih poskušajo izvesti preko banke ali podružnice v skupnem znesku 5.000 USD ali več ter pri tem v banki/podružnici obstaja sum ali imajo razlog za sum, da:
  - transakcija lahko vključuje morebitno pranje denarja ali drugo nezakonito dejavnost, npr. financiranje terorizma;
  - je namenjena izogibanju BSA ali njegovim podzakonskim predpisom;
  - nima nobenega poslovnega ali očitnega zakonitega namena ali ne gre za vrsto transakcije, ki se pričakuje od običajne stranke, in banka po preučitvi razpoložljivih dejstev, vključno z ozadjem in morebitnim namenom transakcije, nima razumne razlage za transakcijo.

Poročila, ki jih zavezane institucije predložijo FinCEN, se shranjujejo v podatkovno bazo, imenovano *FinCEN Query*. Baza podatkov omogoča pooblaščenim uporabnikom

preprost dostop, analiziranje in poizvedovanje podatkov FinCEN za obdobje 11 let. Pooblaščenih uporabnikov FinCEN podatkov je več kot 10.000. Namenjena je analitkom FinCEN ter zveznim, državnim in lokalnim organom kazenskega pregona ter regulativnim uporabnikom. Baza podatkov zajema filtre in omejene rezultate iskanja, izboljšane podatke ter prevzema sezname podatkov (npr. imena, identifikacijske številke in naslove). *FinCEN Query* vključuje revizijsko orodje, ki FinCEN omogoča spremljanje in preverjanje pravilne uporabe podatkov (FinCEN – Financial Crimes Enforcement Network, 2012).

Zunanja revizija

Revizorji v ZDA sledijo dvema različnima skupinama revizijskih standardov. Pri reviziji javnih družb, ki kotirajo na borzi, veljajo revizijski standardi Odbora za javni nadzor revizijskih družb (angl. *Public company accounting oversight board standards*, v nadaljevanju PCAOB), pri vseh drugih revizijah pa revizijski standardi Ameriškega instituta pooblaščenih javnih računovodskih strokovnjakov (angl. *American institute of certified public accountants auditing standards*, v nadaljevanju AICPA) (Murphy & Yetmar, 2015, str. 49).

Revizijski standard PCAOB potrjuje, da revizija, opravljena v skladu s splošno sprejetimi revizijskimi standardi, ne dajejo zagotovila, da se odkrijejo nezakonita dejanja ali da bodo odkrite morebitne obveznosti, ki bi lahko nastale. PCAOB standard med drugim navaja, da običajno revizijska skladnost s splošno sprejetimi revizijskimi standardi ne vključuje revizijskih postopkov, ki so namenjeni odkrivanju nezakonitih dejanj. PCAOB zahteva, da revizorji poizvedujejo o vodstvu nad nivojem tistih, ki sodelujejo v nezakonitem dejanju, z namenom ocene učinka odkritega nezakonitega dejanja na računovodske izkaze. Revizorji so s strani standarda PCAOB odgovorni za preučitev učinka nezakonitega dejanja na računovodske izkaze, razkritje računovodskih izkazov in povezavo nezakonitega dejanja z drugimi področji revizije (Murphy & Yetmar, 2015, str. 49).

Revizijski standard AICPA ob upoštevanju zakonov in predpisov določa, da morajo revizorji razpravljati o domnevnem neskladju z zakoni in predpisi z vodstvom podjetja. Standard nadalje navaja, da če je neskladnost po revizorjevi strokovni presoji namerna in pomembna, je potrebno to sporočiti pristojnim za upravljanje. V primeru, da ima neizpolnjevanje zakonov in predpisov nerazkrit pomemben vpliv na računovodske izkaze, revizijski standard AICPA zahteva, da revizor izrazi mnenje s pridržki ali odklonilno mnenje o računovodskih izkazih (Murphy & Yetmar, 2015, str. 50).

Notranja revizija

Notranji revizorji pri svojem delu uporabljajo Standarde IIA (Kiihl, 2013, str. 8).

Program skladnosti BSA/AML

BSA, njegovi izvajalci in organi kazenskega pregona zahtevajo, da imajo finančne institucije celovit program skladnosti na področju preprečevanja pranja denarja z okrepljenimi sistemi notranjih kontrol. Odbor in višje vodstvo so v celoti odgovorni za učinkovito skladnost programa BSA/AML (Abel & MacKay, 2016).

Program skladnosti BSA/AML mora biti sestavljen in odobren s strani upravnega odbora ter zabeležen v zapisniku odbora. Banka mora imeti program skladnosti BSA/AML sorazmerno skladen s svojim profilom tveganja in v celoti izveden ter oblikovan tako, da izpolnjuje zahteve BSA. Politične izjave same ne zadostujejo; prakse morajo sovpadati s pisnimi postopki, pravili in procesi banke (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 28).

Program skladnosti BSA/AML je sestavljen iz štirih zahtev: neodvisne revizijske funkcije za testiranje programa, notranjih politik, postopkov in kontrol, imenovanja nadzornika za skladnost BSA in tekočega programa usposabljanja zaposlenih (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 28).

V ZDA se revidiranje šteje za eno izmed štirih glavnih stebrov (angl. *Four pillars*), ki so potrebni za uspešen program boja proti pranju denarja. Ameriški program preprečevanja pranja denarja je razvil rutinsko prakso zagotavljanja neodvisnih revizij, ki so prilagojene obsegu in stroškom institucij v celotnem spektru tveganja in velikosti (Kiihl, 2013, str. 11).

Program skladnosti BSA/AML, imenovan *Four pillars*, je sestavljen iz sledečih štirih točk.

1. Neodvisno testiranje (revizija)

Neodvisno testiranje (revizijo) mora voditi Oddelek za notranjo revizijo, zunanji revizorji, svetovalci in drugi usposobljeni neodvisni sodelujoči. Pogostost revizije ni opredeljena v nobenem statutu, banka običajno opravi revizijo vsakih 12 do 18 mesecev, glede na profil tveganja programa BSA/AML. Banke, ki ne uporabljajo zunanjih revizorjev, svetovalcev ali imajo Oddelke za notranjo revizijo, lahko to zahtevo izpolnijo z uporabo usposobljenih oseb, ki niso vključene v funkcijo pregleda. Osebe, ki izvajajo pregled programa BSA/AML, morajo poročati neposredno upravnemu odboru ali imenovani komisiji (angl. *designate board committee*), ki je pretežno ali v celoti sestavljen iz zunanjih direktorjev. Banke, ki zaposlujejo zunanje revizorje ali svetovalce, morajo zagotoviti, da usposobljene osebe, ki opravljajo testiranje programa BSA/AML, niso vključene v druge funkcije BSA, kot npr. uposabljanje ali razvoj politik in postopkov, saj bi to lahko predstavljalo konflikt interesov ali pomanjkanje neodvisnosti. Tiste osebe, ki so odgovorne za neodvisno objektivno oceno programa skladnosti BSA/AML, morajo opraviti testiranje določene skladnosti z BSA in oceniti ustrezne

informatijske sisteme upravljanja (angl. *management information system*, v nadaljevanju MIS). Revizija mora temeljiti na tveganju in oceniti kakovost obvladovanja tveganj za vse bančne posle, oddelke in hčerinske družbe (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 30).

Revizijski programi, ki temeljijo na tveganju, se razlikujejo glede na velikost, kompleksnost, obseg dejavnosti, profil tveganja, kakovost kontrolnih funkcij, geografsko raznolikost in uporabo tehnologije. Učinkovit revizijski program, ki temelji na tveganju, bo pokrival vse dejavnosti banke. Pogostost in natančnost revizije posamezne dejavnosti se spreminja glede na oceno tveganja te dejavnosti. Revizija, ki temelji na tveganju, omogoča upravnemu odboru in revizorjem uporabo ocene tveganja banke z namenom usmeritve obsega revizije na najbolj zaskrbljujoča področja. Testiranje programa mora predstavljati pomoč upravnemu odboru in vodstvu pri opredelitvi šibkih področij ali območij, kjer obstaja potreba po izboljšavah ali močnejšem nadzoru. Neodvisno testiranje (revizija) mora zajemati (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 30–32):

- oceno splošne ustreznosti in učinkovitosti programa skladnosti BSA/AML, vključno s politikami, postopki in procesi. Običajno bo ocena vključevala natančno izjavo o splošni ustreznosti in učinkovitosti programa skladnosti BSA/AML in skladnost z veljavnimi predpisanimi zahtevami. Revizija bi morala obsegati zadostne informacije za ocenjevalca (npr. revizorja, preglednika revizije, nadzornika BSA), da bi ugotovili splošno kakovost programa skladnosti BSA/AML;
- pregled ocene tveganja banke z namenom razumevanja njenega profila tveganja (izdelki, storitve, stranke, subjekti in geografske lokacije);
- primeren pregled transakcij, ki temeljijo na tveganju z namenom preverjanja, ali banke upoštevajo zahteve BSA glede vodenja evidenc in poročanja, npr. programov za identifikacijo strank (angl. *customer indification programmes* – CIP), SAR, CTR, oprostitev CTR, ter zahtev za izmenjavo informacij;
- oceno prizadevanj vodstva za odpravo kršitev in pomanjkljivosti, ugotovljenih v predhodnih revizijah in nadzornih preiskavah (angl. *regulatory examinations*), vključno z napredkom pri obravnavanih nerešenih nadzornih ukrepih, če je to primerno;
- pregled uposabljanja osebja z namenom ustreznosti, natančnosti in popolnosti;
- pregled učinkovitosti sistemov za spremljanje sumljivih dejavnosti, ki se uporabljajo za skladnost BSA/AML;
- oceno celotnega postopka za prepoznavanje in poročanje o sumljivih dejavnostih, vključno s pregledom vloženih ali pripravljenih SAR, da bi ugotovili natančnost, pravočasnost, popolnost in učinkovitost bančne politike;
- oceno celovitosti in natančnosti MIS, uporabljenega v programu skladnosti BSA/AML. MIS vključuje poročila, ki se uporabljajo za identifikacijo velikih valutnih

transakcij, skupnih dnevnih valutnih transakcij, transakcij prenosa sredstev, prodajnih transakcij denarnih instrumentov ter poročila o analizah in trendih.

Revizorji morajo dokumentirati obseg revizije, opravljene postopke, zaključke testiranih transakcij in ugotovitve pregleda. Vsa revizijska dokumentacija in delovni dokumenti morajo biti na voljo pri revizijskem pregledu. Kršitve, izjeme glede politik in postopkov ali druge pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene med revizijo, je potrebno vključiti v revizijsko poročilo in to pravočasno sporočiti upravnemu odboru ali imenovani komisiji. Upravni odbor ali imenovana komisija ter revizorji morajo spremljati revizijske pomanjkljivosti in dokumentirati popravljalne ukrepe (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 31–32).

2. Notranje politike, postopki in kontrole

Upravni odbor, ki deluje preko višjega vodstva je odgovoren za zagotovitev, da banka vzdržuje učinkovito strukturo notranjih kontrol programa BSA/AML, vključno s spremljanjem in poročanjem o sumljivih dejavnostih. Upravni odbor in vodstvo morata ustvariti kulturo skladnosti za zagotovitev, da zaposleni spoštujejo politike, postopke in procese programa BSA/AML banke. Notranje kontrole so politike, postopki in procesi banke, ki so namenjeni omejevanju in nadzoru tveganj z namenom dosega skladnosti z BSA. Stopnja razvitosti notranjih kontrol bi morala biti sorazmerna z velikostjo, strukturo, tveganji in kompleksnostjo banke. Obstaja večja verjetnost, da velike in bolj kompleksne banke izvajajo notranjo kontrolo na oddelku notranjih kontrol z namenom skladnosti programa BSA/AML. Oddelek notranjih kontrol običajno obravnava tveganja in zahteve glede skladnosti, ki so edinstvene za določeno vrsto poslovanja ali oddelka in so del celovitega programa skladnosti BSA/AML (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 29).

3. Nadzornik za skladnost BSA

Upravni odbor banke mora imenovati usposobljenega posameznika za opravljanje dela nadzornika skladnosti. Nadzornik za skladnost BSA je odgovoren za usklajevanje in spremljanje vsakodnevne usklajenosti programa skladnosti BSA s politikami preprečevanja pranja denarja. Skrbi za upravljanje programa skladnosti BSA/AML z vseh vidikov in za nadzor bančne ustreznosti z BSA ter njenega izvajanja predpisov. Pri tem je potrebno poudariti, da je upravni odbor tisti, ki je odgovoren za skladnost programa BSA/AML banke (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 32).

4. Usposabljanje

Banke morajo zagotoviti primerno usposabljanje svojih zaposlenih za področja, ki so povezana z BSA. Usposabljanje mora vključevati regulativne zahteve in notranje bančne politike, postopke in procese programa skladnosti BSA/AML. Banke morajo zagotoviti program usposabljanja za vse zaposlene, katerih naloge zahtevajo znanje BSA.

Usposabljanje je potrebno prilagoditi specifičnim nalogam zaposlenega. Novim zaposlenim morajo v okviru usposabljanja dati v pregled zahteve programa skladnosti BSA/AML. Usposabljanje mora vključevati informacije, ki so povezane z uporabnimi poslovnimi postopki, kot so storitve zaupanja, mednarodno in zasebno bančništvo. Nadzornik skladnosti BSA mora imeti redna usposabljanja, ki so bistvena in ustrezna glede na spremembe regulativnih zahtev, dejavnosti in splošnega bančnega profila tveganja BSA/AML (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 32–33).

Sankcije v primeru pranja denarja

Sankcije vključujejo zaporne in denarne kazni ter odvzem premoženja, in sicer (Lisa et al., 2018):

- za osnovno pranje denarja in mednarodne kršitve v zvezi s pranjem denarja grozi kršiteljem zaporna kazen do 20 let in denarna kazen 500.000 USD ali dvakratna vrednost prihodkov, ki so bili pridobljeni s kaznivim dejanjem;
- za kršitve pranja denarja »pod pretvezo« do 20 let zaporne kazni in denarna kazen do 250.000 USD (ali do 500.000 USD za organizacije).

Kršitve pranja denarja se lahko razrešijo z obsodbo, s sporazumom o priznanju krivde (angl. *quilty plea*), oprostilno sodbo ali ustavitvijo postopka. Poleg tega se lahko zahteve razrešijo s sporazumom brez pregona (angl. *non-prosecution agreement*, v nadaljevanju NPA) ali s sporazumom o odložitvi kazenskega pregona (angl. *deferred prosecution agreement*, v nadaljevanju DPA). Oba sporazuma predstavljata prostovoljno možnost odločanja in omogočata podjetjem, da se izognejo pregonu, vendar obstajajo razlike med NPA in DPA. DPA je sporazum, ki temelji na uradni vložitvi terjatve (civilne ali kazenske) vlade do posameznika ali subjekta. V okviru DPA se obtoženec strinja z nekaterimi pogoji, npr. denarnimi kaznimi, poostrenimi zahtevami glede skladnosti in poročanja, vračilom ali sporazumom o sodelovanju pri preiskavi. DPA lahko zahteva tudi sprejetje kršitev ali druge pogoje in ukrepe. V zameno strinjanja posameznika ali subjekta z določenimi pogoji vlada prekine sodni pregon za določen čas. Po uspešni izpolnitvi vseh pogojev DPA se obtožba zavrne. Ko se DPA izpolni, je vložena na ustrezno sodišče (Lisa et al., 2018).

NPA je podoben DPA v tem, da posameznik ali subjekt soglaša z določenimi pogoji ali ukrepi v zameno za to, da se vlada vzdrži pregona. NPA ne temelji na uradni vložitvi terjatev vlade proti posamezniku ali subjektu in te tudi (v nasprtoju z DPA) niso vložene na sodišču; namesto tega predstavljajo pogodbe, o katerih se dogovorijo stranke brez sodne odobritve ali posredovanja (Lisa et al., 2018).

ZDA imajo tri različne vrste postopkov odvzema premoženja za kršitve, povezane s pranjem denarja – kazenske, civilne in upravne (Lisa et al., 2018):

- kazenski odvzem: stranki, ki je po popolni sodni odločbi spoznana za krivo, se zaseže katero koli premoženje, ki je vpleteno v kaznivo dejanje. Gre za kazen, ki je zahtevana po zakonu in ki jo mora odrediti sodišče pri obsodbi obtožencev za kazniva dejanja;
- civilni odvzem: zvezna vlada lahko sproži civilne postopke odvzema premoženja v zvezi s kršitvami pranja denarja. V tem primeru mora vlada obvestiti udeležene stranke. Stranke imajo možnost za pritožbo na odločitev vlade in za zagovor zasega;
- upravni ali izvensodni civilni odvzem: ta vrsta odvzema se uporablja v večini primerov odvzema premoženja in ne vključuje pravosodnih organov ter je na razpolago, kadar ni nobenih pritožb glede odvzema. Če je pritožba vložena med postopkom upravnega odvzema, mora biti poslano obvestilo o upravnem odvzemu šestdeset dni od zasega, vlada pa se mora odvzati tako, da začne s kazenskim ali civilnim postopkom odvzema ali z vrnitvijo premoženja. Nasplošno je vsako premoženje predmet upravnega odvzema, z izjemo nepremičnin, osebnih lastnin, katere vrednost presega 500.000 USD, in določenega premoženja v skladu z določili statuta, ki ne vključuje carinske zakonodaje.

4.3.4 Spopadanje s pranjem denarja in izvajanje revizij – primer Brazilije

Zakonodaja

Zakon o pranju denarja v Braziliji, imenovan Zakon 9613/1998 (angl. *Brazilian money laundering act*, v nadaljevanju BMLA) določa, da se pranje denarja šteje za kaznivo dejanje in je predmet kazenskih ter upravnih sankcij. V okviru BMLA je bil ustanovljen Svet za nadzor finančnih dejavnosti (angl. *Council for control of financial activities*, v nadaljevanju COAF), ki deluje kot brazilski FIU in je podrejen Ministrstvu za finance (Vainer et al., 2017).

COAF je odgovoren za izvrševanje administrativnih obveznosti, določenih v BMLA, uporabo upravnih sankcij ter pregledovanje in opredelitev dejavnosti ali transakcij, ki so urejene v skladu z BMLA. Institucije in osebe, ki so zavezane BMLA in nadzoru COAF, med katere spadajo banke, finančne institucije, borze, revizorji, računovodje itd., morajo izpolnjevati obveznosti glede vodenja evidenc in poročanja (Vainer et al., 2017):

- voditi morajo posodobljeno evidenco svojih strank;
- voditi morajo evidenco vseh finančnih transakcij, ki presegajo določene mejne vrednosti, ki jih je določil regulativni organ;
- sprejemati morajo notranje kontrole, postopke in politike za boj proti pranju denarja;
- reagirati morajo na zahteve za podatke, ki jih je predložil COAF.

Zavezane osebe in institucije morajo izvajati ustrezne politike, postopke in notranje kontrole, ki so skladne z njihovo velikostjo, poslovanjem in dejavniki tveganja v industriji (Vainer et al., 2017).

Poleg BMLA in COAF je brazilsko Ministrstvo za pravosodje ustanovilo Nacionalno strategijo proti korupciji in kaznivim dejanjem pranja denarja (angl. *National strategy of corruption and money laundering crimes*), ki zagotavlja forum za razprave med regulatornimi organi in drugimi vladnimi institucijami (npr. zvezni in državni vodje, zakonodajne in pravosodne enote ter javna tožilstva) z namenom oblikovanja javnih politik proti korupciji in kaznivim dejanjem pranja denarja (Vainer et al., 2017).

Sedaj že nekdanja brazilska predsednica Dilma Rousseff je julija 2012 podpisala zakon o spremembi Zakona 9613/1998, imenovan Zakon 12.683/2012 na področju preprečevanja pranja denarja. Cilj je bil doseči učinkovitejši pregon kaznivih dejanj, povezanih s pranjem denarja (Catlett, 2013).

V predhodni različici zakona (Zakon 9613/1998) je bilo kaznivo dejanje pranja denarja storjeno le, če je bilo povezano s sledečimi kaznivimi dejanji: nedovoljenim trgovanjem z narkotiki ali podobnimi mamili, financiranjem terorizma, tihotapljenjem ali trgovanjem z orožjem, strelivom, materiali, ki se uporabljajo za njegovo proizvodnjo, izsiljevanjem z ugrabitvijo (Catlett, 2013).

Novi zakon (Zakon 12.683/2012) opredeljuje pranje denarja kot prikrivanje premoženjskih koristi, pridobljenih s kakršnim koli kaznivim dejanjem ali prekrškom, ne glede na njegov obseg. Novi zakon izključuje zahtevo o poznavanju dejanskega izvora nezakonitih sredstev (Catlett, 2013).

Brazilski predpisi o preprečevanju pranja denarja ne določajo specifičnih elementov ali parametrov skladnosti, kar vodi večino podjetij k izvajanju ali spremljanju najboljših industrijskih praks. V nekaterih primerih podjetja, ki se nagibajo k svetovnemu vzoru, običajno uporabljajo mednarodne smernice in programe skladnosti, ki temeljijo na ameriškem Zakonu o tujih korupcijskih praksah (angl. *US Foreign corrupt practices act*) ali drugih strogih protikorupcijskih zakonih (Vainer et al., 2017).

Zunanja revizija

V primerjavi z ZDA, kjer neodvisna revizija predstavlja enega izmed štirih glavnih elementov programa skladnosti BSA/AML, je Brazilija pozno začela z izvajanjem zahtev o preprečevanju pranja denarja, poleg tega ima manj podrobnih pravil in navodil glede neodvisne revizije. Ameriški CIP je enakovredna zgolj zahteva o vodenju evidence strank, in sicer je potrebno opraviti preveritvene teste evidenc strank vsaj enkrat letno (Kiihl, 2013, str. 11–12).

Notranja revizija

Tako kot v ZDA, tudi v Braziliji notranji revizorji uporabljajo Standarde IIA. Standard 1200 določa, da morajo biti posli opravljeni strokovno in s potrebno poklicno skrbnostjo, Standard 1230 pa se navezuje na nenehno strokovno izpopolnjevanje notranjih revizorjev.

V ZDA usposobljenost revizorjev predstavlja enega izmed štirih elementov programa skladnosti BSA/AML. V Braziliji je pričakovano, da bodo banke opredelile merila in postopke usposabljanja svojih zaposlenih, vendar so te smernice komaj zaznane in daleč od tega, da bi se jih obravnavalo za enega od štirih elementov programa preprečevanja pranja denarja (Kiihl, 2013, str. 15).

Čeprav so revizije pri preprečevanju pranja denarja bistveni del revizijskega cikla brazilskih finančnih institucij, se ne zdijo celovite in ne ustvarjajo rezultatov, ki so enako uporabni v primerjavi z revizijami, ki so opravljene v ZDA. Razlog tiči v tem, da je potrebno v skladu z zakonskimi zahtevami obravnavati samo en del programa. Zakaj bi finančna institucija uporabila omejene vire za notranjo ali zunanjo revizijo, če regulatorji tega ne zahtevajo (Kiihl, 2013, str. 12)?

Brazilski regulatorji se ne zanašajo na delo revizorjev zaradi njihovega pomanjkanja pripravljenosti. Nasprotno v ZDA revizorji pridobijo pooblastila in so spoštovani v svojih organizacijah, pa tudi med regulatornimi organi finančnega sistema (Kiihl, 2013, str. 13).

Sankcije v primeru pranja denarja

BMLA določa, da je storilec kaznivega dejanja pranja denarja, poleg denarne kazni, obsojen na 3 do 10 let zaporne kazni. Kazen se lahko podaljša za eno do dve tretjini, če je kaznivo dejanje storjeno večkrat ali s strani kriminalne organizacije. Kazen se lahko zmanjša za eno do dve tretjini, če storilec samovoljno sodeluje z organi pregona in vloži sporazum o priznanju krivde. S slednjim mora sodelovanje storilca z organi pregona privedi vsaj do enega od naslednjih dokazov, in sicer: do potrditve, da je prišlo do kaznivega dejanja, identifikacije drugih storilcev in lokalizacije prihodkov, ki izhajajo iz kaznivega dejanja (Vainer et al., 2017).

Poleg zaporne in denarne kazni BMLA zagotavlja, da bodo vsi prihodki, ki so neposredno ali posredno povezani s kaznivimi dejanji pranja denarja, namenjeni v korist zvezne ali državne vlade (odvisno od jurisdikcije primera) in da bo direktorjem, vodstvenim delavcem in članom uprave v zavezanih institucijah onemogočeno opravljanje njihovega dela za obdobje, ki je enako dvakratnemu času njihove zaporne kazni (Vainer et al., 2017).

4.4 Navodila namenjena revizorjem na področju preprečevanja pranja denarja v Sloveniji

Revizijski svet Slovenskega inštituta za revizijo je sprejel Navodilo o revizorjevih postopkih pri preprečevanju pranja denarja. Namen omenjenega navodila je seznanitev revizorja z njegovimi nalogami, ki izhajajo iz Zakona o preprečevanju pranja denarja (Ur.l. RS, št. 79/01, v nadaljevanju ZPPDen-1), in Navodil o pooblaščenju, načinu izvajanju notranje kontrole, hrambi in varovanju podatkov, vodenju evidenc in strokovnem usposabljanju delavcev organizacij, revizijskih družb, samostojnih revizorjev

in pravnih ter fizičnih osebah, ki opravljajo računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja (Ur.l. RS, št. 6/02), ter opredelitev pojmov, povezanih s pranjem denarja in opozarjanje na uporabo mednarodnih standardov revidiranja, ki jih je potrebno uporabljati pri izvajanju omenjenega navodila (Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 3).

Čeprav sta bila od leta 2002 sprejeta dva nova zakona, Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur.l. RS, št. 60/07–ZPPDFT) in ZPPDFT-1, Slovenski inštitut za revizijo omenjenih navodil ni nadgradil in ustrezno dopolnil.

Elementi navodil so podrobneje predstavljeni v naslednjih podpoglavjih, navodila so predstavljena po členih najnovejšega zakona, ZPPDFT-1.

ZPPDFT-1 v svojem 4. členu določa svoje zavezanca na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma. Tem družbam mora revizor nameniti še posebno pozornost pri revidiranju, saj se na njih nanašajo posebne zakonske zahteve v zvezi s preprečevanjem pranja denarja, poleg tega pa so te tudi največkrat vpletene v pranje denarja (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

Med preverjanjem delovanja notranjih kontrol naročnika revizor tudi preveri, ali mora organizacija imeti oziroma ali ima vzpostavljen sistem notranjih kontrol, ki omogočajo nadzor nad izvajanjem nalog v zvezi s preprečevanjem pranja denarja oziroma skladnost s predpisi (Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 8).

Naloge in obveznosti revizorjev oziroma zavezancev, ki jih določa 12. člen ZPPDFT-1, so sledeče (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16):

- izdelava ocene tveganja pranja denarja ter vzpostavitev postopkov, kontrol in politik za učinkovito obvladovanje tveganj in ublažitev pranja denarja;
- izvajanje ukrepov pregleda stranke na način in pod pogoji, ki jih določa zakon;
- sporočanje zahtevanih in predpisanih podatkov ter predložitve dokumentacije Uradu po določbah zakona;
- imenovanje pooblaščenca in njegovega namestnika ter zagotovitev pogojev za njegovo delo;
- skrb za redno strokovno usposabljanje zaposlenih in zagotovitev redne notranje kontrole nad opravljanjem nalog,;
- priprava seznama indikatorjev za prepoznavanje transakcij in strank, v povezavi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja;
- zagotovitev hrambe in varstva podatkov ter upravljanje s tem zakonom predpisanih evidenc;
- izvajanje postopkov, politik in ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja v podružnicah, hčerinskih družbah v večinski lasti v tretjih državah;

- izvajanje drugih nalog in obveznosti po določbah zakona in predpisih, ki so sprejeti na njegovi podlagi.

4.4.1 Izdelava ocene tveganja in obvladovanje tveganj pranja denarja

ZPPDFT-1 v 13. členu določa tveganje kot tveganje, da bo stranka izkoristila sistem za pranje denarja ali da bo stranka transakcijo, produkt, storitev, poslovno razmerje, distribucijsko pot posredno ali neposredno uporabila za pranje denarja, ob upoštevanju dejavnika geografskega tveganja (geografsko območje ali država) (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

Revizor izdelava oceno tveganja stranke oziroma naročnika ter pri tem upošteva dejavnike geografskega tveganja pri možnih zlorabah za pranje denarja. Ocena tveganja in postopek njenega določanja odražata specifičnost revizorja in njegovega poslovanja. Revizor oceno tveganja pripravi v skladu s smernicami, ki jih izda pristojni nadzorni organ iz 139. člena ZPPDFT-1 (Urad, Banka Slovenije, Agencija za zavarovalni nadzor, Agencija za trg vrednostnih papirjev, FURS, Agencija za javni nadzor nad revidiranjem ter Slovenski inštitut za revizijo, Notarska zbornica Slovenije, Tržni inšpektorat Republike Slovenije in Odvetniška zbornica Slovenije, v nadaljevanju nadzorni organi) v skladu s svojimi pooblastili, ter pri tem upošteva poročila o ugotovitvah nacionalne ocene tveganja in nadnacionalne ocene tveganja. Ugotovitve, ki izhajajo iz ocene tveganja, revizor dokumentira in posodablja najmanj vsaki dve leti. Slednje so na voljo pristojnim organom na njihovo zahtevo (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur. l. RS, št. 68/16).

V primeru, da revizor oceni, da naročnik predstavlja neznatno tveganje za pranje denarja, lahko izvede ukrepe poenostavljenega pregleda stranke v skladu z določbami ZPPDFT-1 o poenostavljenem pregledu stranke. 57. člen ZPPDFT-1 določa, da revizijska družba ali samostojni revizor pri sklenitvi poslovnega razmerja obveznega revidiranja zaradi zahtev zakona, ki ureja poslovanje stranke, lahko opravi poenostavljen pregled, razen če v zvezi s stranko ali okoliščinami revidiranja obstajajo razlogi za sum pranja denarja (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

V primeru, da revizor oceni, da stranka predstavlja povečano tveganje za pranje denarja, mora izvesti ukrepe poglobljenega pregleda pregleda stranke v skladu z določbami ZPPDFT-1 o poglobljenem pregledu stranke (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

15. člen ZPPDFT-1 določa, da mora revizor za učinkovito obvladovanje tveganj in ublažitev pranja denarja vzpostaviti učinkovite politike, postopke in kontrole, ki so sorazmerni z njegovo velikostjo in dejavnostjo (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

Kontrole, postopki in politike obsegajo (Zakon o preprečevanju pranja denarja in

financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16):

1. razvoj notranjih kontrol, politik in postopkov, ki se nanašajo na zagotavljanje skladnosti s predpisi, varno zaposlovanje in po potrebi varnostno preverjanje zaposlenih skladno z zakonom, ki ureja tajne podatke, modele upravljanja s tveganji, sporočanje podatkov Uradu, skrbni pregled stranke, notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog s področja preprečevanja in odkrivanja pranja denarja, varstvo in hrambo evidenc podatkov ter upravljanje evidenc;
2. v primeru srednje ali velike revizijske družbe mora zavezanec vzpostaviti samostojno službo notranje revizije z namenom preverjanja notranjih politik, postopkov in kontrol.

Pred uvedbo politik, kontrol in postopkov morajo revizorji pridobiti odobritev vodstva ter v skladu s smernicami nadzornih organov spremljati in po potrebi okrepiti svoje ukrepe (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

4.4.2 Ravnanje in smernice revizorjev pri analizi tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja

Z namenom enotnega izvajanja določb ZPPDFT-1 in na njegovi podlagi sprejetih predpisov pri zavezancih nadzorni organi samostojno ali v sodelovanju z drugimi nadzornimi organi izdajo smernice in priporočila v zvezi z izvajanjem določb ZPPDFT-1 pri zavezancih (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

174. člen ZPPDFT-1 določa, da morajo nadzorni organi, med katere po ZPPDFT-1 sodita tudi Agencija za javni nadzor nad revidiranjem in Slovenski inštitut za revizijo, v enem letu od uveljavitve zakona izdati smernice. Zadnje smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja je Slovenski inštitut za revizijo sprejel 13. novembra 2007 (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

Omenjene – že zastarele – smernice, ki bi morale biti novelirane, opisujejo vlogo revizijskih družb pri preprečevanju pranja denarja in njeno problematiko. Revizijskim družbam dajejo usmeritve glede natančnejše opredelitve potrebnih aktivnosti v njihovih notranjih aktih, ki so bili sprejeti na podlagi ZPPDFT. Namenjene so tudi oblikovanju dobrih poslovnih običajev (dobrih praks) na področjih, ki niso neposredno urejena z zakonodajo, lahko pa na tem področju pomembno prispevajo k večji učinkovitosti revizijskih družb (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 1).

Pranje denarja poteka na mednarodni ravni, metode in tehnike njenega izvajanja pa se spreminjajo. Z namenom prekrivanja izvora premoženja pranje denarja prehaja preko različnih pravnih oseb v različnih državah, pri čemer tudi spreminja oblike. To lahko povzroči, da revizijske družbe postanejo člen v verigi pranja denarja, pri tem pa se lahko pojavijo naslednje nevarnosti: civilne tožbe, kazenski in disciplinski ukrepi proti

revizijskim družbam ter posameznim pooblaščenim revzorjem in okrnitev ugleda ter s tem izguba posla revizijskih družb (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 3).

Smernice predstavljajo pomoč pri identifikaciji večjih tveganj vpletenosti stranke v pranje denarja, ki so povezana s strankami, proizvodi ali storitvami in geografskimi območji (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 3).

Analiza tveganja mora temeljiti na poznavanju stranke, s katero se vzpostavlja poslovno razmerje. Viri, ki jih bo revizijska družba uporabljala za zbiranje podatkov o stranki, niso predpisani in si jih lahko izbere sama. Pri tem mora smiselno upoštevati postopke in vrste informacij, ki jih za spoznavanje poslovanja naročnika predvidevajo pravila revidiranja, ki ga revizijska družba sklepa z naročnikom, ne glede na vrsto poslovnega razmerja. Zaradi pomembnosti poznavanja stranke pri analizi tveganja njene vpletenosti v pranje denarja je pomembno, kdo v revizijski družbi lahko ocenjuje s tem povezana tveganja. V svojem notranjem aktu revizijska družba opredeli osebe, ki jim dovoli izvajanje teh postopkov, pri čemer mora upoštevati, da morajo te osebe (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 3):

- razpolagati z zadostnimi podatki o stranki in dejavnosti, ki jo opravlja,
- poznati dejavnike tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja,
- izpolnjevati druge potrebne pogoje, ki omogočajo ustrezno poznavanje stranke in ocenjevanje tveganja njene vpletenosti v pranje denarja.

Obstajajo stranke, ki že po svoji naravi zbujejo večje zaupanje pri revizijskih družbah kot druge, saj so pod nadzorom uradnih regulatorjev trga oziroma se z njihovimi vrednostnimi papirji trguje na organiziranem trgu in so zato pod budnim očesom javnosti, poleg tega mora biti njihovo poslovanje zaradi tega zelo pregledno oziroma transparentno. Velikokrat se poslovna razmerja sklepajo zaradi zakonskih zahtev in ne po svobodni volji strank; v takih primerih je verjetnost zlorabe poslovnega razmerja za pranje denarja manjša (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 3).

Pred vzpostavitvijo poslovnega razmerja ali izvedbo transakcije mora revizijska družba opraviti analizo tveganja stranke. Na podlagi slednje revizijska družba postavi oceno tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja. Pri analizi se na splošno upoštevajo naslednji dejavniki (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 4):

- namen sklepanja posla in njegova velikost oziroma obseg premoženja, ki je predmet poslovnega razmerja,
- obseg regulative oziroma raznovrstnost nadzora nad poslovanjem stranke,
- uporaba podjetniških posrednikov ali drugih struktur, ki nimajo prave logične ali poslovne vloge pri izvajanju posla oziroma na drug način zmanjšujejo preglednost ali po nepotrebnem povečujejo zapletenost poslovanja,
- poznavanje države in njene zakonodaje ter načina in pogostost nadzora stranke,

- pogostost poslovnih razmerij oziroma trajanje poslovnega razmerja s stranko in drugi dejavniki, ki bi lahko nakazovali tveganja.

Pri določitvi ustrezne ocene tveganja mora revizijska družba v okviru analize tveganja pridobiti zadostne informacije o omenjenih dejavnikih, povezanih s stranko, ki jo ocenjuje. Analiza tveganja mora biti usmerjena v tri pomembna področja (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 4):

- tveganja, ki so povezana z državo stranke (državo, v kateri je sedež stranke, državo pretežnega poslovanja, izvajanja transakcij ipd.),
- tveganja, ki so povezana z značilnostmi stranke,
- tveganja, ki so povezana s storitvami revizijske družbe.

Pri analizi tveganja na omenjenih področjih je potrebno upoštevati:

1. Deželno tveganje

Pri deželnem tveganju se upoštevajo države, proti katerim so Združeni narodi ali druge mednarodne institucije uvedle sankcije, embargo ali druge podobne ukrepe, države, v katerih niso v veljavi standardi preprečevanja pranja denarja oziroma teh ne promovirajo, ter države z visoko stopnjo korupcije ali kaznivih dejanj (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 4).

2. Tvegane stranke ali skupine strank

Pri tej vrsti tveganja se upoštevajo (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 5):

- stranke, ki vzpostavljajo svoja poslovna razmerja oziroma opravljajo transakcije v nenavadnih okoliščinah (npr. pogosta in nelogična menjava poslovnih partnerjev za opravljanje enake storitve, pomembna oziroma nepojasnjena lokacijska oddaljenost med sedežem naročnika in revizijske družbe);
- stranke, katerih organizacijska struktura ali narava ne omogoča identifikacije pravega lastnika ali prave osebe s pomembnim kontrolnim deležem;
- stranke s pretežno gotovinskim poslovanjem (npr. stranke, ki opravljajo storitve, ki so vezane na denar – menjalnice, posredovanje ali pošiljanje denarja ipd., igralnice in drugi prireditelji iger na srečo, stavnice ter stranke, katerih dejavnost ni pretežno intenzivna, vendar določene transakcije opravljajo z večjimi gotovinskimi zneski);
- neprofitne ali dobrodelne organizacije, ki nimajo organiziranega nadzora poslovanja;
- računovodje, odvetniki, davčni svetovalci in drugi poklici, ki vzpostavljajo poslovna razmerja ali opravljajo dejavnost v imenu naročnika;
- stranke, ki so politično izpostavljene osebe, stranke, ki pri vzpostavljanju razmerij ali opravljanju dejavnosti pritegnejo k delu posrednike, ki niso zavezani k spoštovanju standardov preprečevanja pranja denarja in pri tem niso pod nadzorom.

3. Tvegane storitve revizijskih družb

Tu so zajete storitve, ki so bolj tvegane z vidika možnosti pranja denarja in se ne opravljajo zaradi zahtev zakonodaje, temveč imajo bolj svetovalno naravo, kot so npr. davčno svetovanje, pravno svetovanje, računovodsko svetovanje, sodelovanje ali pomoč pri ustanavljanju podjetij ter posojanje naslovov tujim pravnim osebam (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 5).

Za določitev ocene tveganja stranke mora revizijska družba sprejeti notranji akt, v katerem opredeli tudi kazalnike oziroma indikatorje sumljivih transakcij pranja denarja, ki so predstavljeni v nadaljevanju (Slovenski inštitut za revizijo, 2007, str. 5).

4. Omejitve pri revidiranju

Revizor ne more prevzemati odgovornosti za vpletenost naročnika v pranje denarja in ne more dajati zagotovil v povezavi s tem. O tem mora po potrebi seznaniti naročnika pred sklenitvijo posla. Revizor mora načrtovati in izvesti revizijo z določeno mero strokovne nezaupljivosti in se pri tem zavedati, da lahko obstajajo okoliščine ali dogodki, ki kažejo na vpletenost naročnika v pranje denarja. Od poslovodstva naročnika mora pridobiti izjavo, da ga je seznanil z vsemi kršitvami zakonodaje na področju pranja denarja in da proti naročniku ali njegovemu zaposlenemu ne tečejo sodni postopki, ki so povezani s pranjem denarja (Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 6).

4.4.3 Pregled strank in vodenje evidenc

17. člen ZPPDFT-1 določa, da mora revizor opraviti pregled stranke pri (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16):

- sklepanju poslovnega razmerja s stranko;
- vsaki transakciji v vrednosti 15.000 EUR ali več, posamično ali z več transakcijami, ki so med seboj povezane;
- pri dvomu o ustreznosti in verodostojnosti predhodno pridobljenih podatkov o stranki ali njenem dejanskem lastniku in vedno, kadar v povezavi s transakcijo, sredstvi, premoženjem, stranko obstajajo razlogi za sum pranja denarja, ne glede na vrednost transakcije.

Na podlagi 136. člena ZPPDFT-1 mora revizijska družba upravljati evidence podatkov o strankah, poslovnih razmerjih in transakcijah, in sicer tiste, ki se nanašajo (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16):

- na stranke, s katerimi vstopa v poslovna razmerja,
- na posamične ali medsebojno povezane transakcije, ki presegajo znesek 15.000 EUR,
- na osebe ali transakcije, v povezavi s katerimi obstaja sum pranja denarja,

- pri dvomih o verodostojnosti in ustreznosti predhodno pridobljenih podatkov o stranki ali njenem dejanskem lastniku in
- evidence o opravljenih pregledih strank pri vsaki občasni transakciji, ki pomeni prenos sredstev in presega 1.000 EUR (gre za občasno transakcijo, ki jo izvaja stranka, ki zavezancem nima sklenjenega poslovnega razmerja).

129. člen ZPPDFT-1 določa, da mora dokumentacija revizorja obsegati zapise, kopije ali originale (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16):

- dokumentacije o poslovnih razmerjih in računih,
- zapisov in evidenc, ki so potrebni za prepoznavanje in sledljivost domačih ter čezmejnih transakcij,
- dokumentacije o poslovni korespondenci,
- uradnih dokumentov za ugotavljanje in preverjanje istovetnosti stranke,
- dokumentacije, ki je povezana z ugotavljanjem namena in ozadja neobičajnih transakcij, in druge pripadajoče dokumentacije, ki je bila pridobljena ali je nastala pri pregledu stranke ali posamezni transakciji.

Revizor oziroma revizijska družba mora hraniti podatke, ki so pridobljeni na podlagi ZPPDFT-1, in pripadajočo dokumentacijo, ki se nanaša na posamezne transakcije ter na pregled stranke, 10 let po opravljeni transakciji ali prenehanju poslovnega razmerja, razen če drug zakon ne predvideva daljšega roka hrambe (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

4.4.4 Seznam indikatorjev za prepoznavanje strank in sumljivih transakcij

85. člen ZPPDFT-1 določa, da mora revizor oziroma revizijska družba sestaviti seznam indikatorjev za prepoznavanje strank ali transakcij, v povezavi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja. Pri sestavi slednjih morajo revizorji upoštevati vrednost ali povezanost transakcij, pri katerih ni jasno razvidnega ekonomskega ali pravno utemeljenega namena oziroma niso skladne ali so nesorazmerne z običajnim ali pričakovnim poslovanjem stranke, zapletenost in obseg izvajanja transakcij, neobičajno sestavo in druge okoliščine, ki so povezane z drugimi lastnostmi stranke (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

Minister za finance lahko s pravilnikom predpiše obveznost vključitve posameznih indikatorjev na seznam indikatorjev za prepoznavanje transakcij in strank, v povezavi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

86. člen ZPPDFT-1 določa, da pri sestavi seznama indikatorjev lahko sodeluje tudi Urad, Banka Slovenije, Agencija za zavarovalni nadzor, Agencija za trg vrednostih papirjev, FURS, Agencija za javni nadzor nad revidiranjem, Slovenski inštitut za revizijo, Notarska

zbornica Slovenije, Odvetniška zbornica Slovenije ter društva in združenja, katerih člani so zavezanci po ZPPDFT-1 (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

4.4.5 Izobraževanje in dokumentacija

80. člen ZPPDFT-1 določa, da mora revizor oziroma revizijska družba poskrbeti za redno strokovno usposabljanje svojih zaposlenih, ki opravljajo naloge na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja. Poleg tega sprejme ukrepe, s katerimi zagotovi, da so njegovi zaposleni seznanjeni z določbami zakona, vključno z zahtevami o varstvu podatkov. Ukrepi morajo biti skladni z vrsto in velikostjo revizorja oziroma revizijske družbe ter s tveganjem za pranje denarja. Strokovno usposabljanje in izobraževanje se mora nanašati na seznanjanje z določili zakona ter na njegovi podlagi izdanih notranjih aktov in pravilnikov, s strokovno literaturo glede preprečevanja in odkrivanja pranja denarja, s seznamami indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v povezavi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja. Revizor mora pripraviti program letnega strokovnega usposabljanja na področju preprečevanja in odkrivanja pranja denarja najpozneje do marca tekočega leta (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

4.4.6 Revidiranju sorodne storitve in preprečevanje pranja denarja

Revizorji lahko za naročnika opravljajo tudi druge storitve, ki niso vezane zgolj na revidiranje, in sicer računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja. 69. člen ZPPDFT-1 določa, da morajo samostojni revizorji, revizijske družbe ter pravne in fizične osebe, ki opravljajo omenjene storitve v primeru, ko stranka pri njih išče nasvet za pranje denarja, to sporočiti Uradu takoj oziroma najpozneje v treh delovnih dneh od dneva, ko je stranka pri njih iskala nasvet (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

4.4.7 Poročanje v primeru suma pranja denarja

69. člen ZPPDFT-1 določa, da mora revizor sporočiti Uradu podatke, skupno z dokumentacijo, kadar v povezavi z določeno osebo, transakcijo, sredstvi, premoženjem obstajajo razlogi za sum pranja denarja, in sicer pred izvedbo transakcije. V sporočilu je potrebno tudi navesti rok, v katerem naj bi se omenjena transakcija opravila. Sporočilo o sumljivi transakciji mora biti Uradu posredovano po zaščiteni elektronski poti, izjemoma pa se lahko posreduje po telefonu, ampak mora biti posredovano Uradu v vsakem primeru tudi po zaščiteni elektronski poti najpozneje naslednji delovni dan. V primeru, da je sporočanje o transakcijah iz tehničnih razlogov oteženo ali onemogočeno, se lahko sporočilo posreduje Uradu v pisni obliki. Sporočanje transakcij velja tudi za nameravano transakcijo, ne glede na to, ali je pozneje opravljena ali ne (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

69. člen v petem odstavku določa, da morajo revizijske družbe, samostojni revizorji ter pravne in fizične osebe, ki opravljajo revidiranje sorodne storitve (npr. davčno svetovanje, računovodske storitve), vedno, ko stranka pri njih išče nasvet za pranje denarja, to sporočiti Uradu nemudoma oziroma najpozneje v treh delovnih dneh od dneva, ko je stranka pri njih iskala nasvet (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

4.4.8 Sankcije v primeru kršitve zakonodaje

V 169. členu ZPPDFT-1 so določene posebne kršitve samostojnega revizorja, revizijske družbe ter fizične in pravne osebe, ki opravljajo računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja, in sicer se za prekršek kaznuje (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16):

- revizijsko družbo, ki opravi poenostavljeni pregled stranke, kljub temu, da v zvezi s stranko ali njenimi okoliščinami revidiranja obstajajo razlogi za sum pranja denarja, z globo 12.000 do 120.000 EUR;
- samostojnega revizorja, ki opravi poenostavljeni pregled stranke kljub temu, da v zvezi s stranko ali njenimi okoliščinami revidiranja obstajajo razlogi za sum pranja denarja, z globo 4.000 do 40.000 EUR;
- revizijsko družbo ali pravno osebo, ki opravlja storitve davčnega svetovanja ali računovodske storitve, in Uradu v zakonsko določenem roku ne sporoči podatkov, da je stranka pri njih iskala nasvet za pranje denarja, z globo 12.000 do 120.000 EUR;
- samostojnega revizorja ali posameznika, ki opravlja računovodske ali storitve davčnega svetovanja, in Uradu v zakonsko določenem roku ne sporoči podatkov, da je stranka pri njem iskala nasvet za pranje denarja, z globo 4.000 do 40.000 EUR;
- odgovorno osebo pravne osebe, samostojnega podjetnika ali posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost in stori zgoraj omenjene prekrške, z globo 400 do 2.000 EUR.

4.5 Nacionalna ocena tveganja za pranje denarja (sektorska analiza)

Odbor Moneyval ocenjuje uspešnost držav članic odbora, katerih članica je tudi Slovenija, na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma na podlagi priporočil FATF, ki so bila v letu 2012 spremenjena. V okviru slednjih se je spremenila tudi metodologija za ocenjevanje. Prvo priporočilo FATF državam nalaga, da morajo izvesti projekt Nacionalne ocene tveganja in na podlagi analize podatkov identificirati področja z najvišjim tveganjem za pranje denarja in financiranje terorizma ter preveriti, ali sistem pranja denarja in financiranja terorizma v zadostni meri upošteva to tveganje. Poleg tega morajo države od finančnih, nefinančnih institucij ter ostalih vpletenih subjektov zahtevati, da identificirajo to tveganje, ga ocenijo in določijo ukrepe za njegovo zmanjšanje, nosilce ukrepov ter časovni načrt v okviru akcijskega načrta. Vlada Republike Slovenije je za izvedbo nacionalne ocene tveganja ustanovila medresorsko

skupino. Naloga slednje je bila izvedba nacionalne ocene tveganja, priprava poročila o tveganju in akcijskega načrta, vključno s predlogi ukrepov za ublažitev ugotovljenih tveganj za pranje denarja in financiranje terorizma (Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2016, str. 5).

Skupina je pripravila analizo tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma tako, da je identificirala ter zbrala podatke o kaznivih dejanjih, iz katerih izvira nezakonito pridobljeno premoženje, ki je lahko oprano. Poleg tega je pripravila še sektorsko analizo, v kateri so razvidni sektorji, ki so bolj izpostavljeni tveganju pranja denarja in financiranja terorizma (Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2016, str. 109).

Sektorska analiza je bila narejena za bančni sektor, zavarovalniški sektor, sektor vrednostnih papirjev, sektor drugih nefinančnih institucij (npr. menjalnice, lizing podjetja) in druge samostojne nefinančne dejavnosti ter poklice (npr. igralnice, trgovci z dragocenimi kovinami in kamni, računovodje, revizorji, trgovci z nepremičninami, odvetniki in notarji). Stopnjo ranljivosti za pranje denarja in financiranje terorizma se je primerjalo z različnimi podatki, npr. številom pregonov (v povezavi s sodnimi preiskavami in obtožnicami), številom obsodb, številom preiskav Urada, ki vključujejo posamezni sektor, oceno aktivnosti pranja denarja, do katerih je prišlo v posameznem sektorju, vendar jih ni bilo mogoče zaznati oziroma niso bile izvedene, grožnjami za pranje denarja za posamezni sektor ter velikost sektorja (Ministrstvo za finance, Urad za preprečevanje pranja denarja, 2016, str. 109).

Za notarje, revizorje in računovodje je bila ranljivost za pranje denarja ocenjena kot nizka, ocena aktivnosti pranja denarja pri revizorjih in računovodjih pa srednje nizka, kar kaže podatek, da so bile s strani računovodij in revizorjev v obdobju od 2009 do 2015 skupno prijavljene štiri zadeve – leta 2010 ena, leta 2013 dve in leta 2014 ena (Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2016, str. 110; Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 33).

Na podlagi ocenjene ranljivosti sektorjev, zbranih podatkov in analize tveganja so zaključili, da je bančni sektor izpostavljen najvišjemu tveganju za pranje denarja. Sledijo mu sektor vrednostnih papirjev, zavarovalniški sektor, sektor samostojnih nefinančnih dejavnosti in poklicev in sektor ostalih finančnih institucij. Ugotovljene so bile določene pomanjkljivosti v bančnem sektorju, ki so bile vključene v akcijski načrt, skupaj z njihovo odpravo. V ostalih sektorjih so bile prav tako ugotovljene pomanjkljivosti, zaradi česar je bil pripravljen akcijski načrt, ki vključuje stalne, tekoče in predvidene aktivnosti vseh pristojnih institucij za zmanjšanje tveganja za pranje denarja in odpravo pomanjkljivosti (Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2016, str. 110–111).

Pripravljena sta bila Akcijski načrt za izboljšanje tehnične usklajenosti sistema preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Republiki Sloveniji ter Akcijski načrt za izboljšanje učinkovitosti sistema preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v Republiki Sloveniji. Slednja določata ugotovljene pomanjkljivosti, institucije, ki so predvidene za izvedbo opredeljenih aktivnosti in časovni okvir za njihovo izvedbo, vključujeta priporočila ocenjevalcev Odbora Moneyval in predvidene aktivnosti za izboljšanje učinkovitosti ter tehnične usklajenosti sistema (Ministrstvo za finance, 2017).

Glavne pomanjkljivosti, ki so bile zaznane in vključene v Akcijski načrt, so: neizrekanje prekrškov oziroma glob v primeru ugotovljenih kršitev na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, pomanjkljivo korporativno upravljanje, nezagotavljanje neodvisnega vira informacij o strankah in njihovem poslovanju ter nezadostna transparentnost podatkov o dejanskem lastniku v primeru tujih pravnih oseb. Poleg tega so bile v Akcijski načrt vključene še pomanjkljivosti glede prepovedi hrambe osebnega dokumenta v elektronski obliki in zagotavljanje nadzora v primeru kreditnih institucij, ki so notificirane za neposredno opravljanje storitev na območju Republike Slovenije (Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2016, str. 60).

4.6 Priporočila za izdelavo učinkovitega revizijskega programa za boj proti pranju denarja

Vsak oddelek za revizijo mora imeti jasno opredeljen revizijski AML program, ki je v skladu z in poteka vzporedno s splošnim programom revizije in smernicami. Poleg tega, da je AML program združljiv s splošnimi zahtevami revizijskega programa, mora jasno opredeliti posebna merila, ki so povezana s pričakovani pokrivanja preprečevanja pranja denarja, in biti voden s strani izkušenega strokovnjaka na področju preprečevanja pranja denarja (Alessandro, 2017, str. 3).

AML program mora imeti cilje, ki so jasno opredeljeni in izpolnjujejo predpisane zahteve, ter biti usklajen z velikostjo podjetja. V AML programu je več ključnih elementov, ki morajo biti zagotovljeni, da je oddelek za revizijo pripravljen in sposoben ustrezno revidirati tveganja za pranje denarja. Splošen pristop k pokritosti preprečevanja pranja denarja, ki temelji na tveganju, mora biti obširen, premišljen in mora temeljiti na enakih načelih za vsa področja v podjetju. Revizijske skupine morajo jasno predstaviti, kako je bil uporabljen pristop, ki temelji na tveganju z namenom razvoja svojega letnega načrta revizije (Alessandro, 2017, str. 3).

AML program mora vključevati močan model upravljanja; ta mora jasno izražati oceno revizorjev, ki imajo na področju AML revizij izkušnje, strukturo upravnega odbora, zahtevano usposabljanje, zahteve notranje ocene tveganja, sledenje ključnim meritvam, odgovornosti nadzornika za preprečevanje pranja denarja in zaključek programa

zagotavljanja kakovosti. Učinkovit AML program spodbuja izmenjavo najboljših praks in pridobljenih izkušenj (notranjih in zunanjih) na vseh področjih (Alessandro, 2018, str. 3).

Pri oblikovanju močnega AML programa je potrebno upoštevati več ključnih komponent. Program mora biti prilagodljiv in primeren velikosti ter tveganju podjetja. Vsako podjetje ima svoje ovire, vendar morajo vsa podjetja upoštevati elemente AML programa: upravljanje, izvedbo in poročanje (Alessandro, 2017, str. 3).

1. Upravljanje

Upravljanje mora vključevati (Alessandro, 2017, str. 11):

- oceno o sposobnosti revizorja, določene za tekoče in prihajajoče delo;
- vzpostavitev revizijskega upravnega odbora na področju preprečevanja pranja denarja (angl. *Audit AML Governance Committee*), da bi omogočil izmenjavo informacij med različnimi revizijskimi skupinami in pomagal uskladiti revizijska prizadevanja;
- zagotovitev načrta usposabljanja za revizorja na vseh ravneh, kar bo spodbudilo nadaljnje izboljšanje znanja revizorjev na področju preprečevanja pranja denarja;
- izdelavo natančne ocene tveganja na področju preprečevanja pranja denarja kot pomoč pri prepoznavanju področij podjetja, kjer je potrebna AML revizija, ki temelji na ravni tveganja za vsako funkcijo;
- izdelavo meritev, ki poročajo o napredku rezultatov revizije z namenom ugotavljanja vrzeli in pravočasnega zaznavanja zaostritve težav;
- revizorjeva naloga pregleda sposobnosti in znanja nadzornika na področju preprečevanja pranja denarja, ki vodi podjetje, mora biti pomemben del revizijskega testiranja, delo revizijske službe za zagotavljanje kakovosti (angl. *the Audit's quality assurance work*) v okviru preprečevanja pranja denarja mora biti ustrezno prilagojeno.

2. Izvedba

Izvedba mora vključevati (Alessandro, 2017, str. 11):

- standardni testni program za spodbujanje skladne in natančne revizijske pokritosti celotnega podjetja;
- močan neprekinjen revizijski program, ki se osredotoča na ključne meritve, ki jih je izdelalo podjetje;
- uporabo revizije z avtomatiziranimi procesi z namenom izboljšanja strateškega testiranja in rezultatov za revizijo;
- zagotovitev pravočasne validacije zaprtih akcijskih načrtov za težave, povezane s preprečevanjem pranja denarja.

3. Poročanje

AML program mora zagotavljati poročanje o problemih na področju preprečevanja pranja denarja z namenom sprožitve, zaostitve in ustrezne pozornosti, ki je sorazmerna s stopnjo tveganja, povezanega s tem problemom (Alessandro, 2017, str. 11).

Revizijski AML program, ki vključuje zgoraj omenjene elemente, bo oddelku za revizijo omogočil izvajanje nalog v usklajenem prizadevanju revizijskih skupin ter zagotavljanje natančnih in usklajenih pristopov k testiranju kontrol na področju preprečevanja pranja denarja. Prisotnost celovitega revizijskega AML programa bo pokazala zavezanost podjetja za boj proti pranju denarja in financiranja terorizma (Alessandro, 2017, str. 11–12).

Ni zagotovila, da bo učinkovit revizijski AML program preprečil vsako pranje denarja, vendar glede na pogostost in prizadevanja pralcev denarja, da podjetja uporabljajo za premik ali skivanje denarja, mora biti neodvisna funkcija testiranja (revizija) močna (Alessandro, 2017, str. 11).

4.7 Vloga forenzičnega (preiskovalnega) računovodstva na področju preprečevanja pranja denarja

Forenzično računovodstvo je nova veja in novo področje računovodstva, nova dejavnost in novo strokovno opravilo poznavalcev, v kateri se močno povezujeta pravna in poslovno-ekonomska stroka, zlasti računovodstvo in revizija, kazensko pravo, kriminalistika ter materialno pravo. Gre za posebno zvrst preiskovanja in ocenjevanja nezakonitih ter nedovoljenih poslovnih dogajanj in stanja v delovanju podjetij oziroma drugih poslovnih oseb. Cilj omenjenega preiskovanja je presojanje resničnega in poštenega obravnavanja gospodarskih kategorij v poslovnih knjigah, računovodskih poročilih, listinah za sodne, poslovne in druge potrebe. Forenzično računovodstvo je računovodsko presojanje, ki je namenjeno preprečevanju in odkrivanju računovodskih ter drugih poslovno-finančnih prevar in preiskovanju poslovne skrbnosti različnih subjektov, ki so povezani s temi ravnanji (Sekcija forenzičnih računovodij, b.l.).

Forenzični računovodje so lahko imenovani tudi forenzični revizorji ali preiskovalni revizorji. V zadnjem času so forenzični računovodje začeli razvijati strokovno znanje na področju spremljanja pranja denarja (Mbama, 2015).

Forenzični računovodje so lahko vključeni v izterjavo premoženjske koristi, ki so bile pridobljene s kaznivim dejanjem, in sicer v zvezi s postopki zaseganja premoženja, ki se nanašajo na dejanske ali domnevne premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali pranjem denarja (Mbama, 2015).

Pri opravljanju forenzičnih preiskav v financah in računovodstvu so zaznali prevare, ki so povezane s pranjem denarja, in sicer gre za klasične oblike pranja denarja. Prisotne so

predvsem pri poslovnih subjektih, ki poslujejo z gotovino. Pranje denarja se pojavlja predvsem v oblikah, ki so povezane z davčnimi zatajitvami, npr. prikazovanje navideznih prihodkov, odhodkov zaradi poslovanja z davčno ugodnimi področji (Mayr, 2016).

Nekateri forenzični računovodje so lahko tudi pooblaščen preiskovalci prevar (angl. *certified fraud examiners*), pooblaščen računovodje (angl. *certified public accountant*), pooblaščen strokovnjaki na področju preprečevanja pranja denarja (angl. *certified anti money laundering specialists*) ali potrjeni računovodje (angl. *chartered accountants*) (Mbama, 2015).

Forenzično računovodstvo zajema presojanje, ki je namenjeno izražanju neodvisnega in nepristranskega mnenja o dejanskem obstoju kaznivih in drugih nedovoljenih ravnanj ali morebitnih nevarnosti v poslovanju različnih poslovnih oseb (Sekcija forenzičnih računovodij, b.l.).

5 VIRI NEUČINKOVITOSTI IN PRIPOROČILA ZA IZBOLJŠANJE

5.1 Majhno število pravnomočnih sodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja v Sloveniji

V letu 2016 je bilo Uradu sporočenih 13.822 gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR in 245 sumljivih transakcij, pri katerih so bili podani razlogi za sum pranja denarja. Sodišča so izrekla 11 pravnomočnih sodb in v enakem obdobju 69 obsodilnih sodb. V 112-ih zadevah še ni bilo odločitve s strani tožilstva, v 56-ih zadevah je bila uvedena preiskava (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 49–50).

Glede na veliko število sporočenih gotovinskih transakcij nad 30.000 EUR in sumljivih transakcij, pri katerih obstaja sum pranja denarja, sta število preiskav in obsodb zaradi pranja denarja v Sloveniji nesorazmerna. Urad je v letu 2016 prejel 15 % več poročil o gotovinskih transakcijah nad 30.000 EUR kot v predhodnem letu, zato je bilo pričakovati večje število preiskav in pravnomočnih obsodb. Razlog za to gre pripisati pomanjkanju oziroma omejenosti strokovnega znanja na področju ekonomije, managementa, statistike, financ ipd. pri preiskovalcih, tožilcih in sodnikih, kar ovira odkrivanje ter pregon kaznivega dejanja pranja denarja.

V začetku 90-ih let prejšnjega stoletja so v ZDA zaznali, da je potrebno izobraževati zvezne sodnike o zadevah, ki se nanašajo na znanstvene dokaze. Eden od načinov je bila ustanovitev Zveznega pravosodnega centra znanosti in Centra tehnoloških virov (angl. *The Fedral judicial center's science and Technology Resources center*, v nadaljevanju STRC). STRC je bil poleg razvoja izobraževalnih programov zadolžen tudi za pripravo priročnika za sodnike o znanosti in tehnologiji. Priročnik o znanstvenih dokazih (angl. *Reference manual on Scientific Evidence*) je Zvezni pravosodni center prvič objavil leta 1994, s poznejšimi izdajami v letih 2000 in 2011. Priročnik je bil napisan z namenom dostopa do določenih znanj posameznikov brez znanstvenega ali kvantitativnega

usposabljanja. Vključuje tudi poglavja o statistiki, multipli regresiji, raziskavah, mikroekonomiji in epidemiologiji, toksikologiji ter o drugih tehničnih področjih. Sodstvo je priročnik sprejelo, Zvezni pravosodni center pa je ugotovil, da si sodniki na državni in zvezni ravni pomagajo s priročnikom, ko se soočajo z znanstvenimi in tehničnimi dokazi. Priročnik je bil prodan v več kot 100.000 izvodih in je na voljo tudi brezplačno v elektronski obliki (Klick, 2016, str. 46).

Na predstavitvi na simpoziju »Vrhovno sodišče in koristno znanje« je Linda Greenhouse zaključila z naslednjo mislijo: »Dober sodnik ni nujno tisti, ki vse ve, ampak tisti, ki se želi učiti« (Klick, 2016, str. 44).

Zakonodajalcu priporočam izobraževanje sodnikov, tožilcev in preiskovalcev na Ekonomski fakulteti v obliki tečajev s področij ekonomskih predmetov, npr. menedžmenta, financ, statistike, mikroekonomije, makroekonomije ipd. Usposabljanje bi potekalo ob delu in bi bilo obvezno. Smiselna bi bila izdaja priročnika, kot so to storili v ZDA, ki bi bil sodnikom, preiskovalcem, tožilcem vedno pri roki kot pomoč pri soočanju z dokazi in tudi pravilnejšem razumevanju teh dokazov.

Odprava »omejenosti« na področju strokovnega znanja sodnikov, tožilcev in preiskovalcev bi lahko sprožila hitrejša odločitve ter večje število preiskav. Povečanje števila preiskav bi lahko pomenilo za družbo znak oziroma signal, da prenehajo s pranjem denarja, kar bi dolgoročno privedlo do zmanjšanja števila kaznivih dejanj pranja denarja in s tem povečanja družbene blaginje.

5.2 Zastarela navodila o revizorjevih postopkih na področju preprečevanja pranja denarja

Revizijski svet Slovenskega inštituta za revizijo je leta 2002 sprejel Navodilo o revizorjevih postopkih na področju preprečevanja pranja denarja. Namen omenjenega navodila je seznanitev revizorja z njegovimi nalogami, ki izhajajo iz Zakona o preprečevanju pranja denarja (Ur.l. RS, št. 79/01–ZPPDen-1), in Navodil o pooblaščenju, načinu izvajanja notranje kontrole, hrambi in varovanju podatkov, vodenju evidenc in strokovnem usposabljanju delavcev organizacij, revizijskih družb, samostojnih revizorjev in pravnih ter fizičnih oseb, ki opravljajo računovodske storitve ali storitve davčnega svetovanja (Ur.l. RS, št. 6/02), opredelitev pojmov, povezanih s pranjem denarja in opozarjanje na uporabo mednarodnih standardov revidiranja, ki jih je potrebno uporabljati pri izvajanju omenjenega navodila (Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 3).

ZPPDen-1 je bil sprejet leta 2001, leta 2007 je sledilo sprejetje novega zakona – ZPPDFT (Ur. l. RS, št. 60/07), leta 2016 pa je bil sprejet trenutno veljavni zakon, ZPPDFT-1 (Ur. l. RS, št. 68/16). Glede na to, da sta bila od leta 2001 sprejeta dva nova zakona na področju preprečevanja pranja denarja, bi bilo smiselno postopke revizorjev koristno dopolniti.

Slovenskemu inštitutu za revizijo predlagam takojšnjo nadgradnjo oziroma prenovu omenjenih navodil, ki bi revizorjem omogočila lažje izvajanje ZPPDFT-1 in s tem manjšo možnost nenamernih kršitev, ki bi privedle do visokih denarnih kazni.

5.3 Manjkajoče smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja

V 174. členu ZPPDFT-1 in na njegovi podlagi sprejetih predpisov je določeno, da morajo nadzorni organi, kamor za revizorje sodita Agencija za javni nadzor nad revidiranjem in Slovenski inštitut za revizijo, samostojno ali v sodelovanju z drugimi nadzornimi organi izdati smernice in priporočila glede izvajanja določb ZPPDFT-1 pri zavezancih, in sicer v enem letu od uveljavitve zakona. Trenutno veljavni zakon na področju preprečevanja pranja denarja je bil sprejet 19. novembra 2016 (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

Zadnje smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja je Slovenski inštitut za revizijo sprejel 13. novembra 2007, po trenutno veljavnem zakonu bi morali novelirane smernice sprejeti najmanj do 19. novembra 2017. Glede na to, da smo v letu 2018, gre za očitno neizvajanje določil ZPPDFT-1.

Od revizorjev se pričakuje doslednje upoštevanje zakona in vseh njegovih členov, manjka pa zavedanje, da so smernice bistvene pri enotnem izvajanju določb ZPPDFT-1 in na njegovi podlagi sprejetih predpisov. S tem bi revizorjem bistveno olajšali delo, saj bi jim smernice predstavljale tako pomoč kot tudi večjo možnost izogibanja nenamerim kršitvam zakona, ki terjajo enormne denarne kazni, kar lahko za manjše revizorje ali revizijske družbe pomeni celo propad.

5.4 Pomoč zavezancem pri skladnosti z zakonom

Na Nizozemskem obstajajo programske rešitve za preverjanje identitete končnega upravičenega lastnika transakcije, kar ponuja številne prednosti, kot sta npr. prihranek časa in zmanjšanje možnosti človeških napak. Programska oprema se spreminja skladno z dopolnitvami zakona, kar zagotavlja neprekinjeno skladnost s pravili (Graydon, b.l.).

Smiselna bi bila uvedba take vrste programskih rešitev tudi pri nas, saj bi s tem zavezancem prihranili čas in zmanjšale bi se možnosti napak pri izpolnjevanju obveznosti zakona. Sistem preprečevanja pranja denarja v Sloveniji bi bil zaradi tega bolj učinkovit. Preprečilo bi se denarne kazni v primeru kršitev, zavezanci pa bi bili bolj razbremenjeni.

5.5 Previsoke denarne kazni za zavezance v primeru kršitev zakona

169. člen ZPPDFT-1 določa posebne kršitve samostojnega revizorja, revizijske družbe ter fizične in pravne osebe, ki opravljajo storitve davčnega svetovanja ali računovodske storitve. Z denarno kaznijo od 12.000 do 120.000 EUR se kaznuje revizijsko družbo, ki

opravi poenostavljeni pregled stranke, kljub temu, da v zvezi s stranko ali njenimi okoliščinami revidiranja obstajajo razlogi za sum pranja denarja. Pod enakimi pogoji se kaznuje samostojnega revizorja z denarno kaznijo 4.000 do 40.000 EUR. Z denarno kaznijo 12.000 do 120.000 EUR se kaznuje revizijsko družbo ali pravno osebo, ki opravlja storitve davčnega svetovanja ali računovodske storitve, in Uradu v zakonsko določenem roku ne sporoči podatkov, da je stranka pri njih iskala nasvet za pranje denarja. Samostojnega revizorja ali posameznika se pod enakimi pogoji kaznuje z denarno kaznijo od 4.000 do 40.000 EUR. Odgovorno osebo pravne osebe, samostojnega podjetnika ali posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost in stori zgoraj omenjene prekrške se kaznuje z denarno kaznijo od 400 do 2.000 EUR (Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma, Ur.l. RS, št. 68/16).

Zakonodajalcu predlagam, da denarne kazni v tako visokih zneskih za zavezance zmanjša in v ZPPDFT-1 določene zneske za kršitve zavezancev določi za storilce pranja denarja ter poleg tega tudi vrnitev celotnega protipravno pridobljenega premoženja.

Denarne kazni omogočajo prihranek sredstev in predstavljajo »oddolžitev« družbi. Globe so namreč učinkovitejše od drugih metod, saj denarne kazni za storilce kaznivih dejanj predstavljajo prihodke za državo ter lahko učinkovito odvrtaajo od kaznivih dejanj, če imajo storilci kaznivih dejanj dovolj finančnih sredstev (Becker, 1968, str. 208; Becker, 1993, str. 391).

5.6 Previsok mejni znesek za sporočanje gotovinskih transakcij Uradu

V ZDA morajo banke, bančni holdingi in njihove hčerinske družbe v skladu s predpisi BSA vložiti SAR med drugim tudi v primeru transakcij, ki se izvajajo ali jih poskušajo izvesti preko banke ali njihove podružnice v skupnem znesku 5.000 USD ali več, ter pri tem obstaja sum ali imajo razlog za sum, da transakcija lahko vključuje morebitno pranje denarja ali drugo nezakonito dejavnost, npr. financiranje terorizma, je namenjena izogibanju BSA ali njegovim podzakonskim predpisom, nima nobenega poslovnega ali očitnega zakonitega namena ali ne gre za vrsto transakcije, ki se pričakuje od običajne stranke, in banka po preučitvi razpoložljivih dejstev, vključno z ozadjem in morebitnim namenom transakcije, nima razumne razlage za transakcijo (Federal financial institutions examination council, 2014, str. 60).

Po zgledu ZDA, ki imajo mejni znesek za sporočanje sumljivih transakcij 5.000 USD (cca. 4.300 EUR) ali več, bi zakonodajalcu v Sloveniji predlagala znižanje mejnega zneska za sporočanje gotovinskih transakcij s 15.000 EUR na 5.000 EUR.

Ena od glavnih metod pranja denarja je t.i. strukturiranje transakcij (angl. *smurfing*), in sicer se pojavlja v obliki pologov pri kreditnih institucijah in naknadnih dvigov. Storilci kaznivega dejanja pranja denarja z namenom odvrnitve pozornosti od preveč sumljivih zneskov slednje razdelijo na več manjših zneskov (Iacolino, 2013, str. 13).

Z manjšim zneskom je ovira za izvajanje nezkonitih dejavnosti večja. Glede na majhnost države je mejni znesek 15.000 EUR previsok za sporočanje gotovinskih transakcij Uradu.

5.7 Manjkajoča enotna podatkovna baza Urada za preprečevanje pranja denarja

Leta 2016 se je na Nizozemskem začelo vse sumljive transakcije vključevati v podatkovno bazo BVI, ki predstavlja podatkovno skladišče nacionalne policije. Zaradi slednjega lahko policija samostojno izvaja nove analize poročil na podlagi sumljivih transakcij, ki so vključene v BVI (FIU – the Netherlands, 2016, str. 18).

V ZDA se poročila, ki jih zavezane institucije predložijo FinCEN, shranjujejo v podatkovno bazo, imenovano FinCEN Query. Baza podatkov omogoča pooblaščenim uporabnikom preprost dostop, analiziranje in poizvedovanje podatkov FinCEN za obdobje 11 let. Pooblaščenih uporabnikov FinCEN podatkov je več kot 10.000. Namenjena je analitkom FinCEN ter zveznim, državnim, lokalnim organom kazenskega pregona in regulativnim uporabnikom. Baza podatkov zajema filtre in omejene rezultate iskanja, izboljšane podatke ter prevzema sezname podatkov (npr. imena, identifikacijske številke in naslove). FinCEN Query vključuje revizijsko orodje, ki FinCEN omogoča spremljanje in preverjanje pravilne uporabe podatkov (FinCEN – Financial Crimes Enforcement Network, 2012).

Po zgledu Nizozemske in ZDA zakonodajalcu predlagam združitev vseh prejetih sumljivih transakcij v enotno podatkovno bazo, do katerega bi imela dostop policija in drugi organi pregona. Urad bi imel s tem boljši vpogled, kako se policija spoprijema s sumljivimi transakcijami. Policija bi lahko na ta način samostojno izvajala analize poročil prejetih sumljivih transakcij. To bi lahko omogočilo sprožitev večjega števila preiskav in hitrejše odločanje ter večje število obsodb zaradi kaznivega dejanja pranja denarja.

5.8 Pomanjkljiva spletna stran Urada za preprečevanje pranja denarja

Od leta 2013 Nizozemska FIU na svoji spletni strani objavlja dvotedensko zgodovino primerov iz svojih raziskovalnih datotek, ki obsegajo kazniva dejanja od pranja denarja do likvidacij, od trgovanja s prepovedanimi drogami do prevar na področju investicij (FIU – the Netherlands, 2016, str. 14).

FIU Nizozemska redno pripravlja seznam napogostejših vprašanj in jih, združene v kategorije, objavlja na svoji javni spletni strani, poleg tega se slednje tudi prenesejo na funkcijo, ki predstavlja spletno pomoč (FIU – the Netherlands, 2016, str. 7).

Po zgledu Nizozemske bi bila smiselna anonimna objava aktualnih primerov in najpogostejših vprašanj na področju preprečevanja pranja denarja na spletni strani Urada. Na ta način bi zavezanci lahko s povratnimi informacijami imeli možnost za poostritev notranjih postopkov za preprečevanje in boj proti pranju denarja, poleg tega bi bil seznam

najpogostejših vprašanj v pomoč zavezancem pri izpolnjevanju obveznosti na področju preprečevanja pranja denarja.

5.9 Premile kazni za storilce kaznivega dejanja pranja denarja v Sloveniji

Po podatkih Urada sta se v letu 2016 dve tretjini sodb nanašali na pogojno izrečene zaporne kazni. Povprečna izrečena zaporna kazen pri posameznem obsojencu je znašala 21 mesecev – najvišja je znašala 2 leti, najnižja pa 1 leto in 7 mesecev. Poleg tega s sodbami, ki so bile izrečene v letu 2016, ni bilo odvzetega nobenega premoženja in ni bilo odrejenih nobenih vračil sredstev, ki so bila pridobljena protizakonito, izrečene so bile le stranske denarne kazni v skupni vrednosti 75.991 EUR (Urad za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 20).

Glede na to, da je število pravnomočnih obsodb v letu 2016 majhno, so tudi kazni za storilce pranja denarja premile. Zakonodajalcu predlagam, da se v 245. člen KZ-1-UPB2 vključi zaporne kazni za natančno določeno število let in ne dosedanjega ohlapnega opisa zapornih kazni (v smislu »do dveh let, do petih let« ipd.), ki dajejo možnost širokega okvira odločanja o trajanju same kazni. Pri tem svetujem dejanski odvzem denarnih sredstev in premoženja, ki sta bila pridobljena protipravno (kot je že v 245. členu KZ-1-UPB2 določeno) ter dodatne denarne kazni glede na obseg dejanja pranja denarja.

SKLEP

Pranje denarja vključuje vse dejavnosti, namenjene prikrivanju nezakonitega izvora pridobljenega denarja. Postopek pranja denarja je sestavljen iz treh faz – plasiranja sredstev, ustvarjanja plasti in vključitve. Najbolj pogoste pojavne oblike pranja denarja so uporaba fizičnih oseb, uporaba *offshore* podjetij, uporaba računov družb in fizičnih oseb v povezavi s sredstvi in družbami iz tujine, uporaba slamnatih podjetij za pranje denarja, zamenjava bankovcev manjših vrednosti za bankovce večjih vrednosti, uporaba sistemov za prenos denarja in uporaba posojil za pranje denarja (Iacolino, 2013, str. 2; Šeme Hočevar, 2007, str. 29; Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, b.l.d).

V Evropski uniji je začela veljati Direktiva (EU) 2015/849, ki je med drugim določila (finančne in nefinančne) sektorje, ki imajo obveznost predložitve poročil STR. V obdobju od 2006 do 2014 je bilo največ poročil STR vloženih v Veliki Britaniji in na Nizozemskem, najmanj pa na Malti in v Litvi. Najpomembnejši vir poročanja v finančnem sektorju Evropske unije so bile kreditne institucije in banke, v nefinančnem sektorju pa industrija iger na srečo, notarji in računovodje. Pomembne institucije oziroma organizacije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem denarja v Evropski uniji, so Svet Evrope, FATF, Moneyval, OZN in združenje Egmont (Europol, 2017, str. 14).

Na področju preprečevanja pranja denarja je Slovenija z vidika zakonodaje zelo podobna Evropski uniji, predvsem zaradi članstva v tej politično-ekonomski zvezi. Novembra

2016 je bil sprejet ZPPDFT-1, ki je v slovensko zakonodajo prenesel četrto Direktivo (EU) 2015/849. V letu 2016 so slovenska sodišča izrekla 11 pravomočnih sodb in v enakem obdobju 65 obsodilnih sodb. V 112-ih zadevah še ni bilo odločitve s strani tožilstva, v 56-ih zadevah je bila uvedena preiskava (Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2017, str. 50).

Na Nizozemskem NCC določa, da so vse družbe (razen samostojnih podjetnikov) dolžne imeti obvezno revizijo, in tudi revizijske standarde, ki jih je potrebno uporabiti. Revizorjevi postopki na področju preprečevanja pranja denarja so določeni s strani NCC. Nizozemski institut pooblaščenih računovodij (Royal NBA) določa revizijske standarde ter prevaja, sprejema in izvaja MSR. Revizorji se pri preprečevanju pranja denarja zgledujejo prav po slednjih, saj zajemajo natančno opisane postopke glede ravnanja revizorjev v primeru korupcije in goljufij –Standard 240 in Standard 250 (IFAC, 2015a; Giessen & Manschot, 2017, str. 19).

V Grčiji zahteve za obvezne revizije določa Zakon o družbah, 2190/1920. Med glavnimi elementi na področju preprečevanja pranja denarja je, poleg skrbnega pregleda stranke in nadzornika za skladnost, tudi notranja revizija. S strani zunanjih revizorjev so na tri leta ocenjeni postopki in letno poročilo nadzornika za skladnost, pri katerih se preverja predvsem njihova ustreznost in primernost. Kot pomoč pri poročanju o kakršni koli transakciji, ki povzroči sum v zvezi s kaznivim dejanjem, tudi v primerih, ko gre za preprost in splošen sum, ki ga ni treba dokazati, so bile revizorjem in računovodjem izdane posebne smernice s strani Ministrstva za finance (IFAC, 2015b; Mitrou & Papachristou, 2015, str. 168).

V ZDA revizorji sledijo dvema različnima skupinama revizijskih standardov. Pri reviziji javnih družb, ki kotirajo na borzi, veljajo standardi PCAOB, pri vseh drugih revizijah pa revizijski standardi AICPA. V ZDA je Patriotski zakon spremenil BSA in zahteval, da določene finančne institucije vzpostavijo program preprečevanja pranja denarja, imenovan Program skladnosti BSA/AML, ki med drugim zagotavlja neodvisno revizijo. Program je sestavljen iz štirih elementov (angl. *Four pillars*), med katerimi je tudi testiranje oziroma neodvisna revizija, ki natančno opredeljuje naloge revizorjev pri preprečevanju pranja denarja v finančnih institucijah (Murphy & Yetmar, 2015, str. 49; Federal financial institutions examination council, 2014, str. 28).

V Braziliji je bil prvi zakon na področju preprečevanja pranja denarja, imenovan Zakon 9613/1998, sprejet leta 1998. Brazilski predpisi ne določajo natančnega programa preprečevanja pranja denarja in s tem tudi ne elementov skladnosti, zato podjetja običajno uporabljajo mednarodne smernice in programe skladnosti. Notranji revizorji pri svojem delu uporabljajo Standarde IIA. Na področju revizije ima Brazilija malo natančnih navodil in pravil (Vainer et al., 2017; Kiihl, 2013, str. 15).

V Sloveniji revizorji spadajo med zavezance ZPPDFT-1 in zanje veljajo enaka pravila kot za ostale zavezance. Obstajajo Navodila o revizorjevih postopkih pri preprečevanju

pranja denarja, ki jih je sprejel Revizijski svet Slovenskega inštituta za revizijo in so bila objavljena leta 2002. Navodila vključujejo naloge revizorja, ki izhajajo iz ZPPDen-1 (Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 3).

Revizorji so bili v zadnjem poročilu Nacionalne ocene tveganja za pranje denarja in financiranja terorizma ocenjeni kot manj ogrožujoča skupina na tem področju. S strani revizorjev in računovodij so bile v obdobju od 2009 do 2015 prijavljene štiri zadeve, in sicer v letu 2010 ena, v letu 2013 dve in v letu 2014 ena (Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2015, str. 33, 110; Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, 2016, str. 32).

LITERATURA IN VIRI

1. Abel, S. A., & Mackay, A.I. (2016). Money laundering: combating a global threat. *Journal of accountancy*, 222(3), 44–47.
2. About Business Crime Solutions Inc. (b.l.). *Money laundering: a three-stage process*. Najdeno 5. maja 2018 na spletnem naslovu https://www.moneylaundering.ca/public/law/3_stages_ML.php
3. Alessandro, T. (2017). How audit departments can develop an effective AML program? Najdeno 15. decembra 2017 na spletnem naslovu <http://www.acams.org/aml-white-paper-aml-audit-program/>
4. Anagnostopoulos, I., & Zapanti, J. (2018). Anti-money laundering: Greece. Najdeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <https://gettingthedealthrough.com/area/50/jurisdiction/12/anti-money-laundering-greece/>
5. BAE systems. (2016). *How effective is your AML auditing?* Najdeno 15. januarja 2018 na spletnem naslovu <https://www.baesystems.com/en/cybersecurity/how-effective-is-your-aml-auditing>
6. Becker, S. G. (1968). Crime and punishment: an economic approach. *Journal of political economy*, 76(2), 169–217.
7. Becker, S. G. (1993). The economic way of looking at behavior. *Journal of political economy*, 101(3), 385–409.
8. Bregar, L., Ograjenšek, I., & Bavdaž, M. (2005). *Metode raziskovalnega dela za ekonomiste: izbrane teme*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
9. Catlett, C. (2013). Promising anti-money laundering legislation in Brazil. Najdeno 15. februarja 2018 na spletnem naslovu <http://www.fticonsulting.com/insights/white-papers/promising-anti-money-laundering-legislation-in-brazil>
10. Council of Europe. (1990). *Convention on laundering, search, seizure and confiscation of the proceeds from crime*. Najdeno 5. novembra 2017 na spletnem naslovu <https://rm.coe.int/168007bd23>
11. Council of Europe. (b.l.). *At a glance*. Najdeno 5. julija 2017 na spletnem naslovu <https://www.coe.int/en/web/moneyval/home>
12. Europol. (2017). *From suspicion to action*. Najdeno 1. decembra 2017 na spletnem naslovu <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/suspicion-to-action-converting-financial-intelligence-greater-operational-impact>
13. Evropska komisija. (2017, 26. junij). *Veljati začela strožja pravila EU za boj proti pranju denarja, izogibanju davkom in financiranju terorizma*. Sporočilo za medije. Bruselj: Evropska komisija.
14. Evropski Svet & Svet Evropske unije. (2017, 20. december). *Pranje denarja in financiranje terorizma: predsedstvo in Parlament dosegla dogovor*. Najdeno 20. julija 2018 na spletnem naslovu <http://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2017/12/20/money-laundering-and-terrorist-financing-presidency-and-parliament-reach-agreement/>

15. Evropski Svet & Svet Evropske unije. (2018, 30. maj). *Direktiva (EU) 2018/843 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive (EU) 2015/849 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma ter o spremembi direktiv 2009/138/ES in 2013/36/EU*. Najdeno 20. julija 2018 na spletnem naslovu <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=SL>
16. FATF. (b.l.a). *Who we are*. Najdeno 5. julija 2017 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/about/whoweare/>
17. FATF. (b.l.b). *Members and observers*. Najdeno 5. julija 2017 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/>
18. FATF. (b.l.c). *What we do*. Najdeno 5. julija 2017 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/about/whatwedo/>
19. Federal financial institutions examination council. (2014). *Bank secrecy act / Anti-money laundering examination manual*. Najdeno 15. novembra 2017 na spletnem naslovu https://www.ffiec.gov/bsa_aml_infobase/documents/bsa_aml_man_2014_v2.pdf
20. FinCEN – Financial Crimes Enforcement Network. (2012, 10. september). *FinCEN query now available for authorized users*. Najdeno 3. junija 2018 na spletnem naslovu <https://www.fincen.gov/news/news-releases/fincen-query-now-available-authorized-users>
21. FIU – the Netherlands. (2016). *Annual report*. Najdeno 4. maja 2018 na spletnem naslovu https://www.fiu-nederland.nl/sites/www.fiu-nederland.nl/files/documenten/fiu-annual_report_2016.pdf
22. FIU – The Netherlands. (b.l.). *Failure to report*. Najdeno 4. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.fiu-nederland.nl/en/to-report/failure-to-report>
23. Giessen, F., & Manschot, D. (2017). *The annual accounts in the Netherlands – A guide to title 9 of the Netherlands civil code*. Najdeno 20. aprila 2018 na spletnem naslovu <https://www.iasplus.com/en/publications/netherlands/annual-accounts-2017>
24. Glojnarič, B. (2017). *Bistvene novosti novega zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma*. Najdeno 20. januarja 2018 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/placila-in-infrastruktura/nacionalni-svet-za-placila/e-novice/e-novice-nacionalnega-sveta-za-placila-december-2016/bistvene-novosti-novega-zakona-o-preprecevanju-pranja-denarja-in-financiranja-terorizma>
25. Graydon. (b.l.). *Money laundering and terrorist financing (prevention) act (Wwft) – Everything you need to know about the Wwft*. Najdeno 1. junija 2018 na spletnem naslovu <https://www.graydon.nl/en/wiki/money-laundering-and-terrorist-financing-prevention-act-wwft>
26. HAASOB. (b.l.). Najdeno 20. septembra 2017 na spletnem naslovu <http://www.elte.org.gr/index.php?lang=en>

27. Iacolino, S. (2013). Delovni dokument o pranju denarja. Najdeno 9. septembra 2017 na spletnem naslovu http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/crim/dt/925/925991/925991sl.pdf
28. IAASB. (2018a). *Mednarodni standard revidiranja 250 (prenovljen) – Upoštevanje zakonov in drugih predpisov pri reviziji računovodskih izkazov*. Najdeno 25. septembra 2018 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/sites/default/files/standardi/msr-250-prenovljen.pdf>
29. IAASB. (2018b). *Mednarodni standard revidiranja 705 (prenovljen) – Prilagoditev mnenja v poročilu neodvisnega revizorja*. Najdeno 25. septembra 2018 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/sites/default/files/standardi/msr-705-prenovljen.pdf>
30. IAASB. (2018c). *Mednarodni standard revidiranja 570 (prenovljen) – Delujoče podjetje*. Najdeno 25. septembra 2018 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/sites/default/files/standardi/msr-570-prenovljen.pdf>
31. IFAC. (2009). *Mednarodni standard revidiranja 240 – Revizorjeve naloge, povezane z obravnavanjem prevar pri reviziji računovodskih izkazov*. Najdeno 25. septembra 2018 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/sites/default/files/standardi/msr_240.pdf
32. IFAC. (2015a). *Netherlands*. Najdeno 20. decembra 2017 na spletnem naslovu <https://www.ifac.org/about-ifac/membership/country/netherlands>
33. IFAC. (2015b). *Greece*. Najdeno 15. septembra 2017 na spletnem naslovu <https://www.ifac.org/about-ifac/membership/country/greece>
34. Institute of internal auditors. (2016). *International standards for the professional practice of internal auditing (standards)*. Najdeno 1. junija 2018 na spletnem naslovu <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF-Standards-2017.pdf>
35. International monetary fund. (2011). *Kingdom of the Netherlands – Netherlands detailed assessment report on anti-money laundering and combating the terrorism*. Najdeno 15. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2011/cr1192.pdf>
36. Kazenski zakonik. *Uradni list RS* št. 50/12.
37. Kerkmeester, H. (1999). *Methodology: general*. Najdeno 15. junija 2017 na spletnem naslovu <https://majandus.ut.ee/sites/default/files/mtk/dokumendid/799dd090fa5fb08809028bd01a44aed5.pdf>
38. Kiihl, A. (2013). *U.S. and Brazil AML Audit comparative analysis: How a review of AML legislation and practices can give a board of directors the confidence to invest – or not*. Najdeno 5. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.acams.org/aml-white-paper-us-brazil-comparison/>
39. Klick, J. (2016). *The value of training in quantitative methods for judges*, M. Kovač & A.S. Vandenberghe (ur.), *Economic evidence in EU competition law* (str. 43–50). Cambridge, United Kingdom: Intersentia.

40. Lisa, G., Spivack, P., & Hutto-Schultz A. (2018). Anti-money laundering: United States. Najdeno 28. maja 2018 na spletnem naslovu <https://gettingthedealthrough.com/area/50/jurisdiction/23/anti-money-laundering-2017-united-states/>
41. Lodder, S. (2017). *The Dutch public prosecutor's transaction policy for fraudulent companies in a comparative law perspective* (double master thesis). Netherlands: Tilburg university.
42. Mayr, B. (2016). Forenzične preiskave v financah in računovodstvu. Najdeno 20. decembra 2017 na spletnem naslovu <http://accbox.net/forenzične-preiskave-v-financah-in-racunovodstvu/>
43. Mbama, C. (2015). Money laundering: the role of a forensic accountant as an expert witness. Najdeno 20. decembra 2017 na spletnem naslovu <http://www.mbamaassociates.com/?q=node/5>
44. Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2015, 25. december). *Povzetek poročila o izvedbi Nacionalne ocene tveganja Republike Slovenije za pranje denarja in financiranje terorizma*. Najdeno 1. junija 2018 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/dokumenti/NRA_objava.pdf
45. Ministrstvo za finance, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2016, 8. november). *Posodobljeno poročilo o izvedbi Nacionalne ocene tveganja Republike Slovenije za pranje denarja in financiranje terorizma s podatki za leti 2014 in 2015*. Najdeno 1. junija 2018 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/dokumenti/NOT_posodobitev_2014_2015.pdf
46. Ministrstvo za finance. (2017, 21. december). *Sprejeto na 161. seji vlade*. Najdeno 1. junija 2018 na spletnem naslovu http://www.mf.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/3365/
47. Mitrou, D., & Papachristou, G. (2015). The contribution of internal audit on combating money laundering and terrorism financing. Najdeno 15. maja 2016 na spletnem naslovu <https://www.westeastinstitute.com/wp-content/uploads/2015/04/MITROU-PAPACHRISTOU.pdf>
48. Monetary and Exchange Affairs Department. (2000). *Offshore Financial Centers (IMF Background Paper)*. Najdeno 15. septembra 2017 na spletnem naslovu <https://www.imf.org/external/np/mae/oshore/2000/eng/back.htm>
49. Morris-Cotterill, N. (1999). A brief history of money laundering. Najdeno 15. novembra 2017 na spletnem naslovu https://www.antimoneylaundering.net/public/Counter-Money_Laundering/brief-history-money-laundering
50. Murphy, S.D., & Yetmar, S. (2015). Student perceptions of auditor responses to evidence of suspicious activities: an experimental assessment. *International journal of business and social research*, 15(11), 48–58.

51. Paccès, A., & Visscher, L. (2011). Methodology of law and economics. Najdeno 15. junija 2017 na spletnem naslovu https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2259058
52. Računsko sodišče. (2017). *Temeljna načela revidiranja javnega sektorja*. Najdeno 25. septembra 2018 na spletnem naslovu [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/V/KAC1A890E6E8AB0C6C12581BA004E906B/\\$file/ISSAI_100.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/V/KAC1A890E6E8AB0C6C12581BA004E906B/$file/ISSAI_100.pdf)
53. Računsko sodišče. (2018). *Temeljna načela revidiranja skladnosti poslovanja*. Najdeno 25. septembra 2018 na spletnem naslovu [http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/V/K1F6B00EA90EDE989C1257B710028BA16/\\$file/ISSAI_400.pdf](http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/V/K1F6B00EA90EDE989C1257B710028BA16/$file/ISSAI_400.pdf)
54. Royal NBA. (2016). *Corruption, procedures of the auditor*. Najdeno 15. decembra 2017 na spletnem naslovu <https://www.nba.nl/globalassets/wet--en-regelgeving/nba-handreikingen/nba-practice-note-1137---corruption-procedures-for-auditors.pdf>
55. Sekcija forenzičnih računovodij. (b.l.). *Forenzično računovodstvo*. Najdeno 3. decembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.sfr.si/index.php/forenzicno-racunovodstvo.html>
56. Sinha, N., & Srivastava, A. (2013). Offshore financial center and tax havens – an overview. Najdeno 5. maja 2018 na spletnem naslovu http://www.nishithdesai.com/fileadmin/user_upload/pdfs/Research%20Articles/Offshore%20Financial%20Centers.pdf
57. Slovenski inštitut za revizijo. (b.l.). *Pravila stroke*. Najdeno 25. septembra 2018 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/sekcijanotranjihrevizorjev/pravila-stroke>
58. Slovenski inštitut za revizijo. (2002). *Navodilo 1: Revizorjevi postopki pri preprečevanju pranja denarja*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
59. Slovenski inštitut za revizijo. (2007). *Smernice za analizo tveganja vpletenosti stranke v pranje denarja in financiranje terorizma ter smernice za identifikacijo politično izpostavljenih oseb*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
60. Sultan, A., & Matta, L. (2018). Anti-money laundering: United States. Najdeno 20. junija 2018 na spletnem naslovu <https://gettingthedealthrough.com/area/50/jurisdiction/23/anti-money-laundering-2017-united-states/>
61. Šeme Hočevar, V. (2007). *Pranje denarja: učinkovito odkrivanje in preprečevanje*. Ljubljana: GV založba.
62. The Egmont Group. (b.l.a). *Membership*. Najdeno 20. maja 2017 na spletnem naslovu <https://egmontgroup.org/en/content/membership>
63. The Egmont Group. (b.l.b). *About*. Najdeno 15. februarja 2018 na spletnem naslovu <https://egmontgroup.org/en/content/about>
64. The institute of internal auditors. (2017). *International standards for the professional practice of internal auditing (standards)*. Najdeno 20. novembra 2017 na spletnem naslovu <https://na.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/IPPF-Standards-2017.pdf>

65. U. S. Department of State. (2013). *Countries/jurisdictions of primary concern – Netherlands through Zimbabwe*. Najdeno 15. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2013/vol2/204067.htm>
66. U.S Department of State. (2015). *United nations global programme aganist money laundering, proceeds of crime, and the financing of terrorism*. Najdeno 15. novembra 2017 na spletnem naslovu <https://www.state.gov/j/inl/rls/nrcrpt/2015/vol2/239471.htm>
67. U.S. Department of State. (2017). *International narcotics control strategy report volume II – Money laundering and financial crimes*. Najdeno 1. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.state.gov/documents/organization/268024.pdf>
68. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2014). *Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2013*. Ljubljana: Urad RS za preprečevanje pranja denarja.
69. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2015). *Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2014*. Ljubljana: Urad RS za preprečevanje pranja denarja.
70. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2016). *Poročilo o delu urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2015*. Ljubljana: Urad RS za preprečevanje pranja denarja.
71. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (2017). *Poročilo o delu urada Repulike Slovenije za preprečevanje pranja denarja za leto 2016*. Ljubljana: Urad RS za preprečevanje pranja denarja.
72. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (b.l.a). *O uradu*. Najdeno 20. januarja 2018 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/si/o_uradu/
73. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (b.l.b). *Naloge in pristojnosti Urada*. Najdeno 20. januarja 2018 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/si/delovna_podrocja/naloge_in_pristojnosti_urada/
74. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (b.l.c). *Delovna področja*. Najdeno 20. januarja 2018 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/si/delovna_podrocja/
75. Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. (b.l.d). *Zaznane tipologije pranja denarja*. Najdeno 20. januarja 2018 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/si/javne_objave/tipologije_pranja_denarja/zaznane_tipologije/
76. Vainer, A., Torres, C.L., Grezes, M., & Loureiro, M.R. (2017). Anti-money laundering: Brazil. Najdeno 5. januarja 2018 na spletnem naslovu <https://gettingthedealthrough.com/area/50/jurisdiction/6/anti-money-laundering-brazil/>
77. Yicheng Huang, J. (2015). Effectiveness of US anti-money laundering regulations and HSBC case study. *Journal of Money Laundering Control*, 18(4), 525–532.
78. Young, M.A. (2013). The exploitation of offshore financial centres. *Journal of Money Laundering Control*, 16(3), 198–208.

79. Zakon o bančništvu. *Uradni list RS* št. 25/15.

80. Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. *Uradni list RS* št. 68/16.